

งานวิจัยเรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก
กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

โดย

นางภัทรานิษฐ์

ศุภกิจโกศล

นางกาหลง

กลิ่นจันทร์

นางวันฉวี

สุดศิริ

นายสาระ

มีผลกิจ

ผศ.ดร.บุรพร

กำบุญ

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก
กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

โดย

ผศ.ดร.รัญจวน ประวัติเมือง

(ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2554

งานวิจัยเรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก
กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

โดย

นางภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล

วท.ม.(เศรษฐศาสตร์เกษตร)

นางกาหลง กลิ่นจันทร์

บธ.ม.(บริหารองค์การและการจัดการ)

นางวันฉวี สุดศิริ

บธ.ม.(การบัญชี)

นายสาระ มีผลกิจ

อม.(ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

ผศ.ดร.บุรพร กำบุญ

กจ.ด.(การจัดการธุรกิจ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2554

หัวข้อวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยาน

ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

ผู้ดำเนินการวิจัย นางภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล

นางกาหลง กลิ่นจันทร์

นางวันธนี สุตศิริ

นายสาระ มีผลกิจ

ผศ.ดร.บุรพกร กำบุญ

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงดี

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

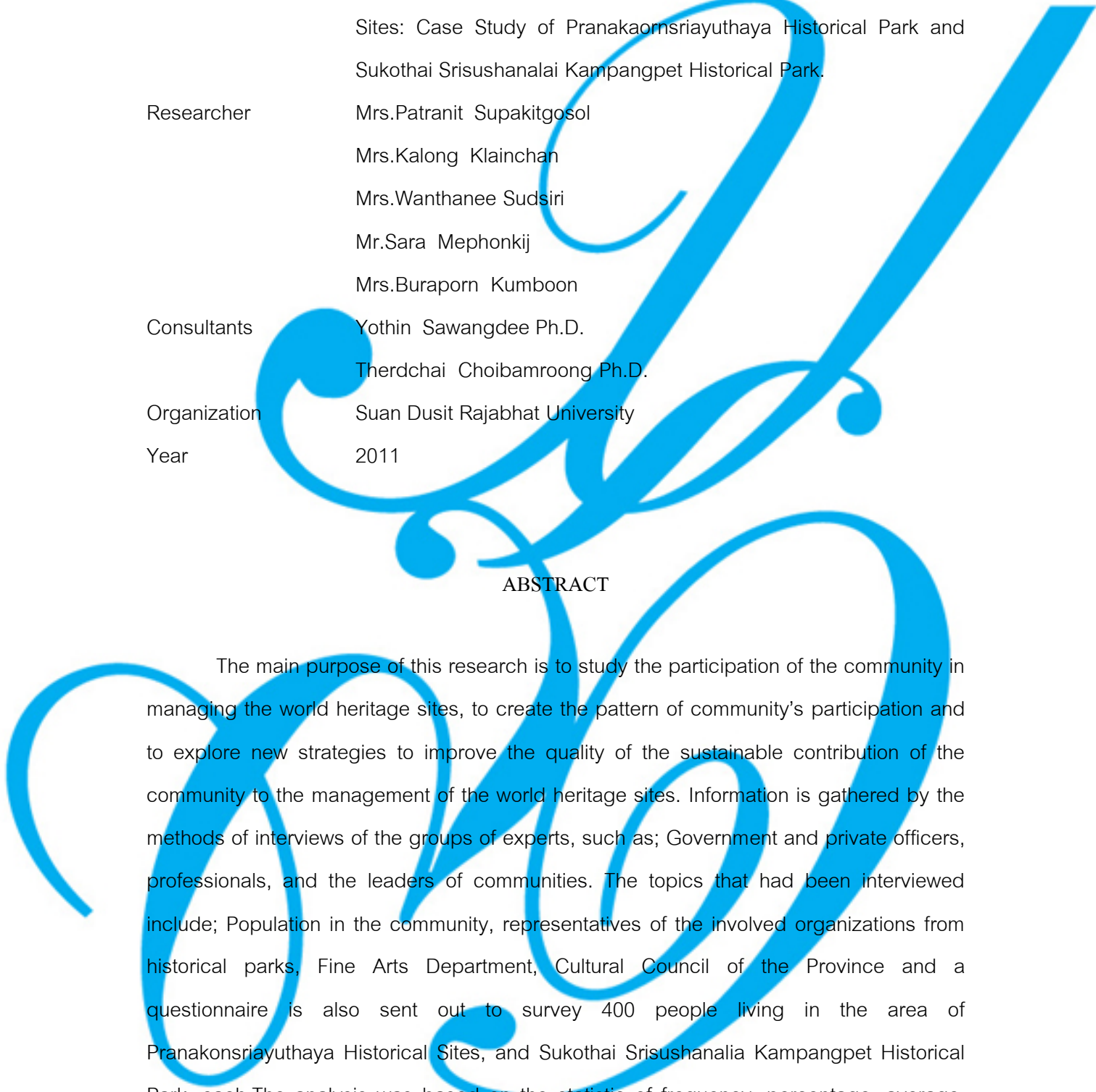
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และแสวงหาแนวทางเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ และผู้นำในชุมชน จำนวน 10 คน การสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากอุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร สภาวัฒนธรรมจังหวัด และแบบสอบถาม จากประชาชนบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร แหล่งละ 400 คน โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของทั้ง 3 จังหวัด ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการจัดการพื้นที่ รองลงคือด้านการจัดการทรัพยากรและด้านการปกป้อง ด้านการใช้ ด้านการตลาด ด้านการให้ความรู้ ด้านการศึกษาวิจัย และด้านการเงิน ตามลำดับ ในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของ ประชาชนมี 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างพื้นฐานความรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ขั้นการปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน การแสวงหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพ การมีส่วนร่วม ของประชาชนให้เพิ่มขึ้นสามารถทำได้โดย การนำเครื่องมือ

การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) มาใช้ การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนปฏิบัติ การเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษา และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และ ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ภายใต้ การบริหารจัดการ เพื่อเกิดการบูรณาการร่วมกัน ในพื้นที่แหล่งมรดกโลก และสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในทุกเพศทุกวัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการบูรณาการที่ชื่อว่า “บวร” ซึ่งได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน

Research Title	The Participation of Communities in Managing the World Heritage Sites: Case Study of Pranakaomsriayuthaya Historical Park and Sukothai Srisushanalai Kampangpet Historical Park.
Researcher	Mrs.Patranit Supakitgosol Mrs.Kalong Klainchan Mrs.Wanthanee Sudsiri Mr.Sara Mephonkij Mrs.Buraporn Kumboon
Consultants	Yothin Sawangdee Ph.D. Therdchai Choibamroong Ph.D.
Organization	Suan Dusit Rajabhat University
Year	2011

ABSTRACT

The main purpose of this research is to study the participation of the community in managing the world heritage sites, to create the pattern of community's participation and to explore new strategies to improve the quality of the sustainable contribution of the community to the management of the world heritage sites. Information is gathered by the methods of interviews of the groups of experts, such as; Government and private officers, professionals, and the leaders of communities. The topics that had been interviewed include; Population in the community, representatives of the involved organizations from historical parks, Fine Arts Department, Cultural Council of the Province and a questionnaire is also sent out to survey 400 people living in the area of Pranakonsriayuthaya Historical Sites, and Sukothai Srisushanalia Kampangpet Historical Park, each. The analysis was based on the statistic of frequency, percentage, average, and standard deviation, the 'T-Test' and one-way analysis of variance.

As a result, the overall images of the 3 provinces, the participation of the respondents in managing the world heritage sites are low in every aspect. The most number of population participated is in the management of land. Running ups are the management of resource, defense, usage, marketing, acknowledgement, research and lastly, financial. 3 procedures are practiced among the population in order to create the pattern of participation. The first procedure is to build a strong foundation of knowledge. Secondly is the practical procedure. Lastly, is to raise awareness as to generate love and sense of belonging. The exploration of new strategies to improve the quality of participation could be increased by introducing a tool called 'Knowledge Management: KM'. This tool is to form networks among the community and subsequently resulted in the operation of the community. There is also a policy to reinforce the locals to be a good host towards visitors. The locals should be encouraged to make comment, express their views, as well as to give advice and promote the development of traditional knowledge in places of attraction. As for the government, it should allow the locals, private and any involved sectors to be representatives, to participate earnestly under the management area as to create the collaboration around the world heritage sites. As well as to form a network of participation from the locals; under the integration of 'HTC': House, Temple and School.

กิตติกรรมประกาศ

การได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ภายใต้ชื่อ “นครประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร ” พร้อมทั้งอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ภายใต้ชื่อ “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร ” นับเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทุกคนและสิ่งที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามหลักขององค์การยูเนสโก เพื่อคงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ .ดร.โยธิน แสงดี ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ที่กรุณาให้เกียรติเป็นที่ปรึกษา และ รองศาสตราจารย์ .ดร.ชนัญ วงศ์วิภาดา ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำในงานวิจัยในครั้งนี้ รองศาสตราจารย์ .ดร.พยอม วงศ์สารศรี ดร.พัชรพิมล สุขสมจิตร (ฟอกซ์) ที่กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ขอขอบคุณ รศ.ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผู้ ช่วยศาสตราจารย์ .ดร.รัญจวน ประวัติเมือง ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญ ในการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนชาวบ้าน และผู้มีส่วนร่วมกับงานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ ผศ.พันทิพา สังข์เจริญ ที่เป็นกำลังใจและคำปรึกษาผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา และผู้ที่มีได้กล่าวนามไว้ใน ณ ที่นี้

การวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี 2553

คณะผู้วิจัย
มิถุนายน 2554

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทคัดย่อภาษาไทย (2)	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (4)
สารบัญ (6)
สารบัญตาราง (9)
สารบัญภาพ (12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ 1	
วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิด ในการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย 7	
นิยามศัพท์	7
ข้อตกลงเบื้องต้น 7	
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 9	
แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรม	16
แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม 2	7
แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	5 7
วิธีดำเนินการวิจัย	5 7
การวิจัยเชิงคุณภาพ 5	7
เครื่องมือวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	57
การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 5	9
การวิจัยเชิงปริมาณ	5 9
ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	6 1
บทที่ 4 ผลการวิจัย	6 3
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	6 3
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
การมีส่วนร่วม	6 8
การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม	88
ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องใน การศึกษาเกี่ยวกับ	142
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกกรณีศึกษา	
อุทยานประวัติศาสตร์	
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	1 65
สรุปผลการวิจัย	1 65
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก	1 65
รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก	1 71
แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วม	173
อภิปรายผล	178
ข้อเสนอแนะการวิจัย	181
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	183
บรรณานุกรม	184

สารบัญ

หน้า

ภาคผนวก	190
ภาคผนวก ก	191
ประวัตินักวิจัย	192
ภาคผนวก ข	197
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	198
แบบประเมินผลงานวิจัยผู้ทรงคุณวุฒิ	199
รายชื่อบุคคลที่ให้ข้อมูลจากสัมภาษณ์	200
ภาคผนวก ค	201
แบบสอบถาม	202
ภาคผนวก ง	210
รูปภาพการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม	211
รูปภาพผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ 212	

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1	ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย	61
2	ตารางที่ 4.1.1 ความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และอุทยาน	66
3	ตารางที่ 4.2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการภาพรวม ด้านต่าง ๆ	70
4	ตารางที่ 4.2.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการจัดการพื้นที่	71
5	ตารางที่ 4.2.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการจัดการทรัพยากร	73
6	ตารางที่ 4.2.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการปกป้องรักษา	76
7	ตารางที่ 4.2.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกใน ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลก	79
8	ตารางที่ 4.2.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการศึกษาวิจัย	81
9	ตารางที่ 4.2.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านแหล่งทุน	83
10	ตารางที่ 4.2.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการให้ความรู้	85
11	ตารางที่ 4.2.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านการตลาด	87
12	ตารางที่ 4.3.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลกด้านต่างๆ โดยจำแนกตามเพศ	89

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

13	ตารางที่ 4.3.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ จำแนกตาม อายุ	91
14	ตาราง 4.3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก ในด้านต่างๆ โดยจำแนกตามอายุ	94
15	ตารางที่ 4.3.4 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก	95
16	ตารางที่ 4.3.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพ	98
17	ตารางที่ 4.3.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพ	100
18	ตารางที่ 4.3.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของสถานภาพ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการแหล่งมรดกโลก โดยวิธี LSD	101
19	ตารางที่ 4.3.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลกในด้านต่าง ๆ จำแนกตามรายได้	104
20	ตาราง 4.3.9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลกด้านต่าง ๆ จำแนกตามรายได้	106
21	ตารางที่ 4.3.10 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหารจัดการ ด้านต่างๆ ของรายได้ เป็นรายคู่โดยวิธี LSD	107
22	ตารางที่ 4.3.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา	109
23	ตารางที่ 4.3.12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก จำแนกตามการศึกษาของด้านต่างๆ	112
24	ตารางที่ 4.3.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการศึกษากับ ด้านต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก	113
25	ตารางที่ 4.3.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่างๆ จำแนกตามอาชีพ	119

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

26	ตารางที่ 4.3.15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ	123
27	ตารางที่ 4.3.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ โดยวิธี LSD	124
28	ตารางที่ 4.3.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม	134
29	ตารางที่ 4.3.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก จำแนกตามสถานภาพทางสังคมในปัจจุบันของด้านต่าง ๆ	137
30	ตารางที่ 4.3.19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของสถานภาพทางสังคมในปัจจุบันกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก เป็นรายคู่โดยวิธี LSD	138

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

1	กรอบแนวคิด	6
2	การบริหารจัดการที่ดี	11
3	โมเดลโครงสร้างการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติของชุมชน	14
4	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	28
5	กรอบแนวคิดการบริหารงานแบบบูรณาการ : ร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนา	39
6	รูปแบบการบริหารงานแบบบูรณาการ : ทศนะ ดร.อนันท์ งามสะอาด	40
7	ภาวะผู้นำ (Leadership)	40
8	แหล่งมรดกโลกไทย	146
9	โมเดลรูปแบบการมีส่วนร่วม	158

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยถือเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีโบราณสถานสำคัญหลายแห่ง ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม จากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ UNESCO ซึ่งประเทศไทยมีมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกภายใต้ชื่อ "นครประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร" พร้อมกับ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกจาก ภายใต้ชื่อ "นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร" ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 15 เมื่อปี พ.ศ. 2534 ที่เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 จากการทำประเทศไทยมีมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็น "มรดกโลก" ส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับชุมชนท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ

ซึ่งจากผลการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่พึ่งพาการใช้ทรัพยากรอันเป็นแหล่งโบราณสถานดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ในกรณีของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับการพิจารณาเป็นมรดกโลก นั้น เหตุผลตามเกณฑ์การพิจารณาคือการเป็นตัวแทนซึ่งแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดและเป็นสิ่งยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็น โดยมีความเป็นเยี่ยมในการเลือกสรรทำเลที่ตั้ง มีการออกแบบผังเมืองอย่าง

เหมาะสม อาคารโบราณสถานมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพ ด้านประวัติศาสตร์และอารยธรรม อันทำให้อุทยานประวัติศาสตร์แห่งนี้จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมแห่งหนึ่งของไทย แต่สภาพการณ์ปัจจุบัน นั้น นักวิชาการ และ หน่วยงานภาครัฐคือ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมมีความกังวลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ พื้นที่ของแหล่งโบราณสถานแห่งนี้ ซึ่งจากการตรวจพื้นที่โดยคณะกรรมการมรดกโลกจากองค์การ ยูเนสโก ประจำประเทศไทย มีข้อท้วงติงว่าพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาต้อง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้ดีขึ้น ไม่เช่นนั้นอาจอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถอดถอนจากการเป็นมรดก โลกได้ จากประเด็นดังกล่าวจึงทำให้เกิดการสัมมนาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ อนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ขึ้น เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ซึ่ง หน่วยงานที่เข้าร่วมระดมความคิดเห็น ได้แก่ กรมศิลปากร ผู้แทนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา คณาจารย์จาก สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตัวแทนจากโรงเรียน ต่าง ๆ และประชาชนชาวพระนครศรีอยุธยาที่ให้ความสนใจ ซึ่งได้ข้อสรุปว่าคณะกรรมการ แห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ประจำประเทศไทย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความกังวลเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณสถานพระนครศรีอยุธยา ที่มีปัญหาการ จัดการพื้นที่อย่างไม่เหมาะสม โดยการสำรวจพบว่าสภาพภูมิทัศน์บริเวณชั้นในที่เรียกว่า พื้นที่ไช แดง (Core Zone) จำนวน 1,800 ไร่ กำลังมีปัญหาควรต้องปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้ดีขึ้น มิฉะนั้น อาจอยู่ในความเสี่ยงต่อการถูกถอดถอนออกจากการเป็นมรดกโลกได้

ดังนั้นการบริหารจัดการพื้นที่จะร่วมกันบริหารจัดการมรดกโลกอุทยาน ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยถือความเป็นมรดกโลกเป็นตัวตั้งในการบริหารจัดการ ข้อสรุปนี้เป็นแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการมรดกโลกจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำรงความเป็นมรดกโลกไว้ได้ สำหรับอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ตลอดทั้งเมืองเก่าบวราว ที่ได้รับการขึ้น ทะเบียนเป็นมรดกโลก เนื่องจากหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงผลงานทางสถาปัตยกรรมที่ โดดเด่น เป็นตัวแทนของศิลปกรรมไทยยุคแรกและเป็นต้นกำเนิดของการสร้างประเทศ จากการที่ ได้มีการพัฒนาพื้นที่เป็นอุทยานประวัติศาสตร์และได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทำให้แต่ละปีมี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าเที่ยวชมจำนวนมาก อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย ผังเมืองสุโขทัยมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมพื้นผ้า ความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร กว้างประมาณ 1.6 กิโลเมตร มีประตูเมืองอยู่ตรงกลาง กำแพง

เมืองรอบด้าน ภายในยังเหลือร่องรอยพระราชวัง และวัด 26 แห่ง วัดที่ใหญ่ที่สุดคือวัดมหาธาตุ และมีอนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช อยู่ด้านหน้าทางเข้าอุทยานประวัติศาสตร์ ส่วนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ที่ ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีโบราณสถานทั้งหมด 215 แห่ง ดำเนินการสำรวจแล้ว 204 แห่ง รวมทั้งแหล่งโบราณคดีวัดชมชื่น และแหล่งเตาสังคโลกโบราณ โบราณสถานมีการต่อเติมจากสภาพเดิมน้อยกว่าที่อื่น ๆ ยังคงรักษาภูมิทัศน์ของเมืองประวัติศาสตร์ไว้อย่างครบถ้วน ส่วนอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรหรือซากังลาว จังหวัดกำแพงเพชร มีโบราณสถานตั้งอยู่ใจกลางเมือง อยู่ 2 วัด คือ วัดพระแก้ว กับ วัดพระธาตุ ปรางกุญ พระพุทธรูปประธาน 3 องค์ ที่มีลักษณะสกุลช่างกำแพงเพชร คือ พระนลาฏ-กว้าง พระนาสิก-เป็นสัน และพระหนูเสียม ซึ่งหาชมได้ยาก ในกลุ่มโบราณสถานเขตอรัญญิก วัดล้วนแล้วแต่สร้างด้วยศิลาแลง เช่น วัดพระสี่อิริยาบถ มี พระพุทธรูปยืนปางประทานพร วัดช้างรอบ มีเจดีย์ใหญ่ ประติมากรรมช้างทรงเครื่อง 68 เชือก วัดพระนอน มีเสาศิลาแลงขนาดใหญ่ หน้าตักละ 30 ตัน จำนวน 30 ตัน วัดพระสิงห์ มีโคลนพระพุทธรูปศิลาแลงขนาดใหญ่ โบราณสถานในเขตเมืองนครชุมเก่า ฝั่งตะวันตกแม่น้ำปิง มีเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ตั้งอยู่กลางทุ่งเศรษฐีและวัดอื่น ๆ (วัฒนธรรม พัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดกำแพงเพชร 2542)

ด้วยปัจจัยดังกล่าวจังหวัดสุโขทัย จังหวัดกำแพงเพชร จึงมียุทธศาสตร์ต่อการพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร มีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัยและแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่มอาชีพของแต่ละตำบล ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะกรรมการหมู่บ้านในการแก้ไขข้อพิพาทต่างๆในการบริหารจัดการต่างๆ อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้อุทยานประวัติศาสตร์ในบริเวณดังกล่าวยังคงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ในการธำรงรักษาแหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ให้คงความเป็นมรดกโลกได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชนท้องถิ่น และระดับชาติ ซึ่งต้องมีจิตสำนึกในการรักษาหวงแหนสมบัติของชาติของแผ่นดิน มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งมรดกโลก และเห็นถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก เพื่อใช้ประโยชน์ อนุรักษ์และพัฒนาแหล่งมรดกโลกอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ หลักการของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก

ของยูเนสโก ได้กำหนดว่าแหล่งมรดกโลกจำเป็นต้องมีระบบการจัดการที่ดี ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดคือ การให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทำงานร่วมกัน ในส่วนภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิกนั้น องค์การยูเนสโก ได้ส่งเสริมสนับสนุนการทำแผนเพื่อการจัดการและพัฒนาพื้นที่และระบบนิเวศน์โดยรวม เพื่อเป็น ช่องทางให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งจะมี คุณประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ด้านการมีงานทำ ด้านการอนุรักษ์ ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อันเป็นการปรับความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว และการ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น (www.unescobbkk.org, 8 สิงหาคม 2551) ดังนั้น การมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการมรดกโลกของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรต่าง ๆ จึง เป็นหัวใจสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจ แหล่งมรดกโลกในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโดยรวม ซึ่งหลักการในเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชนนี้เป็นหลักการที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เนื่องจาก กระบวนการมีส่วนร่วม นั้นเป็นกระบวนการกระจายอำนาจจากผู้ที่มีอำนาจเหนือมาเป็นอำนาจใช้ ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ส่งผลให้ผู้มีส่วนร่วม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ หรือยินยอมปฏิบัติตาม หรือตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ อันนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วันชัย วัฒนศัพท์ , www.med.md.kku.ac.th, 14 สิงหาคม 2551)

ฉะนั้น การให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมผ่านทางการบริหารจัดการอย่าง เหมาะสมจึงเป็นวิธีการในการจัดการเมืองและทรัพยากรอันเป็นมรดกโลกให้สามารถผสมผสาน กันได้เพื่อการพัฒนาที่สมดุล ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงการเข้ามา มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วม ของชุมชนนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดการพื้นที่ การจัดการทรัพยากร การปกป้องรักษา การใช้ การศึกษาวิจัย การจัดการแหล่งทุน การให้ความรู้ และการตลาด เพื่อให้ การรักษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย- กำแพงเพชร คงความเป็นมรดกโลกไว้ได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ถูกทอดถอนจากการขึ้นทะเบียน เป็น มรดกโลกทางวัฒนธรรม จากองค์การยูเนสโก ตลอดจนวิเคราะห์ถึงความรู้ความเข้าใจของ ชุมชนเกี่ยวกับมรดกโลก โดยสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่ง มรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนา ลัย-กำแพงเพชร ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและ

ท้องถิ่น อันเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการดำรงฐานะการเป็น “มรดกโลก” กับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และท้องถิ่น และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้ยั่งยืนสืบไป ซึ่งหากไม่มีการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ และอำรรักษาแหล่งมรดกโลกไว้ อาจส่งผลร้ายแรงต่อแหล่งมรดกโลก มีสภาพเสื่อมโทรม มีผู้บุกรุกทำลาย หรือมีการกระทำอื่นใด นอกเหนือจากที่กล่าวแล้ว อาจส่งผลให้ องค์การยูเนสโก ประกาศถอดถอนอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร จากการเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมได้ และเพื่อให้มีการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นต่อไปและก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกและสร้างแนวทางการในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อแหล่งมรดกโลกซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับประเทศไทย

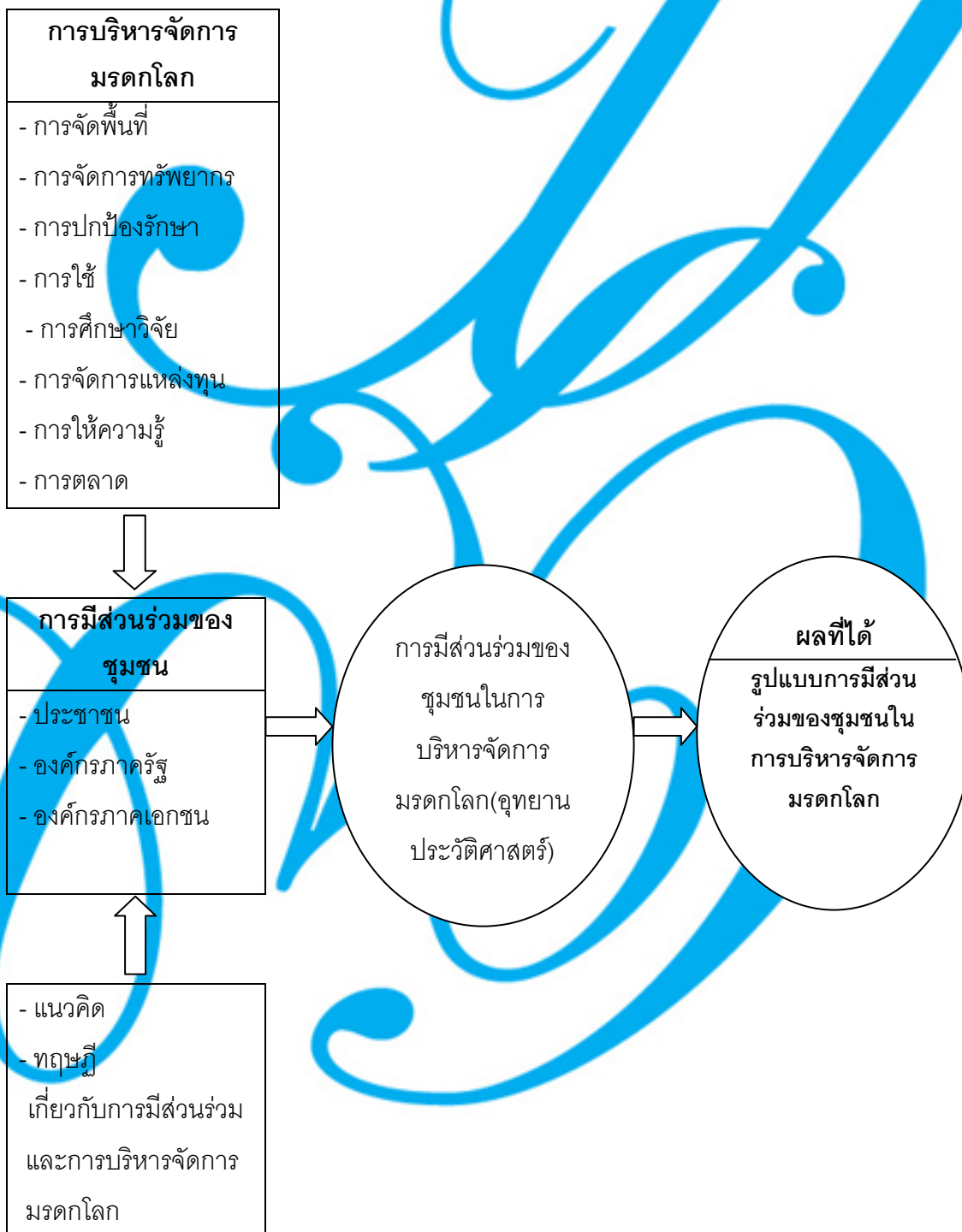
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ตามหลักขององค์การยูเนสโก เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับชุมชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกในการเพิ่มศักยภาพมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกและอำรรักษาไว้ซึ่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกกรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชร
2. เพื่อค้นหาแนวทางในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก
3. เพื่อ วิเคราะห์และ แสวงหาแนวทางเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยที่ประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกตามหลักของ UNESCO ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้านตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรของการวิจัย คือประชาชนที่มีครัวเรือนอยู่ในบริเวณรอบ ๆ แหล่งมรดกโลก และหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลก

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกตามแนวทางการบริหารจัดการที่กำหนดโดยองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO เกี่ยวกับการจัดพื้นที่ การจัดการทรัพยากร การปกป้องรักษา การใช้ การศึกษาวิจัย การจัดการแหล่งทุน การให้ความรู้ และการบริหารจัดการด้านการตลาด

นิยามศัพท์

- 1) ชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีครัวเรือนอยู่ในบริเวณแหล่งมรดกโลก หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ในพื้นที่แหล่งมรดกโลกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก
- 3) การบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ การจัดการทรัพยากร การปกป้องรักษา การใช้ การศึกษาวิจัย การจัดการแหล่งทุน การให้ความรู้ และการตลาด ในพื้นที่แหล่งมรดกโลก
- 4) แหล่งมรดกโลก ในที่นี้ หมายถึง พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ซึ่งตั้งอยู่ใน อำเภอเมือง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรที่ขึ้นทะเบียนกับ UNESCO
- 5) รูปแบบ หมายถึง แนวทาง หรือวิธีการดำเนินงาน ที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นข้อความภาษาที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดทำ Small Group discussion จึงขอใช้ภาษาหรือคำพูดที่ได้จากเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้สำหรับชุมชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในการวางแผนบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืน เพื่อการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการพัฒนา ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการมรดกโลก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดหลักการบริหารจัดการ
2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรม
3. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีและแนวคิดหลักการบริหารจัดการ

1.1 หลักการบริหารจัดการที่ดี

การบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล หมายถึง “หลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักการ โดยไม่ใช่หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงานแต่เป็นหลักการซึ่งหากมีการยอมมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด” (ดร.ถวิลวดี บุรีกุล.2547) การปฏิบัติงานหรือการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมใดภายในองค์กร จะเป็นรูปแบบขององค์กรที่เป็นทางการหรือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ อีกทั้งองค์กรนั้น ๆ จะมีขนาดองค์กรขนาดใดก็ตามรวมถึงชุมชนเล็กๆ “หลักการบริหารจัดการที่ดี” เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 พอสรุปลงค์ประกอบของหลักการสำคัญของการบริการจัดการที่ดีได้ 6 ประการ ดังนี้

หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎ กติกาที่ตกลงกันได้ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิก

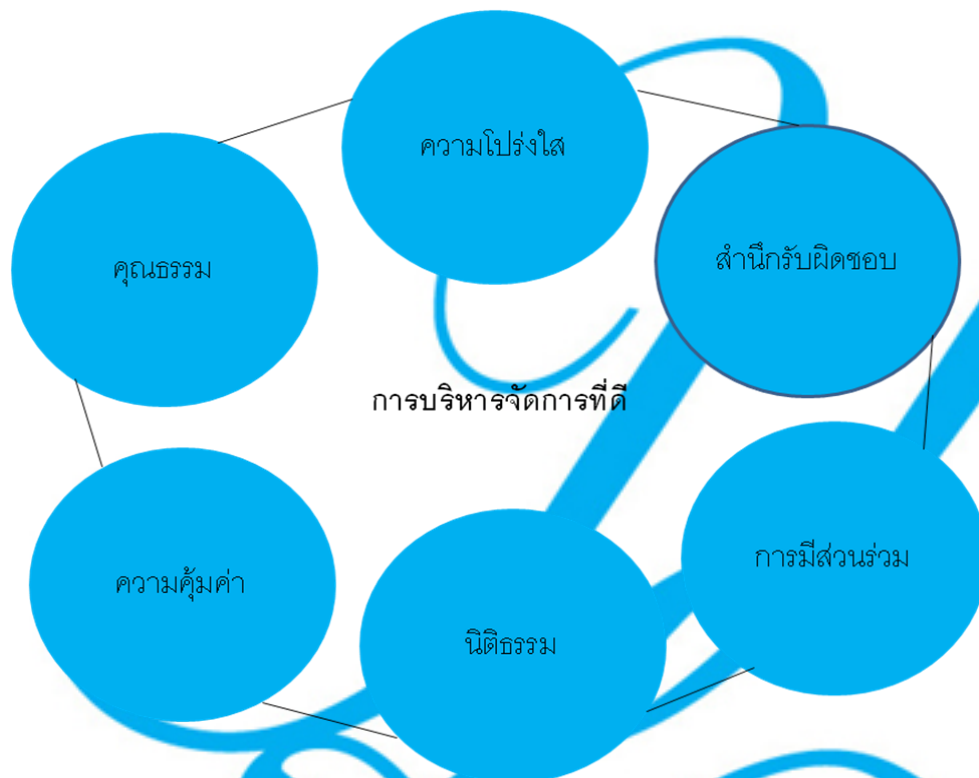
หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ และประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต

หลักความโปร่งใส หมายถึง การไว้วางใจของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไก การทำงานของทุกองค์ให้มีความโปร่งใสประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกเข้าใจง่าย มีกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

การสำนึกรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา การเคารพใน ความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่ยอมรับผลดีผลเสียจากการกระทำของตนเอง

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัดให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ประหยัดใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์ผลิตและกา รบริการให้มีคุณภาพ อนุรักษ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุให้สมบูรณ์ยั่งยืนโดยมุ่ง ประโยชน์สูงสุด

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องใน ทรัพยากรที่ประชาชนเป็นเจ้าของและการบริหารจัดการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร ร่วมวางแผน ร่วม ปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

1.2 วิธีนำคนมาร่วมงาน

นอกจากการใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี ในปัจจุบันการที่จะทำให้คนสามารถปฏิบัติงานตามความสามารถรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง บทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายองค์การ การนำหลักการบริหารในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ในการบริหารคนให้มาร่วมงานต้องอาศัยการบูรณาการหลักการบริหารหรือแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ร่วมกัน ดังนั้น วิธีนำคนมาร่วมงานเกิดจากการนำหลักการบูรณาการมาใช้ โดยใช้ชื่อว่า “บวร” ได้ถูกนำมาใช้เมื่อปี พ.ศ. 2530 - 2531 ที่ประกอบด้วยคน 3 กลุ่ม

กลุ่มแรก คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (เมื่อสมัยก่อนยังไม่มีองค์การบริหารส่วนตำบล)

กลุ่มที่สอง คือ พระภิกษุสงฆ์ที่ประชาชนในชนบทมีความผูกพันกับวัดเป็นอย่างมาก

กลุ่มที่สาม คือ ครู ถือว่าเป็นผู้มีความรู้สั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ คอยแนะนำผู้ปกครองให้เอาใจใส่ต่อการศึกษาศึกษาของบุตรธิดาในสมัยก่อน

คนสองกลุ่มหลังที่กล่าวมา คือ ครูและพระภิกษุสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ วิธีการให้คนทั้งจังหวัดมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานให้จังหวัด โดยการนำคนในส่วนต่างๆของสังคมมารวมกัน คือ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน มาเป็นตัวแทนของ “หมู่บ้าน” เรียกสั้น ๆ ว่า “บ้าน” นำครูมาเป็นตัวแทนของ “โรงเรียน” นำพระภิกษุสงฆ์มาเป็นตัวแทนของ “วัด” โครงการนี้จึงชื่อว่า บ้าน – วัด – โรงเรียน โดยเรียกย่อ ๆ ว่า “บวร”

การบริหารจัดการโครงการคือ การจัดให้มีการฝึกอบรมสมาชิก “บวร” ในเรื่องต่างๆให้เข้าใจตรงกัน คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลให้ตรงกัน จะก่อให้เกิด “พลัง” ของจังหวัด เมื่อสร้างพลังให้เกิดในจังหวัดแล้วจังหวัดเกิดขึ้นแล้วงานยากแค่ไหนก็ทำสำเร็จ ทุกครั้งที่ทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีการประชุมระหว่างภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก “บวร” จะนำนโยบายของจังหวัด ของภาครัฐมาพิจารณา พร้อมขอความคิดเห็นปัญหาของท้องถิ่นทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำนั้น มาแลกเปลี่ยนหาจุดพอดีแล้วจึงทำเป็นแผนปฏิบัติ สำหรับการชี้แจงให้ประชาชนในท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ทราบนั้น ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ต้องไปชี้แจงให้สมาชิก “บวร” เพราะประชาชนพูดคุยกับประชาชนย่อมเข้าใจมากกว่าพูดคุยกับข้าราชการที่เกี่ยวข้อง วิธีการทำงานแบบนี้จะทำให้การบริหารจัดการที่ดีได้ผลมาก (ผ่น จันทรพาน .2549)

1.3 การใช้หลักการจัดการความรู้มาใช้กับชุมชนปฏิบัติ

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นเครื่องมือสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนหรือชุมชน ในปัจจุบันพบว่าการใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ ได้ถูกนำมาใช้ในองค์กรต่างๆและเป็นเรื่องที่ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ชุมชนในชนบทตามจังหวัดต่าง ๆ การจัดการความรู้ถูกนำมาใช้น้อยมาก ทำให้ประชาชนหรือชุมชนขาดส่วนของการแลกเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ หลักการนำเครื่องมือ “การจัดการความรู้” มาใช้จึงมีความสำคัญของการกระตุ้นหรือการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงขอนำแนวคิดและหลักการการจัดการความรู้มาใช้กับ “ชุมชนปฏิบัติ”

ชุมชนปฏิบัติ หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสนใจมีปัญหา หรือมีแรงปรารถนา (passion) ในสิ่งหนึ่งร่วมกัน และเสริมสร้างความรู้ ความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สมาชิกในชุมชนเห็นร่วมกันผ่านการปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนอย่างต่อเนื่องกลุ่มคนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องทำงานร่วมกันทุกวัน จะพบปะกันเพราะมองเห็นคุณค่าในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในเวลาที่มีโอกาสรวมตัวกัน จะเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ที่ลึกซึ้ง รวมถึงคำแนะนำต่าง ๆ ที่สามารถช่วยกันแก้ไขปัญหา พุดคุยกันเกี่ยวกับสถานการณ์ ความต้องการของกลุ่ม สสำรวจความคิดเห็น

ต่างๆโดยปฏิบัติราวกับเป็นคณะกรรมการบริหารขนาดย่อม และอาจสร้างเครื่องมือ มาตรฐาน การออกแบบพื้นฐาน คู่มือ เอกสารต่าง ๆ หรือเพียงแค่กลุ่มสมาชิกเหล่านั้นพัฒนาความเข้าใจ ร่วมกัน ไม่ว่าจะสะสม ความรู้ในรูปแบบใด สามารถเชื่อมเข้าหากันอย่างไม่เป็นทางการ ผ่านคุณค่าที่สมาชิกค้นพบจากการเรียนรู้ร่วมกัน

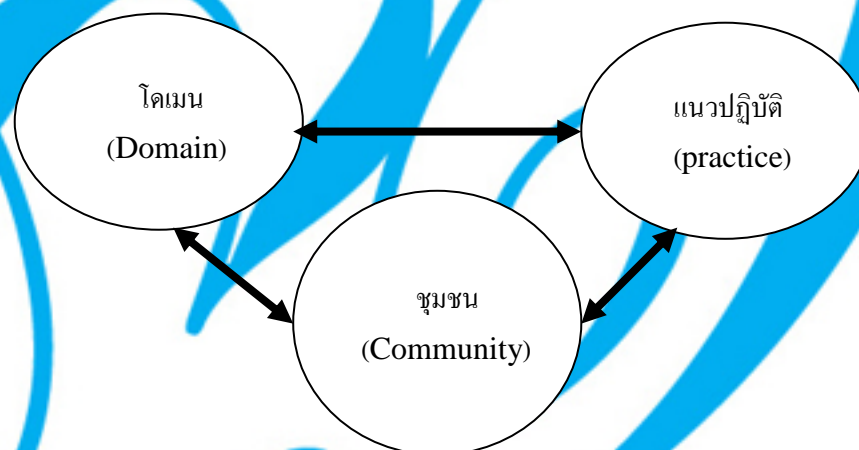
ชุมชนปฏิบัติไม่ใช่แนวความคิดใหม่ แต่เป็นโครงสร้างทางสังคมในการ จัดการความรู้ตั้งแต่ยุคแรกดั้งเดิม ดังนั้น ประชาชนทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนปฏิบัติที่มีอยู่ทุก หนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน ที่บ้าน ที่โรงเรียน ขณะที่ชุมชนบางแห่งมีชื่อเรียก แต่บางชุมชนก็ ไม่มีชื่อ บางชุมชนเรารู้จักเป็นอย่างดี บางชุมชนเก็บตัวเงียบจนไม่มีใครรู้ คนในสังคมส่วนใหญ่ ล้วนเคยเคยกับประสบการณ์การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ชุมชนปฏิบัติและองค์ประกอบโครงสร้าง โมเดลโครงสร้างประกอบด้วย โดเมน (Domain) หมายถึงการสร้างหลักการพื้นฐานและความรู้สึกถึงตัวตน ร่วมกัน โดยเน้นย้ำวัตถุประสงค์และคุณค่าที่มีต่อสมาชิกและผู้มีส่วนร่วมอื่น ๆ ของชุมชน โดเมน จะสร้างแรงบันดาลใจให้ สมาชิกและช่วยเหลือและเข้าร่วมในชุมชน แนะนำการเรียนรู้ของ สมาชิก และช่วยให้สิ่งที่ชุมชนทำมีความหมาย การรู้ขอบเขตและความล้ำสมัยของโดเมนจะช่วย ให้สมาชิกสามารถตัดสินใจได้อย่างชัดเจนว่า สิ่งใดควรค่าแก่การแลกเปลี่ยน จะนำเสนอแนวคิด ใด ๆ ใด กิจกรรมใดที่ควรดำเนินการ นอกจากนี้ยังช่วยให้มองเห็นศักยภาพของแนวคิดที่ยังไม่เป็น รูปร่างที่ชัดเจน

แนวปฏิบัติ (practice) หมายถึง ในที่นี้เปรียบเสมือน “แนวปฏิบัติในด้านต่างๆ อย่างมีเหตุผล” ซึ่งใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อชี้แนะว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำในโดเมนหนึ่งๆ ซึ่งก็คือ แนวทางการปฏิบัติและมาตรฐานร่วมที่กำหนดบรรทัดฐานของการกระทำ การสื่อสาร การแก้ไข ปัญหา ผลการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบ ซึ่งทรัพยากรร่วมกันเหล่านี้จะประกอบไปด้วย ความรู้หลากหลายประเภท เช่น กรอบแนวคิดและการดำเนินการ บทเรียนจากอดีต แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และวิธีการเรียนรู้ แนวปฏิบัติที่มีประสิทธิผลจะมีวิวัฒนาการขึ้นจนเป็นผลผลิตโดยรวม ของชุมชน ด้วยการนำมาผสมผสานกับการทำงานของสมาชิกในชุมชน แนวปฏิบัติจะจัดระเบียบ ความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นมุมมองของสมาชิก ชุมชนแต่ละ แห่งอาจมีวิเศษเฉพาะในการทำให้แนวปฏิบัติของตนมีความชัดเจนผ่านแนวทางที่ตนใช้พัฒนาและ แลกเปลี่ยนความรู้ บางชุมชนอาจใช้เรื่องเล่า ในทุกกรณีทีกล่าวมา วิธีการที่ใช้ในการสื่อสารและ เก็บรวบรวมความรู้ต่างสอดคล้องกับความต้องการในการใช้จริง

ชุมชน(Community) หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน จึงทำให้มองเห็นความแตกต่างกันในหลายด้านเมื่อต้องทำงานร่วมกัน เช่น วิธีการทำงาน คำพูดและศัพท์ที่ใช้ รวมถึงภารกิจอื่น ๆ ด้วยจึงทำให้เกิดอุปสรรคที่ทำให้การทำงานและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลค่อนข้างเป็นไปได้ยาก หลักการของชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมของกลุ่มสมาชิกได้นั้น จะต้องเกิดจากการยึดมั่นวิสัยทัศน์ร่วมของชุมชนจะช่วยให้เกิดการเสริมสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์

คนส่วนใหญ่มักชอบถามว่า สมาชิกของชุมชนแนวปฏิบัติจำเป็นต้องเกิดจากความสมัครใจหรือไม่ ชุมชนแนวปฏิบัติไม่ใช่ทีมที่ผู้บริหารจะสามารถกำหนดหรือประกอบได้โดยลำพัง เพราะความสำเร็จของชุมชนจะต้องพึ่งพาแรงปรารถนาส่วนตัวของสมาชิกเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดแรงผลักดันที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกอาจเกิดจากการเสนอตัว หรือการได้รับมอบหมาย แต่ความทุ่มเทที่ให้ชุมชนนั้นเกิดจากปัจจัยส่วนตัวโดยแท้จริง ดังนั้น การเข้าร่วมจึงควรเกิดจากความสมัครใจการเข้าร่วมนั้นสามารถสนับสนุนให้เกิดขึ้นได้ และความทุ่มเทแต่ละบุคคลทำให้เกิดชุมชนที่เปี่ยมไปด้วยพลัง ไม่ใช่สิ่งที่สามารถสร้างขึ้นหรือบังคับได้ บางครั้งต้องอาศัยการผลักดันเพื่อให้สมาชิกค้นพบคุณค่าของการเรียนรู้ร่วมกัน เพราะไม่มีสิ่งใดที่บอกว่าชุมชนแนวปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดในที่สุดแล้ว ความสำเร็จของชุมชนจะต้องมาจากพลังที่เกิดขึ้นในตัว of ชุมชนเองไม่ใช่เกิดจากการบีบบังคับ

โมเดลโครงสร้างการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติของชุมชน

1.4 แนวคิดจากการใช้หลัก 7 ประการในการดูแลชุมชนปฏิบัติ

ถึงแม้ชุมชนจะมีความแตกต่างตามวัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ดังนั้น การออกแบบให้เกิดความรู้สึกมีชีวิตชีวา บางครั้งไม่สามารถนำเทคนิคแบบดั้งเดิมที่ใช้การ

กำหนดโครงสร้างหรือการสั่งการเข้ามาใช้ แต่ควรออกแบบความรู้สึกแบบดั้งเดิม ที่ใช้การกำหนดโครงสร้างหรือกระบวนการแล้วนำมาปฏิบัติ ดังนั้น “**ความมีชีวิตชีวา**” (aliveness) ไม่ได้เกิดขึ้นแบบอัตโนมัติเสมอไป เพราะเราอาจมองเห็นได้หลายชุมชนไม่สามารถเติบโตไปไกลกว่าเครือข่ายใกล้เคียง เพราะเกิดการล้มเหลวในการดึงดูดความสนใจให้เกิดสมาชิกของชุมชนที่เพียงพอ หรือชุมชนอีกหลายชุมชนที่สลายหายไปทันทีภายหลังการเปิดตัว เพราะเหตุผลของการไม่มีพลังในการยึดเหนี่ยวชุมชนไว้ได้ ชุมชนจึงต่างกับทีมหรือโครงสร้างอื่น ๆ เพราะชุมชนต้องอาศัย “**การเชื่อมต่อเชิง**” ให้เข้าร่วมปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความมีชีวิตชีวา

การออกแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดความมีชีวิตชีวาจะมีความแตกต่างกับการออกแบบในแนวคิดแบบดั้งเดิมที่เน้นโครงสร้าง ระบบ และบทบาท เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การที่ค่อนข้างตายตัวและสอดคล้องกับองค์ประกอบของโครงสร้างองค์กร สำหรับชุมชนแนวปฏิบัติต้องอาศัยเป้าหมายขององค์กรและการออกแบบให้เกิดความมีชีวิตชีวา จำเป็นต้องใช้หลักการออกแบบที่แตกต่างกันออกไป

แนวทางการสร้างชุมชนปฏิบัติให้รู้จักตัวเองและให้เกิดชีวิตชีวาอาศัยหลัก

7 ประการ ที่ประกอบด้วย

1. การออกแบบเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมชุมชนของตนเอง
2. การเปิดการสนทนาด้วยมุมมองทั้งภายในและภายนอก
3. การเชื่อมต่อเชิงให้เข้าร่วมด้วยระดับที่ต่างกัน
4. การเสริมสร้างให้เกิดทั้งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว
5. การมุ่งเน้นการมีคุณค่าของความรู้และประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของของสมาชิก
6. การผสมผสานระหว่างความคุ้นเคยและความตื่นเต้น
7. การสร้างโอกาสและจังหวะให้ชุมชน

หลักการออกแบบดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่สูตรสำเร็จ ต้องพัฒนาขึ้นมาจากความเข้าใจว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ในการออกแบบทำงานร่วมกันอย่างไร ถ้าการทำให้หลักการออกแบบทั้ง 7 ประการชัดเจน ย่อมช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น และพร้อมในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ

(พูลลาภ อุทัยเลิศอรุณ .2547)

แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรม

การบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดระบบการจัดการแหล่งมรดกโลก โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (www.unescobkk.org รวมถึงคำ 8 สิงหาคม 2551)

1. แหล่งมรดกโลกทุกแห่งจำเป็นต้องมีระบบการจัดการ โดยมีกรอบความคิดที่สำคัญของระบบการจัดการคือ การแบ่งพื้นที่การดูแลและจัดการมรดกโลก ให้มีส่วนของเขตพื้นที่คุ้มครองโบราณสถาน (Core zone) และเขตพื้นที่กันชน (Buffer zone) ในพื้นที่คุ้มครองโบราณสถานต้องมีความเข้มงวด ไม่ให้มีที่อยู่อาศัยของมนุษย์ ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ นอกเหนือจากการอนุรักษ์ และมีการจัดการการเข้าเยี่ยมชมที่เหมาะสม

2. การจัดการแหล่งมรดกโลก ควรประกอบด้วย การดูแลในเรื่อง การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา การใช้ของมนุษย์ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว การวิจัยและการเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ

2.1 การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา อันมาจากการคุกคามมรดกโลกเช่น การขยายตัวของเมือง การขโมยวัตถุทางศิลปะ สาเหตุและปัจจัยทางธรรมชาติ ต้องมีการเตรียมเผชิญปัญหาและเฝ้าติดตาม

2.2 การใช้ของมนุษย์ การเป็นแหล่งมรดกโลกทำให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว หากมีการบริหารที่ดีจะมีผลกระทบทางลบน้อยที่สุดต่อชุมชนและทรัพยากร

2.3 การวิจัยและเฝ้าระวัง องค์การภาครัฐและภาคเอกชน และผู้รับผิดชอบแหล่งมรดกโลก มีหน้าที่ประเมินสภาพ รวบรวมข้อมูลและแบ่งปันข้อมูลเพื่อการพัฒนา เนื่องจากต้องมีการรายงานต่อคณะกรรมการมรดกโลกอย่างเป็นทางการทุก 6 ปี หรือตามกำหนดที่ระบุไว้โดยคณะกรรมการมรดกโลก

2.4 การบริหารจัดการ ต้องมีการบริหารจัดการด้านการเงินจากแหล่งทุนต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำเป็นต่อการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนา การให้การศึกษา ซึ่งสำคัญสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลก ทั้งนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่า และให้แหล่งมรดกโลกได้รับการคุ้มครองที่ถูกต้องเหมาะสม การมีแผนการตลาดซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์ของทางการและของชุมชนโดยทั่วถึง

การเงิน การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาแหล่งต่าง ๆ แหล่งเงินทุนต่างๆในที่นี้ อาจหมายถึงถึง งบประมาณจากรัฐบาล จากส่วนกลาง งบประมาณระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

การศึกษา การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลก ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้จัดการแหล่งประชาชนในพื้นที่ และนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งนั้น ๆ และให้แหล่งมรดกนั้น ๆ ได้มีการคุ้มครองที่ถูกต้องและเหมาะสม

การตลาด ทุกพื้นที่แหล่งมรดกควรมีแผนทางด้านการตลาด ซึ่งครอบคลุม วัตถุประสงค์ของทางการ และความต้องการของชุมชนโดยทั่วถึง ทรัพย์สินของแหล่งมรดก ครอบคลุมทั้งด้านวัสดุและด้านวัฒนธรรม รวมทั้งศาสนาพิธี ศิลปะและกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ โดยการผนวกเอาสิ่งเหล่านี้เข้าไป ผู้เข้าเยี่ยมชมจะได้สัมผัสกับความมั่นคงและความเข้าใจลึกซึ้งต่อสถานที่นั้น

เมื่อมีการวางแผนการจัดการที่ได้รับการเห็นชอบตามกฎหมายที่เหมาะสมแล้ว เรื่องวิธีการ ดำเนินการตามแผน ให้การดำเนินงานบริหารด้านอนุรักษ์ คือ ระบบการจัดการตนเอง ด้วยความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น รัฐบาล นักวิชาการและธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น โดย ระบบการจัดการที่ดีต้องเป็นไปด้วยความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น รัฐบาล นักวิชาการ และภาคธุรกิจ

บทบาทขององค์การยูเนสโก ในการดูแลรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมมุ่งเน้นในด้านการป้องกัน (Prevention) การจัดการ (Management) และการช่วยเหลือ (Intervention) ซึ่งในการเข้าช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมนั้นจะสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสภาพแวดล้อม โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติแนวคิดให้เป็นในแนวทางเดียวกับมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการตระหนักในหมู่ประชาชน ส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม (www.unescobkk.org. 22 สิงหาคม 2551)

ในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี การบริหารจัดการมรดกโลกดังกล่าวข้างต้น ควรทำความเข้าใจถึงความหมาย ที่สำคัญของ “มรดกทางวัฒนธรรม” ในการสร้างความเข้าใจ ที่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

มรดกโลกทางวัฒนธรรม มีคำจำกัดความตาม มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ . 2504 มีคำจำกัดความ ของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ดังนี้

"โบราณสถาน" หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่ง การก่อสร้าง หรือโดย หลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

"โบราณวัตถุ" หมายความว่า สงหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็ นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับ ประวัติของสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

"ศิลปวัตถุ" หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมือและเป็นสิ่งที่นิยามกันว่ามีคุณค่า ในทางศิลปะ แต่ปัจจุบันนี้มีคำใหม่ ๆ เกิดขึ้นหลายคำหากแก้ไข พรบ. ฉบับ พ.ศ . 2504 คงต้อง บรรจุนิยามใหม่ ๆ เข้าไปอีก เช่น "แหล่งโบราณคดี" และ "อุทยานประวัติศาสตร์" คำจำกัด ความทางวิชาการของคำทั้งสองเป็นดังนี้

"แหล่งโบราณคดี" หมายถึง บริเวณที่มีหลักฐานของพฤติกรรมมนุษย์ในอดีต ทั้งที่ อยู่บนดิน ใต้ดิน และใต้น้ำ เช่น ที่อยู่อาศัย สุสาน ศาสนสถาน หรือสถานที่ประกอบอาชีพและ แหล่งเรืออับปาง

"อุทยานประวัติศาสตร์" หมายถึง บริเวณที่มีหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ สมัยใดสมัยหนึ่งของประเทศ หลักฐานและความสำคัญดังกล่าวอาจเป็นทางวัฒนธรรม การเมือง และสังคมวิทยาก็ได้

"วัฒนธรรม" สมัยก่อนแปลกันตรงตัวตามรูปศัพท์ว่า "ธรรมะอันเจริญ" เหมือนกับ "อารยธรรม" ทุกประการ ทั้ง ๆ ที่ทางวิชาการนั้นให้ความหมายต่างกัน กล่าวคือ **"อารยธรรม"** หมายถึง ความเจริญระดับเมือง ส่วน **"วัฒนธรรม"** เป็นคำที่ใช้หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ทุก แง่มุมของมนุษย์ในฐานะที่เป็นสปีชีส์ (Species) หนึ่ง และแคบเข้ามาก็เน้นวิถีชีวิตของกลุ่มสังคม ในกลุ่มสังคมหนึ่ง เช่น วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมไทย หรือแคบเข้ามาอีก เช่น ไทยลื้อ ไทยเขิน และ อื่น ๆ แต่คุณลักษณะที่เด่นที่สุดก็คือเป็นมรดกทางด้านความคิดหรือปทัฏฐานที่สืบทอดกันต่อมา ไม่ใช่การสืบทอดทางพันธุกรรม

หลักในการบริหารจัดการโดยเฉพาะมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและ ความสำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุถือว่าเป็น

มรดกสำคัญทางวัฒนธรรมและมีคุณค่าต่อประเทศทั้งความสำคัญด้านการศึกษาเชิงวิชาการ รวมถึงผลที่มีค่าด้านจิตใจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ซึ่งคุณค่าและความสำคัญ มรดกทางวัฒนธรรมจะบ่งบอกและแสดงให้เห็นถึงสิ่งต่อไปนี้

1. แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศและของโลก หมายความว่า โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นหลักฐานสำคัญว่าบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มีความเป็นอยู่อย่างไร ทำมาหากินอย่างไรมีความเชื่อในศาสนา มีกาสืบทอดต่อมาถึงสมัยเราได้ได้อย่างไร ทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ของชาติทั้งด้านการเมือง การปกครอง การศาสนา การค้าขาย การทำมาหากินของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

2. แสดงถึงเกียรติ ความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและในชาติ เห็นได้ว่า ศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่ในรูปสิ่งก่อสร้างที่สวยงาม เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลา รูปหล่อ รูปปั้น แกะสลัก ส่วนใหญ่ที่พบเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา พระพุทธรูป ลวดลายปูนปั้นประดับเจดีย์ ล้วนเป็นสิ่งยืนยันถึงความเป็นเลิศในฝีมืองานศิลปะ และได้สืบทอดต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมไทยอันเป็นเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจของคนไทยควรแก่ การทำนุบำรุงรักษาไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่น

3. แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกรัก สามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่ประชาชน ระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัว หมู่บ้าน ท้องถิ่นและระดับประเทศ มรดกทางวัฒนธรรมในทาง ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นที่สักการะบูชาของประชาชนทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ยังมีศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีความศรัทธาเชื่อถือ ร่วมกัน ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นมากมาย เป็นปัจจัยที่สามารถทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่ประชาชนในท้องถิ่น

4. แสดงให้เห็นถึงหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย โดยเฉพาะ ประวัติความเป็นมาของมนุษย์ ความเป็นอยู่ ความเชื่อ การปกครอง ตลอดจนเกิดการประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ

5. แสดงให้เห็นถึงควมมีคุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นใน ปัจจุบัน ที่ได้มีโบราณสถานหรือแหล่งโบราณคดี ก็จะมีการขุดค้น การอนุรักษ์ การบูรณะ เพื่อ พัฒนา ปรับปรุงให้เป็นแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หากมีการวางแผนสร้างระบบ อำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่นระบบไฟฟ้า ประปา ถนนหนทางเข้าสู่โบราณสถาน ที่มี ประชาชน และนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ถ้าโบราณสถานทุกแห่งได้รับการพัฒนานักจะส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ดังนั้น การบริหารจัดการนับว่าเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ รวมทั้งด้านการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรม หากท้องถิ่น ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่บริหารจัดการด้านนี้ได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะสามารถนำไปสู่การได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ ควรเน้นกิจกรรมสำหรับการปรับปรุงโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี พิพิธภัณฑสถาน จดหมายเหตุประจำท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมสร้างเครือข่ายของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นระดับต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1. การจัดทำแผนแม่บทโบราณสถานแต่ละแห่ง
2. การจัดทำแหล่งเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่โบราณสถานตั้งอยู่
3. การจัดเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครเฝ้าระวังและประชาสัมพันธ์โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุในท้องถิ่น
4. การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน หอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น
5. การส่งเสริมพัฒนาโบราณสถาน โบราณวัตถุให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
6. การจัดทำแผนที่แหล่งโบราณคดี
7. การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

การบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. ด้านการเผยแพร่

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจะสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมวงกว้าง ทั้งที่เป็นองค์กร และตัวบุคคล รวมทั้งจากภาครัฐและเอกชน ความร่วมมือเช่นนี้จะเกิดได้เมื่อทุกฝ่ายมีความเข้าใจและตระหนักว่าตนมีหน้าที่อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไว้ให้คนรุ่นต่อไปสามารถใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อส่วนรวมได้ การเผยแพร่ความรู้หรือสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ จึงเป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ต้องทำและร่วมมือกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักดังกล่าวแก่สาธารณชนทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปได้โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น โครงการหรือกิจกรรม จัดทำ หรือสนับสนุนการจัดทำ หรือการปรับปรุง ป้ายสื่อ

2. ด้านการอนุรักษ์

กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ การซ่อม บูรณะ หรือสงวนรักษานั้น จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังมิให้เสียหายไปกว่าเดิม ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ศิลปกรรม และความเป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุของสิ่งนั้น กรมศิลปากรนั้นได้วางระเบียบปฏิบัติหลายประการว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ.2528 แต่ละข้อล้วนแต่เน้นเรื่องการรักษาให้คงคุณค่าของเดิมให้ปรากฏเด่นชัดมากที่สุด เช่น ระเบียบข้อที่ 14 ระบุว่า "โบราณสถานที่เป็นปูชนียสถานอันเป็นที่เคารพบูชา ซึ่งเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกันดีของประชาชนโดยทั่วไป จะต้องบูรณะไว้โดยไม่มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ลักษณะสี ทรวดทรง ซึ่งจะทำให้โบราณสถานนั้นหมดคุณค่า หรือเสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ไป" เป็นต้น

ดังนั้น การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นหน้าที่ของทุกคน ตามพระราชบัญญัติโบราณวัตถุโบราณสถาน พ.ศ . 2504 มีอนุสัญญาระหว่างประเทศ และทำสัญญากับบางประเทศเพื่อป้องกันการนำเข้า -ส่งออกโบราณวัตถุที่ผิดกฎหมาย เช่น โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นหลักฐานความเป็นมาของประเทศชาติ จะซื้อขายได้ก็เฉพาะสิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวที่ได้รับเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษผู้สร้างขึ้นมาเท่านั้น แต่ในปัจจุบันก็ยังมีการซื้อขายโบราณวัตถุอันเป็นสมบัติของชาติกันอย่างกว้างขวาง โดยไม่ได้เกรงกลัวกฎหมาย

ดังนั้น วิธีเดียวที่อาจช่วยแก้ปัญหานี้ได้คือ การกระตุ้นจิตสำนึกของคนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าของโบราณสถานและโบราณวัตถุของประเทศไทยให้เป็นสมบัติวัฒนธรรมของบ้านเมืองมิใช่เป็นสมบัติส่วนตัว ให้มีความรู้สึกหวงแหน ทั้งนี้จะต้องรื้อกระบวนทัศน์ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้สติปัญญาและความรู้ความสามารถสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดหรือดัดแปลงจากทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ต่อตน และสังคมในสมัยนั้น ๆ สถานที่และสิ่งของเหล่านั้น เมื่อตกทอดเป็นมรดกมาถึงคนรุ่นเรา ก็กลายเป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ การอนุรักษ์สิ่งเหล่านั้นไว้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่เป็นหน้าที่ของคนรุ่นเราและรุ่นต่อ ๆ ไป การ "อนุรักษ์" และการ "พัฒนา" จึงเป็นหลักการที่ต่อเนื่องกัน กระแสพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงพระปรีชาสามารถ และเข้าพระราชหฤทัยถึงประโยชน์ของทรัพยากรทุกประเภทอย่างลึกซึ้งจนเกิดโครงการ "พัฒนา" ในพระราชดำริเป็นตัวอย่างให้หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนดำเนินตามจนบรรลุความสำเร็จมากมายในขณะเดียวกันพระองค์ก็ได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทโบราณสถานและโบราณวัตถุไว้ด้วย เพื่อให้ช่วยกันอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยาพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2504 มีความดังนี้ "โบราณวัตถุ

ศิลปวัตถุ และโบราณสถานทั้งหลายนั้น ล้วนเป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่การศึกษา ค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและโบราณคดี เป็นเครื่องแสดงความรู้เรื่องของชาติไทยที่มีมาแต่ในอดีตกาล สมควรจะสงวนรักษาให้คงถาวร เป็นสมบัติส่วนรวมของชาติไว้ตลอดกาล” เราจึงควรช่วยกันหาทางรวบรวมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุของเรา แล้วจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานเก็บรักษาไว้

3. ด้านการดูแล

ภารกิจและกิจกรรมที่กรมศิลปากรดำเนินการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะในส่วนของการปกป้องคุ้มครองควบคุม ดูแล รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีกรอบและแนวคิดดังนี้

3.1 การรักษาความสะอาด การตากถางวัชพืชต้นไม้อ่อนที่ขึ้นบนโบราณสถาน ต้นไม้ที่มีประโยชน์อาจขุดเคลื่อนย้ายออกไปได้ แต่ถ้าเป็นต้นไม้ที่ไม่มีประโยชน์จำเป็นต้องตัดโค่นให้ใช้มีดหรือขวานหรือเลื่อย ตัดโค่นให้ชิดส่วนโคนมากที่สุดหากเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ให้ทำการตัดลิดกิ่งจากส่วนยอดลงมา ฟังระวังไม่ให้โบราณสถานเสียหาย ห้ามใช้วิธีจุด ดึง ถอน เพราะรากต้นไม้ที่ยึดติดกับโบราณสถานอาจทำความเสียหายให้แก่โบราณสถานได้ ต้นไม้ที่ขึ้นบริเวณโบราณสถาน ให้พิจารณาว่าต้นไม้นั้นเป็นอันตรายต่อโบราณสถานหรือไม่ หากเป็นอันตรายให้ทำการตัดต้น หรือลิดกิ่งก้านเพื่อป้องกันอันตรายและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับโบราณสถานได้ หากเป็นต้นไม้หวงห้าม เช่น ต้นสัก ต้นเต็ง ต้นรัง ต้นชิงชัน ต้นยางซึ่งกฎหมายห้ามตัดโค่น ต้องขออนุญาตจากป่าไม้จังหวัดหรือป่าไม้อำเภอเสียก่อน

3.2 การกำจัดสิ่งกีดขวาง ที่เกิดจากขึ้นส่วนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่แตกหัก หลุดร่วงลงมาอยู่บนพื้น ต้องบันทึกรายการและจุดที่ร่วงหล่นก่อนที่จะรวบรวมเคลื่อนย้ายไปจัดเก็บในบริเวณใกล้เคียงที่เหมาะสมและเป็นระเบียบ สิ่งของที่ไม่เป็นประโยชน์ให้เคลื่อนย้ายออกจากโบราณสถาน

3.3 จัดเตรียมถังขยะที่มีรูปลักษณะที่เหมาะสมให้พอเหมาะ และมีตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสม

3.4 การปกป้องคุ้มครอง/รักษาความปลอดภัย โดยจัดให้มีเวรยาม ฝ้าดูแลโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ เพื่อไม่ให้มีการกระทำใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่โบราณสถานและพื้นที่ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และสัตว์ การเพิ่มมาตรการพิเศษในการรักษาความปลอดภัย เช่น ติดตั้งสัญญาณกันขโมยหรือสัญญาณป้องกันอัคคีภัย ทำรั้วและเหล็กดัดรอบโบราณสถาน

3.5 การซ่อมแซมเบื้องต้นตามรูปแบบ วัสดุ และวิธีการดั้งเดิม การซ่อมแซมเบื้องต้น ตามรูปแบบวัสดุและวิธีการดั้งเดิมเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่สามารถแก้ไขให้ส่วนที่ชำรุดเสียหายเล็กน้อย ๆ กลับสู่สภาพที่ดีใช้สอยต่อไปได้ โดยไม่กระทบต่อคุณค่าลักษณะเด่นของโบราณสถานนั้น ๆ รวมถึงดำเนินการซ่อมแซมเพื่อบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น รอคการอนุรักษ์ที่เหมาะสมซึ่งต้องการความชำนาญในลำดับต่อไป ควรดำเนินการ ดังนี้ ก่อนการดำเนินการใด ๆ ต้องทำความเข้าใจถึงความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อจะได้แก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด อีกทั้งจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าของโบราณสถานนั้น ๆ ที่จะไม่เสื่อมค่าลงเมื่อดำเนินการแล้วด้วย เมื่อจำเป็นต้องทำสีโบราณสถานใหม่ เนื่องจากสีเดิมเสื่อมหมดสภาพให้เลือกใช้สีที่มีคุณภาพดีเหมาะสมกับความเป็นโบราณสถานและสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปให้ยึดถือความกลมกลืนเป็นสำคัญ ต้องมีการตรวจสอบสีดั้งเดิมก่อนและถ้าเป็นไปได้ควรเลือกใช้สีดั้งเดิมนั้นโดยกรรมวิธีในการชุดลอกสี และสีที่ใช้ต้องมั่นใจว่าไม่มีผลเสียต่อวัสดุของโบราณสถาน การซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ให้เลือกใช้รูปแบบ วัสดุและเทคนิคการก่อสร้างตามชนิดส่วนผสม ลักษณะ และวิธีการตามแบบดั้งเดิมหากไม่สามารถทำได้ให้ใช้วัสดุวิธีการในปัจจุบันเข้าช่วยชะลอการเสื่อมสภาพไว้เพื่อรอการดำเนินการอนุรักษ์ที่เหมาะสมในลำดับต่อไปโดยวัสดุและวิธีการที่ใช้จะต้องมีลักษณะที่สามารถแก้ไขได้โดยไม่ทำให้โบราณสถานเสียหาย พร้อมด้วยการเก็บหลักฐานภาพถ่ายก่อนและหลังการดำเนินการไว้

3.6 การค้ำยันโบราณสถาน เป็นวิธีการบรรเทาปัญหาเสื่อมสภาพหรือการพังทลายของโบราณสถานที่เกิดขึ้น ก่อนที่จะดำเนินการอนุรักษ์ที่เหมาะสมในกรณีนั้นๆ ต่อไปจึงควรดำเนินการ ดังนี้เมื่อพบว่าโบราณสถานอยู่ในสภาพที่เสี่ยงต่อการพังทลาย และอาจเป็นอันตรายต่อประชาชนโดยทั่วไป ระหว่างรอการอนุรักษ์ที่เหมาะสมควรที่จะต้องทำการค้ำยันไว้ชั่วคราวก่อนโดยเร็ว เพื่อป้องกันมิให้ชิ้นส่วนของโบราณสถานหักพังลงมา วัสดุที่ใช้อาจเป็นไม้หรือเหล็ก ซึ่งออกแบบอย่างเหมาะสมให้สามารถประตังหรือยับยั้งการเสื่อมสภาพไว้ชั่วคราว โดยไม่สร้างความเสียหายต่อโบราณสถาน ควรใช้รูปแบบของค้ำยันที่จะไม่สร้างปัญหาการกีดขวางหรือบดบังโบราณสถาน

3.7 การสงวนรักษา การดูแลรักษาให้โบราณสถานคงอยู่ในสภาพที่ปรากฏอยู่ และชะลอการเสื่อมสภาพที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนยับยั้งความเสียหายที่กำลังเกิดขึ้นมิให้เสียหายต่อไปโดยมีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องของการสงวนรักษาโบราณสถาน งานประติมากรรม และภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในโบราณสถาน เพื่อชะลอการเสื่อมสภาพและป้องกันมิให้เสียหายต่อไปนั้น ผู้ดำเนินการจะต้องตระหนักถึงวิธีการสงวนรักษาที่ไม่มีผลกระทบ

ใดๆ ดังนั้นการใช้วัสดุทางเคมีเพื่อกำจัดวัชพืช รา ตะไคร่น้ำ กับโบราณสถาน งานประติมากรรม และภาพจิตรกรรมฝาผนังดังกล่าว จึงต้องระมัดระวังถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้การกำจัดปลวกหรือแมลงที่กินเนื้อไม้ที่ต้องใช้วัสดุทางเคมีในการกำจัดก็ต้องพึงระวังเป็นพิเศษอีกด้วย ทางที่ดีควรปรึกษานักวิทยาศาสตร์ผู้มีความรู้ในเรื่องนี้

3.8 การเสริมความมั่นคงแข็งแรง เป็นการใช้วัสดุเสริมหรือเพิ่มเข้าไปในเนื้อวัสดุ หรือช่วยค้ำยันเพื่อให้แน่ใจว่ามีความมั่นคงเพียงพอ

3.9 การบูรณะ การซ่อมแซมโบราณสถานโดยคำนึงถึงรูปแบบวัสดุและมีมือช่างดั้งเดิม รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานอื่น ๆ ในกรณีที่ต้องเสริมสร้างส่วนที่ขาดหายไปต้องทำให้กลมกลืนกับของเดิม ในขณะเดียวกันก็ต้องแสดงถึงความแตกต่างจากวัสดุของเดิมได้

3.10 การปฏิสังขรณ์ (การสร้างรูปแบบขึ้นใหม่) ส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์ การทำให้โบราณสถานที่ยังรูปร่างคืนสู่สภาพเดิมให้ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยก่อสร้างขึ้นมาใหม่บนพื้นฐานความถูกต้อง และความเป็นจริงของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่บิดเบือนลักษณะดั้งเดิม ไม่ว่าจะใช้วัสดุดั้งเดิมหรือวัสดุใหม่

3.11 การประกอบคืนสภาพ หรือ อนัสติโลซิส “อนัสติโลซิส” (Anastylosis) หมายถึง การสร้างขึ้นใหม่ โดยใช้วัสดุดั้งเดิมของโบราณสถานนำมาประกอบใหม่ ณ ตำแหน่งเดิม ด้วยวิธีการก่อสร้างแบบเดิม เช่นการดำเนินการที่ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และปราสาทพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์

3.12 การประยุกต์การใช้สอยเป็นการปรับเปลี่ยนโบราณสถานเพื่อประโยชน์ใช้สอยใหม่ที่เหมาะสมจากพื้นฐานแนวคิดที่ว่า วิธีการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่ดีที่สุดคือ การยังคงใช้ประโยชน์จากอาคารนั้นอยู่โดยประโยชน์ใช้สอยจะไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าหากมีการเปลี่ยนแปลงก็สามารถแก้ไขกลับคืนสภาพเดิมได้ หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบน้อยที่สุด

4. ด้านการบำรุงรักษา

ภารกิจการบำรุงรักษาโบราณสถาน คือ การระวังรักษาโบราณสถานไม่ให้เสื่อมสภาพ หรือหยุดยั้งการเสื่อมสภาพ โดยไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปร่างของโบราณสถานองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานรัฐโดยกรมศิลปากรก่อน จึงจะสามารถดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในภารกิจนี้ได้ โดยอาจสามารถดำเนินการได้กับโบราณสถานระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแล และสนับสนุน

จากหน่วยงานรัฐโดยกรมศิลปากร กิจกรรมที่จัดอยู่ภายใต้ภารกิจการบำรุงรักษาโบราณสถาน ได้แก่

1) การรักษาความสะอาด การถากถางวัชพืชและการกำจัดสิ่งกีดขวางในเขตโบราณสถาน เพื่อให้มีความสะอาดเรียบร้อยและป้องกันความเสียหายหรือการเสื่อมสภาพที่อาจเกิดขึ้นจากวัชพืชและสิ่งกีดขวางต่าง ๆ

กิจกรรมในการถากถางและกำจัดวัชพืช

- หญ้าและวัชพืชขนาดเล็กที่ขึ้นติดอยู่กับโบราณสถานควรกำจัด โดยการถอนด้วยมือหรือใช้เครื่องมือขนาดเล็ก เช่น กรรไกรตัดหญ้า
- สำหรับวัชพืชที่ขึ้นบนพื้นดินในเขตพื้นที่โบราณสถาน อาจใช้มีด พร้า เสียมจอบ เครื่องตัดหญ้าหรือรถตัดหญ้า ทำการถากถางด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความพลัดพลั้งหรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่โบราณสถาน
- การกำจัดตะไคร่ที่ขึ้นบนโบราณสถานให้ใช้แปรงขนอ่อนหรือแปรงพลาสติกและน้ำสะอาด
- ในกรณีที่เป็นต้นไม้ พิจารณาได้ใน 3 กรณี คือกรรไกรตัดหญ้า กรรไกรตัดกิ่งไม้ รถตัดหญ้ามาตรฐานการดูแลโบราณสถาน

กิจกรรมการดูแลด้านการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ

- ต้นไม้ที่ขึ้นบนโบราณสถาน หากเป็นต้นไม้ที่มีประโยชน์อาจขุดเคลื่อนย้ายออกไปได้ แต่ถ้าเป็นต้นไม้ที่ไม่มีประโยชน์จำเป็นต้องตัดโค่น ให้ใช้มีดหรือขวานหรือเลื่อย ตัดโค่นให้ชิดส่วนโคนมากที่สุดหากเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ให้ทำการตัดลิดกิ่งจากส่วนยอดลงมา ฟังระวังไม่ให้โบราณสถานเสียหาย ห้ามใช้วิธีจุด ดึง ถอน เพราะรากต้นไม้ที่ยึดติดกับโบราณสถานอาจทำ ความเสียหายให้แก่โบราณสถานได้
- ต้นไม้ที่ขึ้นบริเวณโบราณสถาน ให้พิจารณาว่าต้นไม้ นั้นเป็นอันตรายต่อโบราณสถานหรือไม่ หากเป็นอันตรายให้ทำการตัดต้น หรือลิดกิ่งก้านเพื่อป้องกันอันตรายและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับโบราณสถานได้
- อนึ่ง หากเป็นต้นไม้หวงห้าม เช่น ต้นสัก ต้นเต็ง ต้นรัง ต้นชิงชัน ต้นยางซึ่งกฎหมายห้ามตัดโค่น ต้องขออนุญาตจากป่าไม้จังหวัดหรือป่าไม้อำเภอเสียก่อน

กิจกรรมในการกำจัดสิ่งกีดขวาง

- ขึ้นส่วนโบราณสถานแตกหักหลุดร่วงลงมาอยู่บนพื้น ต้องบันทึกรายการและจุดที่ร่วงหล่นก่อนที่จะรวบรวมเคลื่อนย้ายไปจัดเก็บในบริเวณใกล้เคียงที่เหมาะสมและเป็นระเบียบ

- สิ่งของที่ไม่เป็นประโยชน์ให้เคลื่อนย้ายออกจากโบราณสถาน
- จัดเตรียมถึงขณะที่มีรูปลักษณะที่เหมาะสมให้พอเหมาะ และมีตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสม

2) การปกป้องคุ้มครอง / รักษาความปลอดภัย เป็นการเฝ้าระวังดูแลโบราณสถาน มิให้มีการบุกรุกทำลาย หรือ เสื่อมสภาพ

กิจกรรมดูแลความปลอดภัย

- จัดให้มีเวรยาม เฝ้าดูแลโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่โบราณสถานและพื้นที่ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และสัตว์

- เพิ่มมาตรการพิเศษในการรักษาความปลอดภัย เช่น
- ติดตั้งสัญญาณกันขโมยหรือสัญญาณป้องกันอัคคีภัย
- ทำรั้วและเหล็กดัดครอบโบราณสถาน

5. ด้านการให้บริการในพื้นที่โบราณสถาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานรัฐโดยกรมศิลปากรก่อน จึงจะสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในภารกิจนี้ได้ โดยอาจสามารถดำเนินการได้กับโบราณสถานระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแล รวมทั้งต้องเป็นไปตามระเบียบและข้อแนะนำของกรมศิลปากรกรมศิลปากรได้กำหนดไว้ว่า ภารกิจการให้บริการในพื้นที่โบราณสถานประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

5.1 การให้บริการข้อมูลทางวิชาการหมายถึง การนำเสนอข้อมูลทางวิชาการแก่สาธารณชน เพื่อความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงการนำชมโบราณสถาน และการจัดทำป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ ทั้งนี้กรมศิลปากรได้กำหนดแนวทางปฏิบัติและเงื่อนไข เกี่ยวกับการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารในพื้นที่โบราณสถานไว้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

5.2 การนำเสนอข้อมูลทางวิชาการแก่สาธารณชนจะต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องไม่ขัดแย้งกับข้อมูลที่เป็นทางการของกรมศิลปากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของโบราณสถานระดับชาติ ข้อมูลทางวิชาการของโบราณสถานจะต้องมีการรับรองจากกรมศิลปากรเท่านั้น

5.3 การจัดทำป้ายสื่อความหมาย จะต้องเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการอนุรักษ์โบราณสถานนั้น ๆ หากไม่มีแผนแม่บทควรเร่งรัดให้มีการกำหนดแนวทางไว้เป็นหลักปฏิบัติ เนื่องด้วยการจัดทำป้ายสื่อความหมาย นอกจากจะต้องมีใจความที่มีความถูกต้องอ่านเข้าใจง่ายและสื่อสารได้ชัดเจนแล้ว ยังจะต้องพิจารณาในเรื่องรูปแบบของป้ายขนาดของป้าย

และตำแหน่งที่ตั้ง ที่จะมีความเหมาะสม แตกต่างกันไปในแต่ละแหล่งที่จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไป ทั้งนี้จะต้องอยู่ในหลักการที่จะไม่สร้างปัญหา กีดขวาง หรือบดบังทัศนียภาพของโบราณสถาน ควรให้ความกลมกลืนโดยภาพรวมไม่เด่นชัดโบราณสถาน ไม่ตั้งอยู่บนแนวแกนสำคัญ หรือสร้างทับลงบนซากโบราณสถานมาตรฐานการดูแลโบราณสถาน

5.4 คอยควบคุมไม่ให้เกิดการติดตั้งป้ายที่เกินความจำเป็น ซ้ำซ้อน อันจะเป็นเหตุให้เกิดความรกรุงรัง กีดขวางทัศนียภาพที่งดงาม และอาจให้ข้อมูลที่ขัดแย้งกัน เมื่อมีการปรับปรุงข้อมูล จัดทำป้ายใหม่ ให้ถอดถอนป้ายเดิมออกทุกครั้ง

5.5 ควรออกแบบป้ายสื่อความหมายให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยและที่ตั้งของป้ายเพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริการด้านข้อมูล ชาวสาร

6.ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

หมายถึง การประชาสัมพันธ์ชาวสารกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่า เกิดความรู้สึกรักหวงแหน และร่วมกันอนุรักษ์ ตลอดจนเพื่อให้รับทราบและเข้าใจการทำงานอนุรักษ์โบราณสถาน

7.ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

หมายถึง การก่อสร้าง และการบริหารจัดการ ดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะให้มีขึ้นตามแผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการที่มีความเหมาะสมกับโบราณสถานแต่ละแห่งเช่น อาคารศูนย์ข้อมูล ร้านค้าของที่ระลึก สุขา รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดแต่งบริเวณสวนไม้ประดับ ทางเท้า หรือทางสัญจร เพื่อความสะดวกในการเยี่ยมชม

8.ด้านการจัดกิจกรรมทางด้านการศึกษาอื่น ๆ

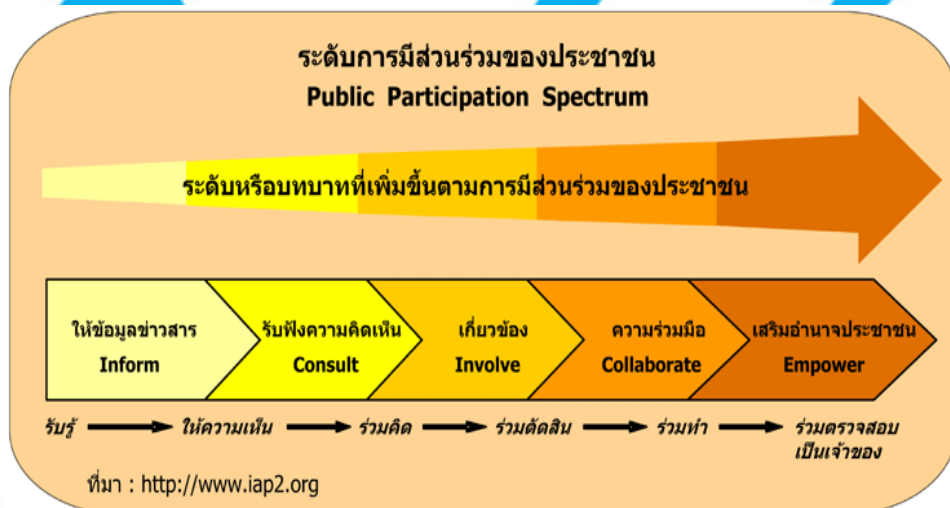
หมายถึง การจัดให้มีกิจกรรมทางด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรม การปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ยังรวมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษา การสนับสนุนงานด้านพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ (คู่มือการดูแลรักษาโบราณสถาน สำหรับการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น กรมศิลปากร จัดพิมพ์เผยแพร่ เมื่อ พ.ศ. 2548)

2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมคือการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นมากต่อการพัฒนา และการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

จำเป็นต้องมีการให้ข่าวสารที่ถูกต้อง มีการกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง และประสิทธิภาพ (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541)

การมีส่วนร่วมในเชิงของการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินการ การจัดการตามแผน การกำกับติดตาม การประเมินผล และการรับประโยชน์ สามารถแบ่งการมีส่วนร่วมได้ 3 ระดับได้แก่ ระดับเป็นผู้ใช้ประโยชน์ ระดับเป็นผู้ให้ความร่วมมือ และระดับเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งถือเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วม(เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 21 กันยายน 2549 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 20 กันยายน 2549 หน้า 3)

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึง การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

การแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด มี 7 ระดับ คือ

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ การทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ
2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นขั้นตอนที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดี ข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการริเริ่มโครงการ
3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการ ระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น
4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ เป็นเรื่อง การมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผน เตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการเหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก
5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์
6. ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ได้
7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น

International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมา ได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า **“การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”**

ในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชน และเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาคราชการจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง (เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 21 กันยายน 2549 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 20 กันยายน 2549 หน้า 3)

หลักของการมีส่วนร่วมในความหมายของการบริหารจัดการจะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับ “การตัดสินใจ” นั่นคือ การมีส่วนร่วมนั้นๆ ได้นำไปสู่การตัดสินใจใดๆ อย่างมีคุณค่า และอย่างชอบธรรมหรือไม่ ซึ่งในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Meaningful Participations” คือ การมีส่วนร่วมนั้นๆ ทำขึ้นหรือวางระบบขึ้น ไม่ใช่เพียงเพื่อว่าได้จัดทำให้มีแล้วเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมนั้นๆ ได้นำไปสู่การพิจารณา ตัดสินใจ หากสมเหตุสมผล ต้องมีความชอบธรรมก็นำไป

ปฏิบัติ หากผู้มีอำนาจ คิดว่าไม่เหมาะสมก็ต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรม (Legitimacy) ในการตัดสินใจนั้น ๆ ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ ที่อาจจะขัดกับผลของการมีส่วนร่วม

หากจะดูแผนภูมิของการมีส่วนร่วม (ดูแผนภูมิการมีส่วนร่วม : Participation continuum) จะเห็นว่ามิตั้งแต่น้อยที่สุดของการมีส่วนร่วม คือ “แจ้งเพื่อทราบ” นั่นคือ ตัดสินใจแล้วมาแจ้งให้ทราบ เช่น ตัดสินใจว่าทาสีตึกที่ทำงานใหม่ ก็มาแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ทราบ กรณีการตัดสินใจแล้วแจ้งเพื่อทราบโดยไม่มีปัญหา แต่กรณีที่มีการตัดสินใจแล้วมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ควรจะต้องมี “การปรึกษาหารือ” ก็ถือว่าการมีส่วนร่วมสูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง คือรับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ วิธีการที่ได้ยินบ่อย ๆ ในกระบวนการนี้ก็คือ “การทำประชาพิจารณ์” หรือ “การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน” กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนี้ ควรจะต้องทำตั้งแต่เริ่มคิด เริ่มตระหนักในปัญหาด้วยซ้ำไป เช่น ตระหนักว่ามีปัญหาเรื่องจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องหาที่ทิ้งขยะ ให้มามีส่วนร่วมในการมาคิดหาวิธีการแก้ปัญหาพร้อมกัน กระบวนการและเครื่องมือที่จะมาใช้แก้ปัญหา นี้ก็ตั้งแต่ จัดเวทีคุยกันในกลุ่มเล็ก เคาะประตูบ้าน ใช้แบบสอบถาม แล้วประมวลแลกเปลี่ยนข้อมูลนำเสนอผู้มีอำนาจเพื่อตัดสินใจ การตัดสินใจก็ต้องฟังประเด็นต่าง ๆ และตอบทุกประเด็น พิจารณาทุกประเด็น การตัดสินใจก็ต้องมีคุณธรรมและเป็นที่ยอมรับได้ หากไม่ทำกระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้ แต่มาทำเพียงวิธีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการครั้งเดียวหรือสองครั้ง ก็จะเป็นปัญหา เพราะกลายเป็นเวทีที่แต่ละฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้านมาแสดงจุดยืน ตอกย้ำความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มายืนยันว่าฉันถูก เธอผิด เวทีนี้จึงมักจะไม่ใช่เวทีแห่งการมาพูดคุยกัน เวทีที่น่าจะเหมาะสมกว่าของการมีส่วนร่วม หากมีข้อขัดแย้งกัน มาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมมาก ๆ กรณีดังกล่าวนี้ จะใช้เพียงการปรึกษาหารือ หรือการรับฟังความคิดเห็น เฉย ๆ จะไม่เหมาะสม จำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ระดับสูงกว่า คือ การร่วมเจรจาหาข้อยุติ (Negotiation) หรือ เจรจาโดยมีคนกลางกำกับกระบวนการ (Mediation) คนกลางที่มากำกับกระบวนการไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่จะตัดสินใจ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย หรือคู่เจรจา โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดที่ทุก ๆ ฝ่ายพอใจ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมระดับสูงสุด คือ การลงประชามติ นั้นแม้จะดูดีที่แต่ละคนสามารถลงมติ แต่ละคนที่ลงคนได้ แต่การลงมติดังได้เพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” หรือ “เอา” หรือ “ไม่เอา” ซึ่งอาจจะยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความแตกแยกขึ้นอีก ถ้าสังคมยังไม่เข้าใจ กระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

“กระบวนการมีส่วนร่วม” เป็นกระบวนการที่จะกระจายอำนาจจากผู้มีอำนาจที่แต่เดิมมักจะใช้อำนาจเหนือ (Power over หรือ Power against) ตามทฤษฎี ผู้มีอำนาจจะชอบที่จะใช้อำนาจเหนือ เช่น แม่ซึ่งมีอำนาจมากกว่าลูก ก็มักจะใช้อำนาจเหนือลูก สั่งให้ลูกกลับบ้านก่อนค่ำ มาถึงวันหนึ่งลูกซึ่งโตขึ้นมาเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ก็จะไปขอกลับบ้านดึก เพราะจะไปงานวันเกิดเพื่อน แม่ก็ยังใช้อำนาจเหนือให้กลับบ้านภายในหกโมงเย็น ถามว่าลูกสาวจะยังเชื่อและปฏิบัติตามไหม ตามทฤษฎีแล้ว หากผู้มีอำนาจยิ่งใช้อิทธิพลเหนือไปเรื่อย ๆ อำนาจนั้น ๆ ก็จะใช้ไม่ได้ เพราะอำนาจที่มีหรือไม่มีนั้น ไม่ใช่ว่าเรา “มี” หรือ “ไม่มี” “อำนาจ” อย่างเดียว แต่อยู่ที่คนอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้างหรือที่เราใช้อำนาจเหนือเขา นั้น เขามองว่าเราเหมาะสมที่จะมีอำนาจเหนือหรือไม่ ซึ่งบางครั้งสำคัญกว่าด้วยซ้ำไป ฉะนั้นแทนที่แม่จะใช้อำนาจเหนือ หันมาใช้อำนาจร่วมกับ _ (Power with) ลงมาพูดคุยกับลูก หาทางออกที่ดีกว่าแทนการสั่งอย่างเดียว ลูกก็จะยินดีปฏิบัติตามและเชื่อฟังแม่ต่อไป

การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการที่ศึนี้ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยในห้องเรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม หลังจากพยายามด้วยวิธีการใช้ไม้เรียว ใช้กฎกติกาที่ครูอาจารย์ออกกฎ หรือวางระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติ แต่การยอมรับก็ยังไม่ได้ผลดีนัก ครูประจำชั้นได้ชวนนักเรียนในห้องให้ร่วมกัน “ตระหนัก” ถึงปัญหาในห้องเรียน เช่น ความสกปรก การแต่งกายนักเรียน การไม่มีระเบียบในห้องเรียน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่จะวางกติกาตนเอง จนในที่สุดได้ระเบียบปฏิบัติประจำห้องที่ครูรับ เามาจัดพิมพ์ติดไว้ในห้อง ปรากฏว่าได้รับการยอมรับและการปฏิบัติตามอย่างดีกว่ากฎกติกาที่ครูกำหนดติดกันนั้น ตัวอย่างเช่นนี้ เป็นตัวอย่างที่สามารถจะนำไปใช้ในองค์การหรือรัฐวิสาหกิจที่จะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะเป็นเครื่องมือของการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพต่อไป

การคำนึงถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ไม่เป็นหลักประกันว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมมิใช่เพียงการจัดดำเนินการให้มีการมีส่วนร่วมเท่านั้น หรือ การจัดการมีส่วนร่วมแล้วประชาชนเห็นด้วยกับโครงการ เพราะมีกลุ่มบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย ไม่ได้อยู่ในกระบวนการมีส่วนร่วมดังนั้น ความสำเร็จของกระบวนการมี

ส่วนร่วมคือ ความสามารถในการจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการหรือการตัดสินใจซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผลกระทบจากโครงการหรือการตัดสินใจซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางนำมาซึ่งข้อตกลงร่วมกัน และการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้น ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำถามว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรเกิดเมื่อไร ใครควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ และในรูปแบบใด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมพร้อมกับการปกป้อง อนุรักษ์ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมที่ชุมชนพึ่งพาอยู่ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นเมื่อประชาชนในท้องถิ่นได้รับอำนาจตามกฎหมาย ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ตลอดจนกระบวนการในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หมายความว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนจะสำเร็จได้ต่อเมื่อประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของประชาชนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร และ วัตถุประสงค์ของประชาชน

วัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นมาตรการที่จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือและไว้วางใจในฝ่ายบริหาร เป้าหมายหลักคือ กระตุ้นให้ประชาชนให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการให้เข้ามามีส่วนทำงานร่วมด้วยในระบบ ลดแรงต่อต้าน ลงการให้ประชาชนเข้าใจและให้ความร่วมมือ ทั้งระหว่างประชาชนด้วยกันและประชาชนกับภาครัฐ เป็นวิที่มีประสิทธิภาพเสียต้นทุนต่ำกว่ามุ่งเน้นแก้ปัญหาความขัดแย้ง “ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อมูลระหว่างกัน ” “ การให้การศึกษา ” มาตรการต่าง ๆ ที่จะทำให้ประชาชนให้การสนับสนุนจะทำได้ดีที่สุดเมื่อประชาชนได้มีส่วนร่วมในวิธีดังกล่าว จึงจะนำไปสู่แนวทางการบรรลุวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร

สำหรับวัตถุประสงค์ของประชาชน คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ฝ่ายบริหารตอบสนองความต้องการและข้อเรียกร้องของประชาชน และป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงจนนำไปสู่การใช้กำลังของฝ่ายบริหาร ที่อาจทำได้ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ

ตัดสินใจ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ข้อมูลของฝ่ายประชาชนให้กับฝ่ายบริหารได้รับรู้ ดังนั้น วิธีการที่ดีที่สุดคือการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่อยู่ระหว่างกลางทั้งสองฝ่ายด้วย

วิธีการที่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหารชอบใช้คือ

“ การปรึกษาหารือในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ” นั้นหมายความว่า ทางฝ่ายบริหารต้องหาจุดยืนร่วมกัน กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนแต่ละชุมชนต่างมีเป้าหมายและความต้องการของตนเอง การปรึกษาหารือเป็นวิธีการที่ให้แต่ละฝ่ายแสดงความต้องการของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย ทำอย่างไรจะพอใจทุกคน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการปรึกษาหารือ เป็นแนวทางที่จะได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผย ดันก่อนให้เกิดความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น แสดงความคิดเห็นอย่างไร เรื่องอะไรโดยพื้นฐานแล้วการแลกเปลี่ยนข้อมูลสามารถทำได้ 5 วิธี (รองศาสตราจารย์ดร.ชัยวุฒิ ชัยพันธ์ .2542)

1. ศูนย์รับฟังความคิดเห็น
2. ประชาพิจารณ์
3. การจัดประชุม
4. การจัดโต๊ะกลม
5. การใช้สื่อที่ทันสมัย
6. การให้การศึกษา
7. การให้ความรู้

หลักการและแนวทางการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ มีสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ

1. หัวใจหรือหลักการพื้นฐานของการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้บริหารโครงการการมีส่วนร่วมต้องยึดถือประกอบด้วยหลัก 4S

หลัก 4S : หัวใจของการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม

การบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรยึดหลัก 4 S คือ Staring Early หรือ การเริ่มต้นเร็ว : กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจ ความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีต มักเกิดจากภาครัฐเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมช้าหลัง การตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อผูกมัดอื่น ๆ จนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการจะทำให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจ มิได้หมายความว่า ก่อนการตัดสินใจไม่กี่วัน หรือไม่ก็สัปดาห์ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่

สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเพื่อทำให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน

นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้นและเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ ดังนั้น การบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีขึ้น ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ หรือในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน เช่น หากเป็นกรณีการทำโครงการโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะ ควรต้องปรึกษาหารือถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะ หรือไม่ ก่อนจะถามว่าตั้งที่นี่ได้หรือไม่

Stakeholders หรือ ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง : หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องการให้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง อาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรก ๆ

หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระมัดระวังมิให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย ต้องตระหนักว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน บ่อยครั้งที่เรามักคิดว่าประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ทั้งที่ในความจริงผู้ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม และแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กำหนดเวลา รับฟังความคิดเห็นที่ชาวบ้านมาร่วมได้ หรือ การใช้ภาษาถิ่น รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทางไปร่วมแสดงความคิดเห็น

Sincerity หรือ ความจริงใจ : การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม และประชาชนถือเป็นมิติที่มีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดการกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ชื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการต่างๆ อย่างชัดเจน ลดข้อสงสัยต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดข่าวลือ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

ระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจ และความน่าเชื่อถือนำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจและการสื่อสารที่ดีขึ้น

Suitability หรือ วิธีการที่เหมาะสม : หลักการที่สำคัญประการสุดท้ายของการบริหารการมีส่วนร่วม คือ การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลาย และลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการความสามารถ และความพร้อมรวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากร และงบประมาณ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ต้องประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการปรึกษาหารือมีประสิทธิภาพ

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการวิเคราะห์สถานการณ์และเตรียมการล่วงหน้า ดังนั้น การวางแผนโครงการการมีส่วนร่วมจะเป็นกลไกหรือเป็นเครื่องมือช่วยให้การมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ ซึ่งการวางแผนมีส่วนร่วมประกอบด้วย ขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพควรมีการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1. กำหนดทีมงาน หรือผู้รับผิดชอบ
- 1.2. ตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ
- 1.3. ประเมินสถานการณ์สาธารณะหรือชุมชน

2. ขั้นวางแผนการมีส่วนร่วม

- 2.1. ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประเด็นที่ห่วงกังวล
- 2.2. คาดการณ์ระดับของการโต้เถียงและความไม่ลงรอยของประเด็นหรือโครงการ

2.3. ระบุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ

2.4. ระบุเงื่อนไขพิเศษของชุมชนหรือประเด็นที่อาจกระทบต่อรูปแบบการมีส่วนร่วม

2.5. การเลือกเทคนิคและกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ตามขั้นตอนการตัดสินใจ

2.6. เขียนแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ขั้นตอนนำไปสู่การปฏิบัติ

หลังจากที่มีการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในลำดับต่อไปคือการดำเนินการตามแผน ซึ่งต้องมีการจัดทำแผนการปฏิบัติการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีสาธารณะที่ใดที่หนึ่งที่ต้องตัดสินใจตกลงกัน เกี่ยวกับการดำเนินการ การจัดที่ใดเมื่อไร วิทยากรคือใคร สิ่งที่สำคัญของการดำเนินการตามแผนนั้นต้องมีความยืดหยุ่นในการนำไปสู่การปฏิบัติ มีการตรวจสอบและปรับปรุงแผนการมีส่วนร่วมให้สอดคล้องสถานการณ์ ต้องดำเนินการแจ้ง ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

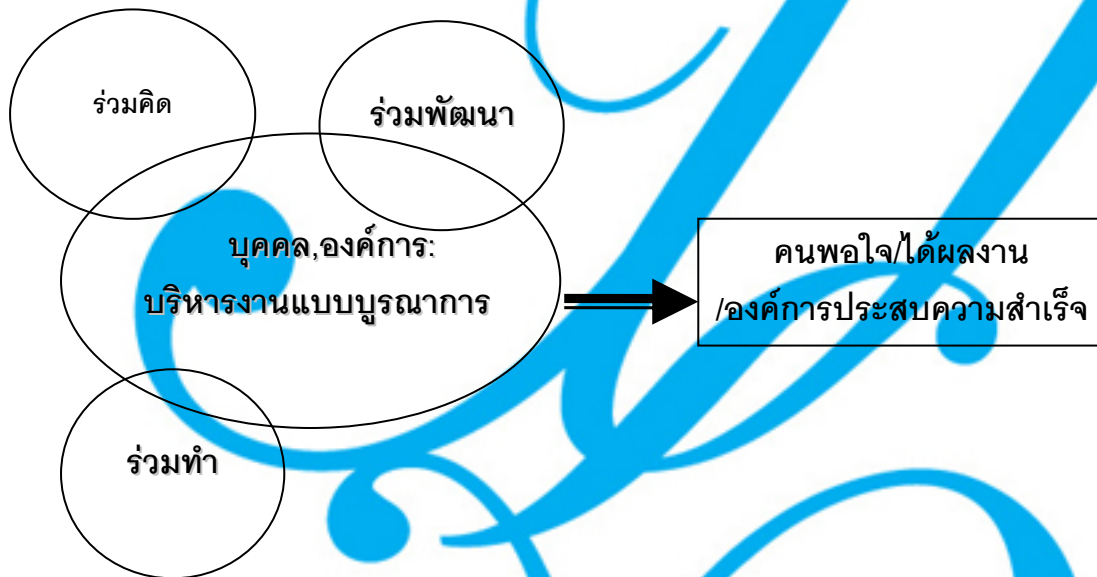
ประเด็นหนึ่งที่สำคัญการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรนำข้อมูล มาวิเคราะห์เพื่อระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือ Stakeholders ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกหรือทางลบจากการตัดสินใจ พบว่ามีเหตุผล 6 ประการ ที่ชุมชนคิดว่าตัวเองเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1. ใกล้ชิดกับปัญหาที่ตัดสินใจ เช่น ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้โครงการ
2. มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น นักธุรกิจมองว่าโครงการนั้นช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
3. มีประโยชน์ใช้สอย
4. มีความสนใจมิติทางด้านสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่ผลจากการตัดสินใจ
5. มีค่านิยมหรือความเชื่อทางศาสนาหรือมาตรฐานทางศีลธรรมที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องตัดสินใจ
6. มีอำนาจที่รับมอบหมายตามกฎหมาย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ หรือ หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (วันชัย วัฒนศัพท์ : 2544)

ในปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดและทฤษฎี การบริหารจัดการแบบบูรณาการ เพื่อให้ทุกภาคส่วน เกิดการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อกระตุ้นให้ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้มี

ส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยมีหลักการและกรอบแนวคิดการบริหารงานแบบบูรณาการ ดังนี้

กรอบแนวคิดการบริหารงานแบบบูรณาการ : ร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนา

การบริหารงานแบบบูรณาการ : ร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนา

ในการบริหารงานแบบบูรณาการนี้ การดำเนินงานของบุคคลหรือองค์กร ต้องมีองค์ประกอบดังนี้

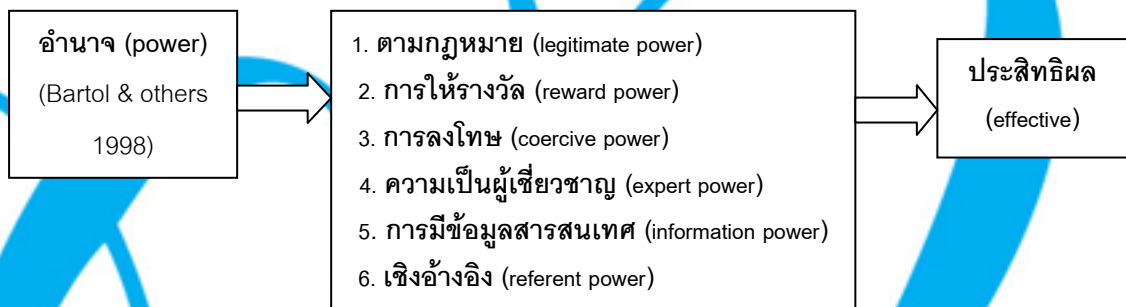
- 1) มีเจ้าภาพ
- 2) มีส่วนร่วม
- 3) มียุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์พันธกิจชัดเจน
- 4) รวดเร็วลดขั้นตอน
- 5) แก้ปัญหาเร่งด่วนที่เกิดขึ้น
- 6) มีประสิทธิภาพประหยัด
- 7) เกิดผลสัมฤทธิ์

รูปแบบการบริหารงานแบบบูรณาการ : ทักษะ ดร.อนันท์ งามสะอาด

ภาวะผู้นำ (Leadership)

คือ กระบวนการมีอิทธิพล (influence) ซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (achieve organizational objectives) และเกิดการเปลี่ยนแปลง (change)

ตัวอย่าง : ภาวะผู้นำสู่ความสำเร็จ

1. shared vision
2. team work
3. following up
4. trust
5. empowerment
6. effective communication

คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผล (trait of effective leaders)

1. มีลักษณะเด่น (dominance)
2. มีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ (high energy)
3. เชื่อมั่นในตนเอง (self confidence)
4. เชื่ออำนาจแห่งตน (internal locus of control)
5. อารมณ์มั่นคง (stable)
6. น่าเชื่อถือและไวใจได้ (integrity)
7. มีปฏิภาณไหวพริบ (intelligence)
8. ยืดหยุ่น (flexibility)
9. ไวต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น (sensitive to others)

วัฒนธรรมองค์การ : Organization Culture

เจ.ซี. สเปนเดอร์ (J.C. Spender) (อ้างในเอกสารการบริหารแบบบูรณาการ : ร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนา ของอนันท์ งามสะอาด) กล่าวว่า เป็นระบบความเชื่อที่สมาชิกขององค์การยึดถือร่วมกัน วัฒนธรรมองค์การ คือวิถีชีวิตของกลุ่มคนในองค์การหนึ่งๆ ที่ประพฤติปฏิบัติกัน อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนนั้นๆ วัฒนธรรมองค์การที่ดีจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้องค์การสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและยั่งยืน

ตัวอย่าง : วัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตมีค่านิยมร่วม (Shared Value) คือ "Survivability" มีความหมาย ดังนี้

S = <u>S</u> pecialization	ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัย
U = <u>U</u> niqueness	การมีเอกลักษณ์ที่พัฒนาการมาจากรากฐานที่มีมาแต่เดิม
R = <u>R</u> elationship	สัมพันธภาพภายในและความร่วมมือกับภายนอก
V = <u>V</u> alue	ความมีคุณค่าในความรู้สึกของประชาคมและสังคม
I = <u>I</u> dentify	อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย การศึกษาปฐมวัย
อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมบริการ และพยาบาลศาสตร์
V = <u>V</u> ariation	การผันแปร การเปลี่ยนแปลงที่มห
วิทยาลัยต้องพร้อมรับ
A = <u>A</u> traction	ความมีเสน่ห์จากบุคลิกเฉพาะทั้งด้านวิชาการและความ
สุนทรีย์ศาสตร์ของบุคลากรและนักศึกษา
B = <u>B</u> alance	ความสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวของบุคลากร
I = <u>I</u> nnovation	นวัตกรรม
L = <u>L</u> earning	การเรียนรู้ขององค์กรและบุคลากร

I = Initiation	การเริ่มต้น
T= Total Quality	คุณภาพโดยรวม
Y= Young Blood	คนรุ่นใหม่

การมีส่วนร่วม (Participative Management)

1. การร่วมกันวางแผน (Plan)
2. การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do)
3. การร่วมกันตรวจสอบ (Check)
4. การร่วมกันปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action)

แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1. พัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ขององค์การอย่างชัดเจน
2. จัดตั้งทีมงานที่มีคุณภาพหลากหลาย
3. พัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ
4. พัฒนาระบบข่าวสารข้อมูล
5. สร้างแรงจูงใจ ให้เกียรติยกย่องบุคลากร
6. ยกย่องผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ
7. มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี

<http://www.dtec.ac.th/dtec/t9.doc> 13/10/2009

3. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ ทฤษฎีที่ควรจะนำมาพิจารณาอีกรูปแบบหนึ่งคือ แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะถึงแม้ว่าเป็นการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาของการมีส่วนร่วมโดยใช้รูปแบบเชิงวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

ความเกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษากับการพัฒนา

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคแห่งการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศ การที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวเข้าสู่โลกแห่งการแข่งขันได้อย่างประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพจะต้องมีปัจจัยหลายๆ อย่างเป็นตัวผลักดัน ปัจจัยหนึ่งที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้เล็งเห็นความสำคัญ คือ เรื่องของการพัฒนาและยกระดับคุณภาพคน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ในฐานะคนเป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญมากที่สุด และมากกว่าทุนทางสังคมในองค์ประกอบอื่นๆ การพัฒนาคนนั้น จะต้องประกอบไปด้วย

การพัฒนาทางด้านปริมาณในส่วนของช่วงอายุที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศการพัฒนาในเชิงคุณภาพโดยการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบหรือการศึกษาตาอภัยาศัย ตลอดทั้งการศึกษาตลอดชีวิต ในขณะที่เดียวกันรัฐต้องสร้างความมั่นใจให้กับคนหรือประชาชน ในเรื่องของความมั่นคงในการดำรงชีวิต และใช้ทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นแนวปฏิบัติ ดังนั้นนโยบายและแผนงานตลอดทั้งยุทธศาสตร์ทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนทางสังคมหรือ คน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคคุณภาพคนเนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์หรืออย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ “คุณธรรม” ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณธรรม มีเสถียรภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

แนวทางพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)
 แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและ
 รอบรู้อย่างเท่าทันแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่
 สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10
 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือมิติที่ 1 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้
 โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่า
 ทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีด
 ความสามารถของประเทศ มิติที่ 2 มุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุขภาพที่ดี มิติที่ 3 การเสริมสร้าง
 คนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมระบอบการ
 ยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

ในมิติที่ 1 ในข้อ (3.1)การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน
 โดยมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต
 การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงาน และเร่งผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ
 ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการองค์ความรู้ รายละเอียดในข้อที่(2.2) มุ่งเน้น
 พัฒนาหลักสูตรทั้งในและนอกระบบให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองที่บูรณาการ
 เรื่องศีลธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการลดความขัดแย้งแบบสันติวิธี เป็นการสร้าง
 ความรู้ ความเข้าใจในรากเหง้าของตน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พัฒนาศีลธรรม
 เรียนการสอนที่จูงใจให้เด็กสนใจและใฝ่รู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ และพัฒนา
 คุณภาพครูให้รู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่

ในมิติที่ 2 ใน ข้อ 3.2) การเสริมสร้างสุขภาพคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกาย
 และใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยมุ่งสร้างความมั่นคงด้านอาหารและการดูแลสุขภาพ
 เชิงป้องกัน รายละเอียดในข้อ(๒) พลิกฟื้นแหล่งอาหารตามธรรมชาติให้เพียงพอกับการดำรงชีวิต
 โดยเฉพาะคนยากจนและด้อยโอกาส ส่งเสริมการบริโภคที่ปลอดภัย ใช้สมุนไพร ภูมิปัญญาไทย
 และวัฒนธรรมในการเสริมสร้างสุขภาพที่ดี โดยส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ที่มี
 อยู่และองค์ความรู้ใหม่ มาพัฒนาให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ สร้างและใช้ประโยชน์จากความ
 หลากหลายทางชีวภาพ แทนการใช้สารเคมี รวมทั้งผลผลิตเทคโนโลยีสะอาดในการทำ
 เกษตรกรรม

ในมิติที่ 3 ข้อ(3.3) การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งระดับครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการ ยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมทั้งมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เกิดความสงบสุขในสังคม รายละเอียดในข้อ(1.2) ส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรม กล่อมเกลา ชี้นำบุตรหลานบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความเหมาะสมพอควร ประหยัด อดออมมีวินัยในการใช้จ่าย และให้รู้จักรักเหง้าของตนเองและท้องถิ่น โดยทำกิจกรรม ทางสังคมและศาสนา ร่วมกัน จัดสรรเวลาสำหรับการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ กับการเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมของครอบครัว และการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่น ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ

บทบาทภาคีการพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนมีบทบาทในการผลักดันแนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติบนพื้นฐาน ของความร่วมมือและประสานเชื่อมโยงการทำงานอย่างบูรณาการ ดังนี้

1. ภาครัฐ กำหนดนโยบาย มาตรการ ในการกำกับดูแล สนับสนุนและประสาน การทำงานที่เชื่อมโยงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ และติดตามประเมินผล

(1) ระดับนโยบาย/ส่วนกลาง

(1.1) สร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม

สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพคน พัฒนากำลังคนทุกระดับร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและสถาบัน ศึกษา เร่งรัดการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพ สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ ให้กระจายอย่างทั่วถึง และเชื่อมโยงเป็น เครือข่าย รวมทั้งผลักดันสถาบัน องค์กรต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา จัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรมนำความรู้

(1.2) ส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ

ส่งเสริมและผลักดันการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนเกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

(1.3) พัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร ที่มุ่งการส่งเสริม

การป้องกัน การรักษาการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาคุณภาพบริการและการผลิต

บุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข และเพิ่มศักยภาพในการเฝ้าระวังโรคทั้งโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำรวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพสู่ชุมชน

(1.4) กำกับดูแล ประสาน เชื่อมโยงการพัฒนาของภาคส่วนต่างๆ ปรับวิธีการบริหารราชการที่บูรณาการการทำงานทั้งแนวดิ่งและแนบราบ ติดตามการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทุกช่วงวัย รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม

(2) ระดับท้องถิ่น

(2.1) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ สามารถบริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า

(2.2) จัดบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และมีคุณภาพดูแลความมั่นคงและปลอดภัย รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมประชาชนในพื้นที่

(2.3) สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสุขภาพและจัดบริการสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส จัดสรรงบประมาณการพัฒนาที่สมดุลทั้งเศรษฐกิจและสังคม และผลักดันการจัดทำแผนชุมชน

(2.4) ประสานและสนับสนุนการสืบค้น รวบรวม จัดเก็บ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นระบบ และนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

(2.5) ส่งเสริมและประสานให้เกิดการรวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมพัฒนาด้านต่างๆ รวมทั้งสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคที่เกี่ยวข้องในการดูแล เฝ้าระวังทางสังคมทั้งในเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้สุขภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และกระบวนการยุติธรรม

2. ธุรกิจเอกชน

(1) จัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร ยกกระตือรือร้นการผลิตบนฐานความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพแรงงาน ด้วยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการเสริมสร้างขีดความสามารถ รวมทั้งสร้างและพัฒนาระบบเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจการค้า

(2) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการผลิตบนฐานการพึ่งตนเอง และลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ รวมทั้ง

การสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย นำไปสู่การเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ

(3) ประสานความร่วมมือกับภาครัฐและสถาบันการศึกษาในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ร่วมพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะ และศักยภาพของแรงงานในการดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

3. ประชาสังคม เป็นการรวมตัวของภาคการพัฒนาต่างๆ ประกอบด้วย ชุมชน ประชาคม มูลนิธิ สมาคม และองค์กรพัฒนาเอกชน

(1) สร้างผู้มีศักยภาพ/ผู้นำตามธรรมชาติให้เป็นแกนนำของประชาสังคม ริเริ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง การประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ตลอดจนเป็นแกนนำในการขยายเครือข่ายประชาสังคมไปสู่ระดับประเทศ

(2) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และสนับสนุนการจัดการความรู้ของชุมชน อย่างเป็นระบบสร้างความรู้ใหม่ๆ ให้คนในชุมชนมีความรู้และทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ และเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี โดยประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้ประชาชน ผู้รู้ ผู้สูงอายุในชุมชน มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่

(3) จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ ดูแล พัฒนา และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

(4) สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมแก่คนในชุมชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมการออม พัฒนาวิสาหกิจชุมชน จัดสวัสดิการชุมชน ติดตามและเฝ้าระวังทางสังคม

บทบาทในการพัฒนาระดับท้องถิ่นถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและมีส่วนที่จะทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของความเป็นเจ้าของ ปฏิบัติตนในการการอนุรักษ์ ดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้น จากเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 : เฉพาะที่เกี่ยวกับการศึกษา

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีสิทธิหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน ย่อมทราบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนใกล้ชิดกับศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และ ภูมิปัญญาของท้องถิ่น บทบัญญัตินี้จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือจากหน้าที่จัดบริการสาธารณะแล้ว ยังมีหน้าที่และสิทธิดังต่อไปนี้

- 1) บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดี และภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- 2) จัดการศึกษาอบรม และฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ
- 3) เข้าร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

หมายเหตุ

- 1) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 2) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 36/2550 (เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน พุทธศักราช 2550 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 กรุงเทพมหานคร, 2550.) (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร, 2550.)

การศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกแห่งชาตินิยม แบบแผน และกลวิธีของการสร้างจิตสำนึกความรักชาติให้เกิดขึ้นในประเทศไทยจะ

เกิดขึ้นได้นั้นเราจำเป็นจะต้องหาแนวทางการสร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศในสังคมไทยปัจจุบัน ดังนั้นในรายงานฉบับนี้จะขอรวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) แนวความคิดสำคัญของทฤษฎีการสร้างความเป็นทันสมัยกล่าวว่า สังคมที่ล่าหลังทุกสังคมสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นทันสมัยได้ โดยจำเป็นต้องมีปัจจัยภายนอกทำหน้าที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยพยายามมุ่งเสริมให้สังคมที่ล่าหลังมีลักษณะทันสมัยมากขึ้น ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดกระแสหลักที่พิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมและจัดโครงสร้างทางการเมือง และการบริหารตามแบบของประเทศประชาธิปไตยตะวันตก เป็น **ทฤษฎีที่ยึดถือแนวทางทุนนิยม และวัตถุประสงค์การพัฒนาจากการเพิ่มรายได้** ซึ่งจุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ของประชาชาติ ผลิตรัฐธรรมนูญประชาชาติ รายได้ต่อหัว และความผาสุกของสังคมในที่สุด ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญ กระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับบทบาทของรัฐบาลในการวางแผนและปฏิบัติการเพื่อสร้างสรรค์โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อการลงทุน การถ่ายโอนเทคโนโลยีก้าวหน้าสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาเมืองที่จะมีผลแพร่กระจายไปยังเกษตรกรรม และชุมชนชนบทต่อไปในที่สุด นัยสำคัญของทฤษฎีนี้ผูกพันแน่นแฟ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและการพัฒนาการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย (สุมิตร สุวรรณ, 2550 : 35, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 25 : 20,26)

2. ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ศักยภาพการพัฒนา ประกอบด้วยสังกัป (concept) 4 ตัวคือ 1.ทรัพยากรธรรมชาติ 2.ทรัพยากรมนุษย์ 3. องค์การสังคม 4. ภาวะผู้นำ โดยทฤษฎีนี้เป็นการอธิบาย 4 สิ่งเหล่านี้ที่เป็นต้นเหตุให้เกิดการพัฒนาสังคม และถือว่าเป็นศักยภาพของสังคม อีกส่วนคือ **ทฤษฎีแพร่กระจาย (Diffusion Theory) ประกอบด้วยสังกัป (concept) 1 ตัว คือ การติดต่อกับโลกภายนอก (contact) เป็นการอธิบายถึงการพัฒนาที่ว่าด้วยการติดต่อกันระหว่างสังคม โดยเฉพาะสังคมด้อยพัฒนาที่ติดต่อกับสังคมพัฒนา จะทำให้สังคมด้อยพัฒนามีระดับการพัฒนาสูงขึ้น ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและแพร่กระจาย มีตัวเชื่อมคือ การฝึกอบรม (training) ซึ่งทางวิชาการเรียกว่า ตัวแปรแทรก (intervening variable) สำหรับนักปฏิบัติการพัฒนาสังคมจะมองตัวนี้เป็นปัจจัยเหตุให้เกิดการพัฒนาอีกสิ่งหนึ่ง ดังนั้นสังคมจะพัฒนามตามทฤษฎีนี้ สังคมจะพัฒนาได้โดยมีเหตุปัจจัย 6 ประการคือ ทรัพยากรธรรมชาติ**

ทรัพยากรมนุษย์ องค์การสังคม ภาวะผู้นำ การติดต่อกับโลกภายนอก และการฝึกอบรม
(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550:14-15)

3. ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) ในทศวรรษที่ 1960 ได้มีนักวิชาการสายยุโรป เช่น กุนนาร์ ไมด์ดัล (Gunnar Myrdal), ดัดเลย์ ซีเยร์ (Duley Seer), พอล สตรีทเทิน (Paul Streeten) ได้คัดค้านแนวความคิดทฤษฎีภาวะทันสมัย โดยเสนอว่าแนวความคิดดังกล่าวไม่สามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ประเทศโลกที่ 3 ได้ นอกจากนั้นนักวิชาการสายลาตินอเมริกา อาทิ Frank, Cardoso, Doossantos ได้เสนอว่า ทฤษฎีภาวะทันสมัยสามารถนำไปใช้ในประเทศด้อยพัฒนาได้สำเร็จ เพราะยิ่งพัฒนาไป “คนรวยยิ่งรวย แต่คนจนยิ่งจนลง” หรือที่เรียกว่า “รวยกระจุก แต่จนกระจาย” เขาจึงต่อต้านทฤษฎีภาวะทันสมัยเป็นอย่างมาก และได้เสนอแนวคิดทฤษฎีพึ่งพา

แนวความคิดแบบชาตินิยม ที่ถูกนำเข้ามาใช้ในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์ไทย เพราะแนวคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชาติและก่อให้เกิดสำนึกรวมของความเป็นชาติหรือจิตสำนึกสาธารณะ โดยแนวความคิดแบบชาตินิยมนี้มีความหมายถึง อุดมการณ์ที่สร้างและบำรุงชาติในลักษณะที่เป็นมโนทัศน์ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มมนุษย์ หรืออาจเป็นการรักษาลักษณะพิเศษของอัตลักษณ์ การเป็นอิสระในทุกเรื่อง การกินดีอยู่ดีและการชื่นชมความยิ่งใหญ่ของชาติตนเอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนจัดว่าเป็นคุณค่าพื้นฐานของความเป็นชาตินิยมในแบบอุดมคติ

ด้วยแนวความคิดแบบชาตินิยมดังกล่าวนี้เอง ได้ถูกหยิบนำมาใช้กับสังคมไทยหลายต่อหลายครั้งมีหลักฐานอย่างชัดเจน เช่น การสร้างความรักชาติความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อดำเนินอิทธิพลจากชาติมหาอำนาจ หรือ การสร้างค่านิยมในการรักษาชาติในสมัยจอมพลป.พิบูลสงครามในสมัยรัชกาลที่ 8 ในขณะที่ตกอยู่ภายใต้สภาวะของสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น นอกจากนี้ภายใต้วิกฤตการณ์ต่างๆ ของชาติ การนำเพียงแค่แนวความคิดชาตินิยมมาใช้เพียงอย่างเดียวเพื่อแก้ไขสถานการณ์คงจะเป็นไปไม่ได้ จากศึกษาเห็นว่าแนวความคิดชาตินิยมส่งผลให้พัฒนาเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ (Modernization) และความทันสมัย ดังนั้นการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการปลูกจิตสำนึกชาตินิยมในสังคมไทยนี้ จำเป็นจะต้องนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ควบคู่กับแนวความคิดชาตินิยม เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการชาตินิยมและนำมาแก้วิกฤติของชาติได้ ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) และทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory)

การใช้ทฤษฎีเข้ามาศึกษานั้นจะเป็นหลักในการคิดและการค้นคว้าในการศึกษา
 อย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและ
 ปัจจุบัน **ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ มีความสำคัญและมีพื้นฐานมาจากความเป็น
 ชานินิยม** เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชาติ และสามารถนำมาแก้ไขวิกฤติการณ์ต่างๆ ของ
 ชาติได้ ตั้งแต่ในอดีต ดังนั้นในบริบทของสังคมปัจจุบันก็ย่อมสามารถนำทฤษฎีเหล่านี้ มาใช้ศึกษา
 เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาของวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเสมอ
 การใช้กลวิธีในอดีตที่เคยใช้แล้วนั้นสามารถ นำกลับมาศึกษากระบวนการทางความคิดและวิธีการกัน
 ใหม่อีกครั้ง

จากองค์ความรู้เรื่องของชาตินิยม ดังกล่าวสามารถนำกลับมาแก้ไขวิกฤติการณ์
 บ้านเมืองในภาวะปัจจุบันได้ เช่น สร้างความสามัคคี ความสามัคคี โดยปลูกจิตสำนึกชาตินิยม
 เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างก็ใช้จิตสำนึกเรื่อง
 ชาตินิยมในการสร้างชาติ ให้พัฒนาและก้าวหน้า แม้ประเทศนั้นจะผ่านวิกฤติอันเลวร้ายแล้วก็ตาม
 ดังเช่น ประเทศเยอรมนี และญี่ปุ่น ฯลฯ ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ยอมรับและ
 ซึมซับแนวความคิดชาตินิยม จากทั้งตะวันตกและตะวันออกผสมผสานกัน โดยเฉพาะสภาวะการณ์
 ขณะที่ประเทศชาติเกิดแรงกระตุ้นมาจากปัจจัยภายนอกประเทศ ที่ส่งผลให้สังคมไทยหันมารวม
 และร่วมใจกันในสังคม ดังนั้นสมควรที่จะหันมามุ่งพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหา ความ
 แตกต่างทางความคิดของชาติ จากการใช้จิตสำนึกแบบชาตินิยมมาเป็นตัวชูโรงมาแก้ปัญหาต่างๆ
 ให้ลุล่วงไปได้อย่างดีที่สุด และนำพาประเทศไปสู่สภาวะที่เข้มแข็งพร้อมที่จะยืนหยัดต่อสู้กับอารยะ
 ประเทศต่างๆ แทนที่จะมีขัดแย้งกันเองเหมือนในปัจจุบัน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ถ้ายอง ปลั่งกลาง (2546) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา
 และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนนอกเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมี
 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและความพร้อมของชุมชนและศึกษาสภาพปัญหา แนว
 ทิศทางการพัฒนาศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ ตำบลไผ่ลิง ตำบลหันตรา
 และเทศบาลเมืองอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาสรุปได้
 ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มประชาชนและกลุ่มผู้นำชุมชนมีความต้องการให้มีการจัดการ
 ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ สำหรับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว นั้น กลุ่ม
 ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขณะที่กลุ่ม
 ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว ผล

การศึกษาความพร้อมพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความพร้อมในระดับปานกลาง ในส่วนของปัญหาอุปสรรคและแนวทางพัฒนาศักยภาพ พบว่า ปัญหาคือสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เรียบร้อยเท่าที่ควร เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกเพียงพอ รวมทั้งชุมชนขาดความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่เป็นว่าแนวทางพัฒนาศักยภาพควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว และควรมีความร่วมมือของทุกฝ่ายในชุมชน

นอกจากนี้ สุขสวัสดิ์ มณีโชติ (2546) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน:กรณีศึกษาประชาชนตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อพัฒนา ยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อประเมินและปรับปรุงยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า มีอาชีพทำนา ทำสวนเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และได้ร่วมรับข่าวสารน้อย การพัฒนายุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนตำบลไทรทองโดยนำข้อมูลที่ได้รับมาพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ ซึ่งผู้รอบรู้เฉพาะทาง (SMS) มีความเห็นว่ายอมรับ สอดคล้องระดับมาก และได้ดำเนินการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ โดยใช้เทคนิค F.S.C ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับสูง และมีความรู้สูงกว่าก่อนเข้าร่วมประชุมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะในการปฏิบัติร่วมคิดร่วมตัดสินใจและจัดทำยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับสูง

อนึ่ง พิษยจันทร์ ทิพย์ประภา (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบริเวณเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน ระดับมาก ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน การรู้คุณค่าโบราณสถาน เจตคติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ และการมีส่วนร่วมในการ

แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืนกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนในระดับน้อย

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกรค์ ยงวณิชย์ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษาศักยภาพความเป็นไปได้และข้อจำกัดของพื้นที่ที่จะส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นและรูปแบบที่ต้องพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่ากล่าวโดยสรุปประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่มากที่สุดอยู่ในระดับของการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยาน การเกี่ยวข้อและการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ชาวบ้านมีความต้องการให้มีการพัฒนา และปรับปรุง คือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจมีศักยภาพสูงขึ้น พัฒนาแหล่งบริการข้อมูลท่องเที่ยว จัดให้มีโครงการพัฒนาและการเรียนรู้ที่น่าสนใจ

ทำนองเดียวกันนี้ พระสมศักดิ์ สิริโนโท (ภักดีเสนานฤนาท) (2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมูเซอตำบลบ้านอุ่มยอม ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนชีวิตดั้งเดิมของชาวลานูบ้านอุ่มยอม เพื่อทบทวนและสรุปบทเรียนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านอุ่มยอมและผลกระทบที่มีต่อชีวิตของชาวลานูบ้านอุ่มยอม เพื่อศึกษาและพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่ามูเซอตำบลบ้านอุ่มยอม ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมซึ่งชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวมูเซอตำบลบ้านอุ่มยอม ทำให้ทราบว่า การจัดการโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านอุ่มยอมอาจเรียกได้ว่าเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่ราบสูงหรือชุมชนชาวเขาไปพร้อมๆกันกับการสร้างรายได้ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีชนเผ่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาวเมลลูลูสุธาธารณชนชุมชนชาวบ้านอุ่มยอมเป็นเสมือนตัวแทนชนเผ่าหลายๆ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นชุมชนที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม ความมั่งคั่งทางจิตใจ มิตรไมตรี ที่มีความพร้อมมอบให้แก่ทุกคน ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ความลึกซึ้งทางความเชื่อและงดงาม ศรัทธาของ

คนในชุมชนที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นแล้วรุ่นเล่า โดนผ่านผู้อาวุโสของหมู่บ้านได้อย่างน่าประทับใจ

และที่น่าสนใจ คือ นุปลา พิกุลแก้ว (2550) ที่ศึกษาเรื่อง “โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของธุรกิจ เพื่อศึกษาปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ เพื่อหาแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในเรื่องความเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเกาะช้างมีสภาพเป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยวร้อยละ 96.1 และไม่เห็นด้วยต่อสภาพการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทางถึงร้อยละ 78.5 และภาคธุรกิจเคยจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมน้ำตก ร้อยละ 70.7 และกิจกรรมที่ภาคธุรกิจจัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมแพคเกจทัวร์ (โฮมสเตย์) เพียงร้อยละ 9.3 นอกจากนี้ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวร้อยละ 47.8 รองลงมาคือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการร้อยละ 28.8 และการจัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการร้อยละ 23.4 มีผู้ประกอบการส่วนน้อยที่ดำเนินการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยมีแนวทางตรมขั้นตอนในเรื่องการวางแผน การกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการวัสดุอุปกรณ์ และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างร้อยละ 52.7

ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นด้านนโยบายจากองค์กรหน่วยงานภาครัฐ และด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด ส่วนในด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่บนเกาะช้าง นอกจากนี้ยังมีปัจจัย

ข้อจำกัดอื่นๆในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจ เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถยนต์โดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำไม่สะอาด

ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การพัฒนาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนด้านที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วยได้แก่ ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและด้านการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ภาคธุรกิจมีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง โดยให้มีการกำหนด แผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญให้มีการใช้ กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้าง พื้นฐานสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีและมีการจัดระบบการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด

ตัวอย่างเช่น ชื่น ศรีสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนชาวทวายในเขตอีสานใต้และลาวใต้ โดยมี วัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจสภาพทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่นของชุมชนชาวทวาย (ส่วย) ในเขตอีสานใต้และลาวใต้ เพื่อศึกษาความเชื่อมโยง สัมพันธระหว่างชุมชนชาวทวายในเขต อีสานใต้และลาวใต้ เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวทวายใน เขตอีสานใต้และลาวใต้ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวทวายในเขตอีสานใต้ยังมีอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัด บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และบางส่วนของจังหวัด มหาสารคาม รวมทั้งหมดประมาณ 4774,486 คน โดยมีอยู่หนาแน่นในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ ส่วนลาวใต้มีอยู่ประมาณ 45 ,498 คน ส่วนใหญ่จะมีอยู่ในแขวงสาละวันและ จำปาสัก ลักษณะเด่นของชุมชนดังกล่าว แนวคิด ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และการประกอบ อาชีพ เช่น การเลี้ยงช้าง และการทอผ้า

ชุมชนชาวทวายทั้งในเขตอีสานใต้และลาวใต้ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ในทางประวัติศาสตร์ทางชาติพันธุ์และทางวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาใน

ตระกูลมอญ-เขมร มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาร่วมกัน โดยมีการอพยพมาจากภาคเหนือของ ประเทศอินเดีย แถบเทือกเขาหิมาลัยด้วยกันเมื่อประมาณ 3,500 ปีก่อน และมีการกระจายกันอยู่ ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในเขตอีสานใต้และลาวได้ด้วย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกวย อาจทำได้ โดยการสำรวจสภาพชุมชนที่มีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม และขึ้นบัญชีไว้อย่างเป็นทางการในรูปแบบของฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ และเผยแพร่ให้กับธุรกิจท่องเที่ยวโดยผ่านการ ประชุมสัมมนา ในรูปของเอกสาร แผ่นพับ ไปสเตอร์และอินเทอร์เน็ต ได้รับรู้และเข้าใจในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพึ่งพาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน สามารถทำได้โดยการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น การอำนวยความสะดวกในการเดินทางโดยไม่ต้องมีวีซ่า (Visa) ระหว่างกัน การให้ข้อมูล ข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางทั้งของประเทศตนเองและประเทศเพื่อนบ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันและการใช้บัตรเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

แผนการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

คณะวิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย ต่อ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน เช่น กรมศิลปากร สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ในพื้นที่แหล่งมรดกโลก โดยใช้วิธีการสัมมนา เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และร่วมกันแสวงหาแนวทางขยายผลการวิจัยให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งการดำเนินการนี้จะกระทำ ภายในเวลา 2 เดือน หลังจากเสร็จสิ้นการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยและสถานที่เก็บข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มุ่งแสวงหาแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก คณะผู้วิจัยจึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ ผสม (Mix Method) คือ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลจากเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ภาพถ่าย และสื่อต่าง ๆ เพื่อสังเคราะห์และวิเคราะห์ให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ข้อมูลจากบุคคล โดยการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ใช้วิธีการดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) จากบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ และประชาชนชาวบ้านในชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลในด้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมรดกโลกในมิติของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก

2) การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากบุคคลที่ทราบข้อมูลจริงในพื้นที่ ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากอุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร สภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยมีการกำหนดประเด็นการสนทนาตามกรอบแนวทางของการวิจัย

1.2 เครื่องมือวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ใช้เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสังเคราะห์สรุปข้อมูล สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดก

โลก ซึ่งคณะวิจัยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และการเก็บรวบรวมจากแหล่งสาธารณะในพื้นที่มรดกโลก

2. แบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ และประชาชนชาวบ้านในชุมชน ซึ่งคณะวิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลกตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีประเด็นดังนี้

- 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก
 - ความเป็นมาของมรดกโลก
 - ความสำคัญของมรดกโลก
 - ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการเป็นมรดกโลก
 - ผลกระทบของมรดกโลกต่อเศรษฐกิจชุมชน
 - ผลกระทบของมรดกโลกต่อวิถีชีวิตชุมชน
- 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมรดกโลกในมิติของชุมชน
 - ความรู้สึกต่อการมีหรือไม่มีมรดกโลก
 - ความภาคภูมิใจและความหวงแหนในมรดกโลก
 - คุณค่าของมรดกโลก
 - ความสำคัญของชุมชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการมรดกโลก
 - มุมมองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมรดกโลก
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก
 - การยอมรับของชุมชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการมรดกโลก
 - บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการมรดกโลก
 - หน่วยงานที่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมรดกโลก
 - วิธีการหรือแนวทางที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนามรดกโลกอย่างยั่งยืน
 - ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการมรดกโลก

3. แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ สำหรับการสนทนากลุ่มย่อย

โดยกำหนดประเด็นคำถามเพื่อนำไปสู่การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ในเรื่องความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับมรดกโลก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก เพื่อให้ได้ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง คณะวิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและดำเนินการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยใช้วิธีการเขียนพรรณนา โดยจำแนกเป็น 2 ส่วน คือผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และผลการวิจัยที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยการสำรวจแบบวัดครั้งเดียว (one shot descriptive) มีวิธดำเนินการดังนี้

2.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยคือประชาชนที่มีครัวเรือน ในบริเวณพื้นที่รอบแหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยฯ

กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ ± 5 โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่แหล่งมรดกโลก 2 แหล่ง แหล่งละ 400 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่คณะวิจัยได้สร้างข้อคำถามจากกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งในการพัฒนาแบบสอบถามได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาตามจุดมุ่งหมาย แล้วนำไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก จำนวน 8 ด้าน

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาที่พบในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

2.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะวิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่แหล่งมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 ฉบับ และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยฯ จำนวน 400 ฉบับ และรอเก็บทันทีเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจะดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปครั้งนี้ คณะวิจัยได้ให้หน้านักคะแนนของการตอบแบบสอบถามของแต่ละข้อดังนี้

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	5 คะแนน
การมีส่วนร่วมมาก	4 คะแนน
การมีส่วนร่วมปานกลาง	3 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อย	2 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	1 คะแนน

และคณะวิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงขั้นเท่ากัน

4.21 - 5.00	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

โดยการวิเคราะห์ คณะวิจัยได้ใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางและการเขียนพรรณนา

สถานที่เก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลการวิจัยจะดำเนินการในชุมชนบริเวณรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา ในเขตอำเภอพระนครคีรีอยุธยา จังหวัดพระนครคีรีอยุธยา และชุมชนบริเวณรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ในเขตอำเภอเมือง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ ตุลาคม 2552 ถึง กันยายน 2553

งาน/เวลา	ตุลาคม 2552 – กันยายน 2553											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. เสนอโครงการวิจัย	↔											
2. สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย		↔										
3. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ												
- แจกแบบสอบถาม				↔								
- สัมภาษณ์					↔							
- สันทนาการย่อย							↔					
4. วิเคราะห์ข้อมูล								↔				
5. จัดทำรายงานการวิจัย										↔		
6. นำเสนอผลการวิจัย												↔

ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

นอกจากทุนวิจัยแล้ว ปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างสะดวก คือ ยานพาหนะสำหรับใช้ในพื้นที่เก็บข้อมูล

ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1 ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย คือรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ซึ่งหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยาและอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติให้วัฒนาถาวรต่อไป

2 ผลการวิจัยนอกจากจะเป็นต้นแบบให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสนำไปประยุกต์ใช้แล้ว ยังสร้างโอกาสให้เกิดการพัฒนาแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในระยะยาวต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และค้นหารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันสำหรับการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกต่อไป โดยใช้วิธีการศึกษาที่มีลักษณะผสมผสาน หรือ Mix Method คือ เชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ คือ

ส่วนที่ ก. ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มเป้าหมาย การสำรวจแบบวัดครั้งเดียว (one shot descriptive) ซึ่งศึกษาโดยใช้ แบบสอบถาม

ส่วนที่ ข. ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ซึ่งศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และประชาชนซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งการสนทนาโดยการทำ Small Group Discussion ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปริมาณด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ ก. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนในพื้นที่ที่ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก
- 4.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ต่อเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งมรดกโลกซึ่งตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 484 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดจะเห็นว่ากลุ่มจังหวัดอยุธยา และ กลุ่ม จังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร มีจำนวนพอ ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 59 และร้อยละ 62 ตามลำดับ

สำหรับช่วงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชากรที่อยู่ในช่วงอายุ ระหว่าง 15 - 24 ปี จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 27.38 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายจังหวัดแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลก กลุ่มจังหวัดอยุธยา และ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร ส่วนใหญ่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มจังหวัดอยุธยา ประชากรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ระหว่าง 15 - 24 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ส่วนกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร ประชากรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ระหว่าง 35 - 44 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30

ในด้านสถานภาพทางครอบครัว พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสมรสมากกว่ากลุ่มคนโสด แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างก็ไม่มากนัก กล่าวคือ กลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีจำนวน 399 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 ในขณะที่กลุ่มผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนโสด มีจำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า สถานภาพทางครอบครัวของกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร กับ กลุ่มจังหวัดอยุธยา ประชาชนมีสถานภาพทางครอบครัวเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 52.5 ในขณะที่กลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร ส่วนใหญ่มีสถานภาพทางครอบครัว สมรส คิดเป็นร้อยละ 55.5

สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 510 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่ำกว่า 1,000 บาทของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67 สำหรับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร มีจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50

ส่วนระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เป็นประชาชนในพื้นที่ แหล่งมรดกโลกมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น – มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายจังหวัดแล้ว พบว่าระดับ การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกใน กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยาที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น – มัธยมศึกษาตอนปลาย มี จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 กลุ่มจังหวัดสุโขทัยศรีสะเกษนาลัยมีจำนวน 115 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.80

ในด้านอาชีพ ผลจากการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่งเป็น ประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลก มีอาชีพเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัดแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่ง เป็นประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลก ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และ กลุ่มจังหวัด สุโขทัย – ศรีสะเกษนาลัย กำแพงเพชร ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มจังหวัดอยุธยาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 ส่วนกลุ่มจังหวัดสุโขทัย – ศรีสะเกษนาลัย กำแพงเพชร ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 123 คน คิดเป็น ร้อยละ 30.80

สำหรับสถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบ สอบถามส่วนใหญ่ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกมีสถานภาพทางสังคมในปัจจุบันเป็น เพียงประชาชนในชุมชนไม่มีสถานภาพทางสังคมแต่อย่างใด จำนวน 761 คิดเป็นร้อยละ 95.10 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายจังหวัดแล้ว พบว่า สถานภาพทางสังคมในปัจจุบันของ ผู้ตอบแบบสอบถาม จะเป็นกลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย – ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชรก็ตาม ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มี สถานภาพทางสังคม ในปัจจุบันเป็นไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือเป็นเพียงประชาชนในชุมชนเท่านั้น โดยกลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.50 และกลุ่มจังหวัดสุโขทัย – ศรีสะเกษ นาลัย กำแพงเพชร มีจำนวน 379 คน คิดเป็นร้อยละ 94.50 **รายละเอียดดังตารางที่ 4.1.1**

ตารางที่ 4.1.1 ความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	อยุธยา		สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	ความถี่ N=400	ร้อยละ	ความถี่ N=400	ร้อยละ	ความถี่ N=800	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	164	41.00	152	38.00	316	39.50
หญิง	236	59.00	248	62.00	484	60.50
อายุ						
15-19 ปี	94	23.50	53	13.30	147	18.38
20-24 ปี	38	9.50	34	8.50	72	9.00
25-29 ปี	39	9.75	39	9.80	78	9.75
30-34 ปี	25	6.25	33	8.30	58	7.25
35-39 ปี	38	9.50	51	12.80	89	11.13
40-44 ปี	41	10.25	50	12.50	91	11.38
45-49 ปี	37	9.25	43	10.80	80	10.00
50-54 ปี	26	6.50	51	12.80	77	9.63
55-59 ปี	24	6.00	18	4.50	42	5.25
60-64 ปี	19	4.75	13	3.25	32	4.00
65-69 ปี	10	2.50	9	2.25	19	2.38
70-74 ปี	2	0.50	3	0.75	5	0.63
75-79 ปี	4	1.00	3	0.75	7	0.88
80-84 ปี	3	0.75	-	-	3	0.38
สถานภาพ						
โสด	210	52.50	158	39.50	368	46.00
สมรส	177	44.25	222	55.50	399	49.90
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	13	3.25	20	5.00	33	4.10

ตารางที่ 4.1.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	อยุธยา		สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	ความถี่ N=400	ร้อยละ	ความถี่ N=400	ร้อยละ	ความถี่ N=800	ร้อยละ
รายได้ต่อเฉลี่ยต่อเดือน						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	268	67.00	242	60.50	510	63.75
10,001-20,000 บาท	86	21.50	93	23.3	179	22.38
20,001-30,000 บาท	20	5.00	38	9.50	58	7.25
30,001-40,000 บาท	14	3.50	19	4.80	33	4.13
40,001-50,000 บาท	6	1.50	6	1.50	12	1.50
50,001- 60,000 บาท	3	0.75	1	0.30	4	0.50
60,001-70,000 บาท	3	0.75	-	-	3	0.38
70,001-80,000 บาท	-	-	-	-	1	0.13
80,001-90,000 บาท	-	-	1	0.30	-	-
ระดับการศึกษา						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือ ประถมศึกษา	64	16.00	88	22.00	152	19.00
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือ ประถมศึกษา	64	16.00	88	22.00	152	19.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	72	18.00	50	12.50	122	15.30
มัธยมศึกษาตอนปลาย	122	30.50	65	16.30	187	23.40
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	30	7.50	29	7.30	59	7.40
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	98	24.50	117	29.30	216	27.00
ปริญญาโท	10	2.50	42	10.5	52	6.50
ปริญญาเอก	-	-	4	1.00	4	.50
อื่น ๆ	4	1.00	4	1.00	8	1.00

ตารางที่ 4.1.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	อยุธยา		สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	ความถี่ N=400	ร้อยละ	ความถี่ N=400	ร้อยละ	ความถี่ N=800	ร้อยละ
อาชีพ						
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	57	14.25	123	30.80	180	22.50
พนักงานบริษัทเอกชน	21	5.25	21	5.30	42	5.30
เกษตรกร	9	2.25	35	8.80	44	5.50
ค้าขาย	95	23.75	81	20.30	176	22.00
แม่บ้าน	23	5.75	20	5.00	43	5.40
เกษียณ/ว่างงาน	15	3.75	4	1.00	19	2.40
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	29	7.25	19	4.80	49	6.10
นักเรียน/นักศึกษา	101	25.25	59	14.80	159	19.90
อื่น ๆ	50	12.50	38	9.50	88	11.00
สถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน						
ประชาชนในชุมชน	382	95.50	379	94.50	761	95.10
ปราชญ์ชาวบ้าน	1	0.25	8	2.00	9	1.10
นายกสมาคม	1	0.25	-	-	1	.10
ผู้นำกลุ่มชุมชน	3	0.75	6	1.50	9	1.10
อื่น ๆ	13	3.25	7	1.80	20	2.50
รวม	400	100.00	400	100.00	800	100.00

4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ในภาพรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่าง ๆ พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้านด้วย ค่าเฉลี่ย 2.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัดที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกพบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร มีการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มากกว่า

กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย ค่าเฉลี่ย 2.24 และ 2.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 และ 1.05 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับพื้นที่มรดกโลกสูงเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรและด้านการปกป้องรักษา พอๆ กัน กล่าวคือ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.31, 2.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13, 1.13 สำหรับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านอื่น ๆ พบว่า ประชาชนในพื้นที่มรดกโลกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านการใช้, ด้านการตลาด, ด้านการให้ความรู้, ด้านการศึกษาวิจัย และด้านแหล่งทุน เรียงตามลำดับ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.29, 2.26, 2.22, 2.16 และ 1.83 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13, 1.13, 1.11, 1.06 และ 1.07 ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4.2.1

โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัด ซึ่งขึ้นทะเบียนมรดกโลก พบว่า ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ สูงสุดได้แก่การบริหารจัดการเกี่ยวกับพื้นที่ ทั้ง 2 กลุ่ม แต่หากเปรียบเทียบระหว่าง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับพื้นที่สูงกว่า กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา กล่าวคือ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วยค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 ในขณะที่กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 ส่วนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสำหรับประเด็นการมีส่วนร่วมที่รองลงมา พบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร คือการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการปกป้องรักษา ด้วยค่าเฉลี่ย 2.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14 ส่วนกลุ่มจังหวัดอยุธยา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากร ด้วยค่าเฉลี่ย 2.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.16 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.2.1

ตารางที่ 4.2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการภาพรวมด้านต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่าง ๆ	อุทยาน		สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัยกำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการจัดการพื้นที่	2.35	1.07	2.47	1.07	2.41	1.07	น้อย	1
ด้านการจัดการทรัพยากร	2.32	1.16	2.31	1.10	2.31	1.13	น้อย	2
ด้านการปกป้องรักษา	2.29	1.12	2.34	1.14	2.31	1.13	น้อย	2
ด้านการใช้	2.25	1.14	2.33	1.12	2.29	1.13	น้อย	3
ด้านการศึกษาวิจัย	2.16	1.08	2.17	1.03	2.16	1.05	น้อย	6
ด้านแหล่งทุน	1.85	1.10	1.82	1.30	1.83	1.07	น้อย	8
ด้านการให้ความรู้	2.22	1.15	2.21	1.06	2.22	1.11	น้อย	5
ด้านการตลาด	2.22	1.17	2.31	1.09	2.26	1.13	น้อย	4
รวม	2.21	1.05	2.24	0.99	2.23	1.02	น้อย	

4.2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการจัดการพื้นที่

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านการจัดการด้านพื้นที่ พบว่า ในภาพรวมการจัดการด้านพื้นที่ยังอยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้มีค่าเฉลี่ย 2.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่เป็นรายกลุ่มจังหวัดที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกแล้ว พบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการด้านพื้นที่ มากกว่า

กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยาด้วยค่าเฉลี่ย 2.47 และ 2.35 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07, 1.07

แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมเป็นรายข้อในด้านการจัดการพื้นที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์อยู่ในระดับสูงสุด มาเป็นอันดับหนึ่ง ค่าเฉลี่ย 2.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.22 รองลงมาได้แก่ การได้ร่วมในการปกป้องและสอดส่องดูแลในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 และการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้น รวมทั้ง การแสดงความคิดเห็นในการแบ่งพื้นที่ดูแลและจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ ตามลำดับ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.42, 2.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.27, 1.21 รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.2

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นกลุ่มจังหวัดใน 3 อันดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยาประชาชนให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชรจะสูงกว่าจังหวัด พระนครศรีอยุธยา นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมในการปกป้องและสอดส่องดูแลในเขตพื้นที่อุทยาน การช่วยเหลือปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้นมีทิศทางไปในลักษณะเดียวกันกับภาพรวม ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.2.2

ตารางที่ 4.2.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการจัดการพื้นที่

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านพื้นที่	อยุธยา		สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ฯ	2.74	1.20	2.80	1.24	2.77	1.22	ปานกลาง	1
2. การแสดงความคิดเห็นในการแบ่งพื้นที่ดูแลและจัดการอุทยานประวัติศาสตร์	2.34	1.20	2.48	1.21	2.41	1.21	น้อย	4

ตารางที่ 4.2.2 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านพื้นที่	อุทยาน		สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
3. การร่วมวางแผนในการจัดการพื้นที่ร้านค้าบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ฯ	2.13	1.19	2.22	1.20	2.17	1.20	น้อย	7
4. การช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้น	2.36	1.28	2.45	1.27	2.42	1.27	น้อย	3
5. การได้ติดตามและทราบผลการทำงานเกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่ดูแลอุทยานประวัติศาสตร์	2.25	1.25	2.32	1.20	2.28	1.23	น้อย	6
6. การได้ร่วมในการปกป้องและสอดส่องดูแลในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์	2.43	1.25	2.60	1.26	2.51	1.26	น้อย	2
รวม	2.35	1.07	2.47	1.07	2.41	1.07	น้อย	

4.2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการจัดการทรัพยากร

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านการจัดการทรัพยากร พบว่า ในภาพรวมการจัดการทรัพยากรยังอยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้มีค่าเฉลี่ย 2.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายจังหวัดที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกแล้วพบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการด้านการจัดการทรัพยากร มากกว่ากลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ด้วยค่าเฉลี่ย 2.32 , 2.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.16, 1.10 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการจัดการทรัพยากร พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

จัดการด้านทรัพยากรเกี่ยวข้องร่วมสอดส่องดูแลผู้บุกรุกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ มาเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ ที่จะมาทำลายอุทยานประวัติศาสตร์ , การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ , การร่วมปฏิบัติตามแนวทางในการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ เรียงตามลำดับ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.39 , 2.37 และ 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 , 1.22 และ 1.28ตามลำดับดัง รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.3

และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัดเปรียบเทียบกัน ใน 3 อันดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกับการสอดส่องดูแลผู้บุกรุกพื้นที่อุทยาน เช่นเดียวกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษนำล้วย กำแพงเพชร แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วระดับการมีส่วนร่วมจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษนำล้วย กำแพงเพชร จะสูงกว่าจังหวัด พระนครศรีอยุธยาด้วยค่าเฉลี่ย 2.48, 2.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26, 1.31 ในขณะที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยาจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่อุทยานฯ สูงกว่ากลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษนำล้วย กำแพงเพชร ด้วยค่าเฉลี่ย 2.41, 2.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25, 1.19 ส่วนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ ที่จะมาทำลายอุทยานประวัติศาสตร์มีพอ ๆ กัน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.39, 2.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.27, 1.22 ดังแสดงใน ตารางที่ 4.2.3

ตารางที่ 4.2.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการจัดการทรัพยากร

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านทรัพยากร	อยุธยา		สุโขทัย-ศรีสะเกษนำล้วย กำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์	2.41	1.25	2.33	1.19	2.37	1.22	น้อย	3
2. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ ที่จะมาทำลายอุทยานประวัติศาสตร์	2.39	1.27	2.39	1.22	2.39	1.25	น้อย	2
3. การให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดการสาธารณูปโภค หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์	2.19	1.20	2.38	1.22	2.28	1.22	น้อย	5

ตารางที่ 4.2.3 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านทรัพยากร	อายุธยา		สุขุขทุย-ศรึสุขทุย-กัฏแงเพชช		รวม		การเปลคความหหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การให้ปรัคษาเพื่อหาแนวทวง	2.25	1.26	2.27	1.27	2.26	1.27	น้อย	5
4. ป้องกันภัยที่จะกิดขึ้นในอุทยานประวัตศาสตร								
การร่วมวางแผนในการแก้ปัญหอันกิดจากภัยต่างๆที่จะกิดขึ้นในอุทยานประวัตศาสตร	2.20	1.29	2.17	1.21	2.19	1.25	น้อย	7
5. การร่วมปฏบิตตามแนวทวงในการป้องภัยที่จะกิดขึ้นในอุทยานประวัตศาสตร								
6. การดำเนนการแก้ไขภัยที่กิดขึ้นในอุทยานประวัตศาสตร	2.24	1.28	2.32	1.27	2.28	1.28	น้อย	4
7. การร่วมสออสองดูแลผู้บูกรุกพื้นที่อุทยานประวัตศาสตร	2.28	1.27	2.21	1.19	2.25	1.23	น้อย	6
8. การร่วมสออสองดูแลผู้บูกรุกพื้นที่อุทยานประวัตศาสตร	2.46	1.31	2.48	1.26	2.47	1.28	น้อย	1
รวม	2.32	1.16	2.31	1.10	2.31	1.13	น้อย	

4.2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการปกป้องรักษา

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัตศาสตร พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัตศาสตรสุโขทุย-ศรึสุขทุย-กัฏแงเพชช ด้านการปกป้องรักษา พบว่าในภาพรวมการปกป้องรักษาอยู่ในระดับที่น้อยทั้งนี้มีค่าเฉลี่ย 2.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 และเมื่อพิจารณารายละเอียดกลุ่มจังหวัดที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกแล้ว พบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทุย -ศรึสุขทุย-กัฏแงเพชช ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ในด้านการปกป้องรักษา มากกว่าจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ด้วยค่าเฉลี่ย 2.34, 2.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14, 1.12 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการปกป้องรักษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลการเสื่อมสภาพของโบราณสถานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบของอุทยานประวัตศาสตรมาเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.48 ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.30 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ / ดูแลรักษาความสะอาด / การกำจัดวัชพืช / สิ่งกีดขวาง / และความปลอดภัยในอุทยานประวัติศาสตร์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และป้องกันอุทยานประวัติศาสตร์ , การร่วมรับทราบผลปฏิบัติงานที่เป็นไปตามข้อกำหนดในการปกป้อง/ดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุของอุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.43, 2.39 และ 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.24, 1.27 และ 1.22 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.4

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายกลุ่มจังหวัดใน 3 อันดับแรก พบว่า ในกลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสะเกษนำโดย กำแพงเพชรประชาชนจะให้ความสำคัญมากกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการปกป้องรักษาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลในเรื่องการเสื่อมสภาพของโบราณสถานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.32 ส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการปกป้องรักษาเกี่ยวกับการร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ / ดูแลรักษาความสะอาด / การกำจัดวัชพืช / สิ่งกีดขวาง/และความปลอดภัย ในอุทยานประวัติศาสตร์พอ ๆ กัน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 ในขณะที่กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสะเกษนำโดย กำแพงเพชรประชาชนให้ความสำคัญรองลงมากับการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และป้องกันอุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29 สำหรับกลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชาชนให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของโบราณสถานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบของอุทยานประวัติศาสตร์ และกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสะเกษนำโดย กำแพงเพชร ประชาชนให้ความสำคัญกับ การร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ / ดูแลรักษาความสะอาด / การกำจัดวัชพืช / สิ่งกีดขวาง/และความปลอดภัย ในอุทยานประวัติศาสตร์พอ ๆ กัน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชาชนให้ความสำคัญกับการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และป้องกันอุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2.4

ตารางที่ 4.2.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกใน ด้านการปกป้องรักษา

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการปกป้องรักษา	อุทยาน		สุโขทัย-ศรีสัชนาลัยกำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของโบราณสถานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบของอุทยานประวัติศาสตร์	2.46	1.28	2.50	1.32	2.48	1.30	น้อย	1
2. การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และป้องกันอุทยานประวัติศาสตร์	2.36	1.26	2.42	1.29	2.39	1.27	น้อย	3
3. การให้คำปรึกษาหาวิธีป้องกันรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุในอุทยานประวัติศาสตร์	2.20	1.25	2.33	1.27	2.26	1.27	น้อย	5
4. การร่วมวางแผนในการกำหนดมาตรการในการป้องกันและดูแลอุทยานประวัติศาสตร์	2.14	1.23	2.23	1.24	2.18	1.23	น้อย	6
5. การร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ / ดูแลรักษาความสะอาด / การกำจัดวัชพืช / ล้างกีดขวาง/และความปลอดภัย ในอุทยานประวัติศาสตร์	2.47	1.25	2.40	1.24	2.43	1.24	น้อย	2

ตารางที่ 4.2.4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการปกป้องรักษา	อายุรยา		สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัยกำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
6. การร่วมรับทราบผลปฏิบัติงานที่เป็นไปตามข้อกำหนดในการปกป้อง/ดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุอุทยานประวัติศาสตร์	2.26	1.23	2.29	1.22	2.28	1.22	น้อย	4
7. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปกป้องรักษา อุทยานประวัติศาสตร์	2.15	1.23	2.20	1.22	2.17	1.23	น้อย	7
รวม	2.29	1.12	2.34	1.14	2.31	1.13	น้อย	

4.2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลก

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลก พบว่า ในภาพรวมการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ยังอยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้มีค่าเฉลี่ย 2.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายกลุ่มจังหวัดที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกแล้วพบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลกมากกว่ากลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยค่าเฉลี่ย 2.33, 2.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12, 1.14ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลก พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์สูงมาเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 รองลงมาได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์, การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์, การมีส่วนร่วมในการสังเกต

พฤติกรรมของผู้มาใช้ที่ส่งผลกระทบต่ออุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.36, 2.34 และ 2.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28, 1.26 และ 1.25 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.5

และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัดเปรียบเทียบกันในระดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสะเกษนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับการร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 รองลงมาได้แก่การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมของผู้มาใช้ที่ส่งผลกระทบต่ออุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 ส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลับให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29 ดังแสดงใน ตารางที่ 4.2.5

ตารางที่ 4.2.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลก

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่	อายุขยา		สุโขทัย-ศรีสัช นาลัย กำแพงเพชร		รวม		การแปล ความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์	2.36	1.29	2.36	1.28	2.36	1.28	น้อย	2
2. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์	2.33	1.25	2.36	1.26	2.34	1.26	น้อย	3
3. การร่วมให้ความคิดเห็นในการใช้พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์จัดกิจกรรมต่าง ๆ	2.18	1.26	2.27	1.24	2.22	1.25	น้อย	6
4. การร่วมวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์	2.10	1.23	2.18	1.24	2.14	1.23	น้อย	7
5. การร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์	2.31	1.31	2.43	1.25	2.37	1.28	น้อย	1
6. การร่วมรับทราบผลการบรรลุวัตถุประสงค์และความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงานหลังการจัดกิจกรรม ในอุทยานประวัติศาสตร์	2.17	1.27	2.35	1.27	2.26	1.27	น้อย	5
7. การมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมของผู้มาใช้ที่ส่งผลกระทบต่ออุทยานประวัติศาสตร์	2.31	1.25	2.36	1.26	2.34	1.25	น้อย	4
รวม	2.25	1.14	2.33	1.12	2.29	1.13	น้อย	

4.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านการศึกษาวิจัย พบว่า ในภาพรวมการศึกษาวิจัยยังอยู่ในระดับที่น้อยทั้งนี้มีค่าเฉลี่ย 2.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายจังหวัดพบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการศึกษาวิจัย มากกว่าจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ด้วยค่าเฉลี่ย 2.17, 2.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03, 1.08 ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการศึกษาวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเชิงประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ สำคัญมาเป็นอันดับหนึ่งด้วย ค่าเฉลี่ย 2.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.27 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์ การมีส่วนร่วมในการร่วมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสำคัญๆ ปัญหา และการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อทำการวิจัย และมีส่วนร่วมในการทำหรือตอบแบบสอบถามการวิจัยที่เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.24, 2.23 และ 2.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25, 1.27 และ 1.19 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.6

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายกลุ่มจังหวัด 3 อันดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกว่าการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ด้วยค่าเฉลี่ย 2.57, 2.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.31, 1.24 แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วระดับการมีส่วนร่วม จังหวัดอยุธยาจะสูงกว่าจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในเรื่องการแสดงความคิดเห็นเป็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 สำหรับ จังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชรประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่อง สำคัญ ปัญหา การพัฒนาของอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อทำการวิจัยด้วยค่าเฉลี่ย 2.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 ดังตารางที่ 4.2.6

ตารางที่ 4.2.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการศึกษาวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการศึกษาวิจัย	อายุขยา		สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม		การแปลความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์	2.57	1.31	2.56	1.24	2.56	1.27	น้อย	1
2. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์	2.35	1.26	2.14	1.23	2.24	1.25	น้อย	2
3. การร่วมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ปัญหาการพัฒนาของอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อทำการวิจัย	2.18	1.28	2.27	1.25	2.23	1.27	น้อย	3
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์	2.00	1.21	2.12	1.23	2.06	1.22	น้อย	5
5. เคยร่วมทำหรือตอบแบบสอบถามการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์	2.20	1.24	2.15	1.14	2.17	1.19	น้อย	4
6. การรับทราบผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว	1.95	1.16	2.02	1.13	1.98	1.14	น้อย	6
7. การมีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์	1.88	1.18	1.92	1.09	1.90	1.13	น้อย	7
รวม	2.16	1.08	2.17	1.03	2.16	1.05	น้อย	

4.2.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านแหล่งทุน

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านแหล่งทุน พบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมด้าน แหล่งทุน ยังอยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้มี ค่าเฉลี่ย 1.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 และมีพิจารณาละเอียดเป็นรายจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านแหล่งทุน มากกว่าจังหวัด สุโขทัย ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชรด้วยค่าเฉลี่ย 1.85, 1.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10, 1.03 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้าน แหล่งทุน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้าน แหล่งทุน ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแหล่งทุน สนับสนุนจากที่ต่าง ๆ สำคัญมาเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยค่าเฉลี่ย 1.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางในการจัดหา แหล่งทุนในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการให้ แหล่งทุน และการร่วมวางแผนหารายได้และค่าใช้จ่าย ด้วยค่าเฉลี่ย 1.85, 1.85 และ 1.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12, 1.14 และ 1.16 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.7

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายกลุ่มจังหวัดเปรียบเทียบกัน ใน 3 อันดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนจากที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ด้วยค่าเฉลี่ย 1.88 , 1.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17, 1.08 แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วระดับการมีส่วนร่วมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะสูงกว่า จังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชาชนจะให้ความสำคัญกับการสนับสนุนในการให้แหล่งทุนและการมีส่วนร่วมรับรู้การได้มาและใช้ไปของแหล่งทุน ด้วยค่าเฉลี่ย 1.87, 1.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.16, 1.22 ส่วนจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนให้ความสำคัญด้าน แหล่งทุนกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดหาแหล่งทุนในรูปแบบต่าง ๆ และ การสนับสนุนในการให้แหล่งทุน ด้วยค่าเฉลี่ย 1.84, 1.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09,1.11 ดังแสดงในตารางที่ 4.2.7

ตารางที่ 4.2.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านแหล่งทุน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านแหล่งทุน	อายุชยา		สุขุขท้ย-ศรียศษณลย ก่ำพงเพชร		รวม		การเปลลควมหมย	ยัณดบ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากที่ต่าง ๆ	1.88	1.17	1.84	1.08	1.86	1.13	น้อย	1
2. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดหาเงินทุนในรูปแบบต่าง ๆ	1.86	1.16	1.84	1.09	1.85	1.12	น้อย	2
3. การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแหล่งของรายรับและการใช้จ่ายของเงินทุน	1.81	1.18	1.82	1.10	1.82	1.14	น้อย	6
4. การร่วมวางแผนในการหารายได้และค่าใช้จ่าย	1.84	1.19	1.82	1.13	1.83	1.16	น้อย	4
5. การสนับสนุนในการให้เงินทุน	1.87	1.16	1.83	1.11	1.85	1.14	น้อย	3
6. การมีส่วนร่วมรับรู้การได้มาและใช้ไปของเงินทุน	1.87	1.22	1.80	1.09	1.83	1.16	น้อย	4
7. การมีส่วนร่วมในการรับทราบรายงานทางการเงิน	1.80	1.16	1.81	1.13	1.81	1.14	น้อย	7
รวม	1.85	1.10	1.82	1.03	1.83	1.07	น้อย	

4.2.7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านการให้ความรู้

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านการให้ความรู้ พบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ยังอยู่ในระดับที่น้อยด้วย ค่าเฉลี่ย 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.11 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการให้ความรู้ มากกว่าจังหวัด สุโขทัย ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการให้ความรู้ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ มาเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.24 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การพูดคุย แจกเอกสาร กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสังเกตรูปแบบหรือวิธีการให้ความรู้ที่สามารถเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ได้ดี การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำโครงการอบรม และการร่วมกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ แก่เยาวชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ด้วยค่าเฉลี่ย 2.36, 2.21 และ 2.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 , 1.24 และ 1.26 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.8

และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัดเปรียบเทียบกัน ใน 3 อันดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัดอยุธยา ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์มาก เช่นเดียวกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร แต่เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่าง 2 กลุ่มแล้วพบว่าระดับการมีส่วนร่วมจังหวัดอยุธยา จะสูงกว่าจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ในขณะที่จังหวัดอยุธยาจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพูดคุย แจกเอกสาร กับนักท่องเที่ยว พอ ๆ กันกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร ส่วนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการมีการสังเกตรูปแบบหรือวิธีการให้ความรู้ที่สามารถเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ได้ดี ระดับการมีส่วนร่วมจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร จะสูงกว่าจังหวัดอยุธยา ดังแสดงในตารางที่ 4.2.8

ตารางที่ 4.2.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านการให้ความรู้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการให้ความรู้	อายุขยา		สุขุทัย-ศรี สัชชาลัย กำแพงเพชร		รวม		การแปล ความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์	2.52	1.26	2.44	1.22	2.48	1.24	น้อย	1
2. การแสดงความคิดเห็นในการริเริ่มโครงการต่าง ๆ ในการให้ความรู้	2.20	1.28	2.14	1.16	2.17	1.22	น้อย	5
3. การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบต่าง ๆ ในการให้ความรู้	2.17	1.29	2.09	1.16	2.13	1.23	น้อย	6
4. การมีส่วนร่วมในวางแผนจัดทำโครงการอบรม / กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ แก่เยาวชนประชาชน และนักท่องเที่ยว	2.17	1.30	2.19	1.22	2.18	1.26	น้อย	4
5. การมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพูดคุย แจกเอกสาร กับนักท่องเที่ยว	2.36	1.32	2.36	1.25	2.36	1.28	น้อย	2
6. การมีการสังเกตรูปแบบหรือวิธีการให้ความรู้ที่สามารถเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ได้ดี	2.16	1.28	2.26	1.21	2.21	1.24	น้อย	3
7. การเป็นคณะกรรมการในการจัดทำเอกสารเผยแพร่และการจัดอบรม	1.97	1.25	2.01	1.17	1.99	1.21	น้อย	7
รวม	2.22	1.15	2.21	1.06	2.22	1.11	น้อย	

4.2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการตลาด

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกกรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ด้านการตลาด พบว่าในภาพรวมการตลาด ยังอยู่ในระดับที่น้อย ทั้งนี้มีค่าเฉลี่ย 2.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดสุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการตลาดมากกว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยค่าเฉลี่ย 2.31, 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09, 1.17 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการตลาด พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการตลาดในการ เคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ มาเป็นอันดับหนึ่ง ค่าเฉลี่ย 2.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น เช่น พุดคุย แจกแผ่นพับ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ ที่จะจูงใจให้เกิดความสนใจของการท่องเที่ยว เช่น มีรถราง มีรถจักรยาน, การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำโครงการอบรม / กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ แก่เยาวชนการท่องเที่ยว ด้วยค่าเฉลี่ย 2.36, 2.21 และ 2.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28, 1.24 และ 1.26 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.2.9

และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัดเปรียบเทียบกัน ใน 3 อันดับแรก พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกว่าการเคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วระดับการมีส่วนร่วมจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร จะสูงกว่าจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ด้วยค่าเฉลี่ย 2.52, 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21, 1.28 เช่นเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในการร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น เช่น พุดคุย แจกแผ่นพับ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.41, 2.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.23, 1.32 และประชาชนในกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ ที่จะจูงใจให้เกิดความสนใจของการท่องเที่ยว เช่น มีรถราง มีรถจักรยาน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 ส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะให้

ความสำคัญ กับการให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวมากกว่า ด้วยค่าเฉลี่ย 2.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.32 ดังแสดงในตารางที่ 4.2.9

ตารางที่ 4.2.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ
แหล่งมรดกโลกในด้านการตลาด

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร จัดการด้านการตลาด	อุทยาน		สุโขทัย- ศรีสขนาลัย กำแพงเพชร		รวม		การแปล ความหมาย	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. เคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยาน ประวัติศาสตร์ฯ	2.47	1.28	2.52	1.21	2.49	1.25	น้อย	1
2. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ ใหม่ๆ ที่จะจูงใจให้เกิดความสนใจของการ ท่องเที่ยว เช่น มีรถราง มีรถจักรยาน	2.21	1.28	2.38	1.26	2.29	1.27	น้อย	3
3. การให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการจัด กิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยว	2.25	1.32	2.29	1.27	2.27	1.30	น้อย	4
4. การร่วมวางแผนเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่ แสดงถึงวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่างๆ	2.13	1.31	2.18	1.26	2.15	1.28	น้อย	6
5. การร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะ จัดขึ้น เช่น พุดคุย แจกแผ่นพับ	2.37	1.32	2.41	1.23	2.39	1.27	น้อย	2
6. ร่วมรับทราบถึงแผนการจัดกิจกรรมที่จัด ขึ้น/ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว/ จำนวนนักท่องเที่ยว	2.14	1.29	2.30	1.22	2.22	1.26	น้อย	5
7. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการใน เผยแพร่และจัดงานในกิจกรรมต่าง ๆ	1.96	1.30	2.10	1.23	2.03	1.27	น้อย	7
รวม	2.22	1.17	2.31	1.09	2.26	1.13	น้อย	

4.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน

4.3.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านต่างๆจำแนกตาม เพศ

จากการเปรียบเทียบถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกกรณี อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ในด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด ในภาพรวมจำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทุก ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยาเพศที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านการปกป้องรักษา ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ และด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับพื้นที่กลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในรายละเอียดในตารางที่ 4.3.1

ตารางที่ 4.3.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่าง ๆ โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	อายุรยา					สุขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	N	\bar{X}	S.D.	t	p	N	\bar{X}	S.D.	t	p	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ชาย	164	2.42	1.08	1.11	.27	152	2.60	1.06	1.93	.05*	316	2.50	1.07	2.09	.04*
หญิง	236	2.30	1.07			248	2.38	1.06			484	2.34	1.07		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ชาย	164	2.43	1.19	1.61	.11	152	2.47	1.17	2.34	.02*	316	2.45	1.18	2.78	.01*
หญิง	236	2.24	1.14			248	2.21	1.05			484	2.23	1.09		
ด้านการปกป้องรักษา															
ชาย	164	2.44	1.20	2.72	.02*	152	2.48	1.14	1.99	.04*	316	2.46	1.17	3.00	.00*
หญิง	236	2.18	1.06			248	2.25	1.12			484	2.22	1.09		
ด้านการใช้															
ชาย	164	2.38	1.15	1.86	.06	152	2.47	1.14	1.99	.05*	316	2.42	1.15	2.70	.01*
หญิง	236	2.16	1.12			248	2.24	1.11			484	2.20	1.11		
ด้านการศึกษาวิจัย															
ชาย	164	2.32	1.13	2.43	.02*	152	2.33	1.07	2.54	.01*	316	2.32	1.10	3.51	.00*
หญิง	236	2.05	1.03			248	2.07	.99			484	2.06	1.01		
ด้านแหล่งทุน															
ชาย	164	2.00	1.19	2.39	.02*	152	1.95	1.12	1.92	.06	316	1.98	1.15	3.07	.00*
หญิง	236	1.74	1.03			248	1.74	.97			484	1.74	1.00		

ตารางที่ 4.3.1 (ต่อ)

เพศ	อายุรยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	N	\bar{X}	S.D.	t	p	N	\bar{X}	S.D.	t	p	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ด้านการให้ความรู้															
ชาย	164	2.38	1.23	2.30	.02*	152	2.34	1.12	1.95	.05*	316	2.36	1.17	3.02	.00*
หญิง	236	2.11	1.09			248	2.13	1.02			484	2.12	1.05		
ด้านการตลาด															
ชาย	164	2.36	1.24	1.98	.04*	152	2.43	1.15	1.71	.09	316	2.39	1.19	2.58	.01*
หญิง	236	2.12	1.12			248	2.24	1.05			484	2.18	1.08		
ภาพรวม															
ชาย	164	2.34	1.10	2.14	.03*	152	2.38	1.03	2.23	0.03*	316	2.36	1.07	3.08	.00*
หญิง	236	2.11	1.00			248	2.16	0.95			484	2.14	.97		

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านต่างๆ โดยจำแนกตามอายุ

จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก
กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-
กำแพงเพชร ในด้านการจัดการด้านพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา
ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด โดยการจำแนก
ตามอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในภาพรวมของชุมชนในการบริหาร
จัดการในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างใด แต่เมื่อพิจารณา เป็นกลุ่มจังหวัด พบว่า ประชาชนใน
กลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยาที่มี อายุที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เช่นเดียวกับกับ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย -
ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร อายุที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหารจัดการ
ในทุก ๆ ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 4.3.2, 4.3.3)

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่ากลุ่มผู้ที่ให้ข้อมูลของกลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษนาลัย กำแพงเพชร ที่มีอายุ 15 – 24 ปี กับที่มีอายุ 25-34 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดก แตกต่างจากกลุ่มอื่นในทุก ๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญ .05 ส่วนกลุ่มอายุอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่าง กันแต่อย่างใด (ดังตารางที่ 4.3.4)

ตารางที่ 4.3.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่าง ๆ จำแนกตาม อายุ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ของอายุ	อยุธยา		สุโขทัย-ศรีสะเกษนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดการพื้นที่						
15 -24 ปี	2.88	1.14	2.95	1.06	2.38	1.01
25-34 ปี	2.52	.89	2.67	1.06	2.38	1.00
35- 44 ปี	2.06	.94	2.22	1.04	2.39	1.08
45-54 ปี	1.91	.83	2.24	.86	2.48	1.18
55 ปีขึ้นไป	1.83	.94	2.23	1.16	2.42	1.11
ด้านการจัดการทรัพยากร						
15 -24 ปี	2.90	1.14	2.82	1.13	1.33	1.07
25-34 ปี	2.44	1.11	2.47	1.06	2.26	1.10
35- 44 ปี	2.02	1.04	2.13	1.04	2.31	1.20
45-54 ปี	1.89	.90	2.10	1.01	2.36	1.18
55 ปีขึ้นไป	1.77	1.05	1.91	1.08	2.29	1.12
ด้านการปกป้องรักษา						
15 -24 ปี	2.92	1.17	2.80	1.15	2.30	1.07
25-34 ปี	2.31	.94	2.60	1.13	2.29	1.09
35- 44 ปี	1.97	.97	2.16	1.11	2.28	1.21
45-54 ปี	1.87	.90	2.06	.98	2.39	1.15
55 ปีขึ้นไป	1.73	.93	1.99	1.14	2.31	1.13

ตารางที่ 4.3.2 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการในด้านต่าง ๆ ของอายุ	อายุ		สุขภาพ-ศรีษะ กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการใช้						
15-24 ปี	2.87	1.19	2.85	1.10	2.27	1.07
25-34 ปี	2.30	1.01	2.50	1.12	2.26	1.09
35-44 ปี	1.94	.98	2.14	1.10	2.23	1.21
45-54 ปี	1.83	.92	2.05	.96	2.38	1.16
55 ปีขึ้นไป	1.72	.91	2.02	1.19	2.31	1.13
ด้านการศึกษาวิจัย						
15-24 ปี	2.83	1.16	2.59	1.04	2.14	1.02
25-34 ปี	2.15	.92	2.44	1.05	2.15	.99
35-44 ปี	1.74	.82	1.99	1.00	2.14	1.10
45-54 ปี	1.80	.84	1.92	.88	2.27	1.13
55 ปีขึ้นไป	1.65	.85	1.81	.95	2.12	1.02
ด้านแหล่งทุน						
15-24 ปี	2.56	1.28	2.27	1.14	1.83	1.03
25-34 ปี	1.73	.93	2.10	1.08	1.81	.98
35-44 ปี	1.41	.76	1.68	.97	1.80	1.06
45-54 ปี	1.48	.71	1.52	.84	1.96	1.19
55 ปีขึ้นไป	1.38	.77	1.45	.80	1.75	1.07
ด้านการให้ความรู้						
15-24 ปี	2.86	1.21	2.69	1.18	2.20	1.08
25-34 ปี	2.28	1.05	2.42	1.00	2.20	1.05
35-44 ปี	1.82	.90	2.04	1.00	2.22	1.19
45-54 ปี	1.75	.84	2.00	.94	2.29	1.15
55 ปีขึ้นไป	1.79	1.04	1.80	.92	2.15	1.05

ตารางที่ 4.3.2 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการในด้านต่าง ๆ ของอายุ	อายุ		สุขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการตลาด						
15-24 ปี	2.88	1.27	2.70	1.15	2.26	1.06
25-34 ปี	2.14	.98	2.41	1.08	2.23	1.12
35-44 ปี	1.87	.94	2.15	1.09	2.22	1.17
45-54 ปี	1.83	.96	2.12	.93	2.30	1.17
55 ปีขึ้นไป	1.72	.97	2.11	1.11	2.31	1.18
ภาพรวม						
15-24 ปี	2.84	1.12	2.71	1.02	2.22	.96
25-34 ปี	2.23	.85	2.45	.98	2.20	.97
35-44 ปี	1.86	.81	2.06	.97	2.20	1.07
45-54 ปี	1.80	.90	2.00	.82	2.31	1.10
55 ปีขึ้นไป	1.70	.86	1.92	.94	2.21	1.00
รวม	2.21	1.05	2.24	.99	2.23	1.02

ตารางที่ 4.3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการ แหล่งมรดกโลก ในด้านต่าง ๆ โดยจำแนกตามอายุ

การวิเคราะห์ ความแปรปรวน ทางเดียว ภาพรวมจำแนก ตามอายุ	อยุธยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	df	SS	MS	F	p	Df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ระหว่างกลุ่ม	4	74.72	18.68	19.11	.00*	4	37.07	9.27	8.80	.00*	4	1.16	0.29	0.25	0.91
ภายในกลุ่ม	395	386.13	0.98			395	416.12	1.05			795	915.68	1.15		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ระหว่างกลุ่ม	4	83.01	20.75	18.09	.00*	4	38.96	9.74	8.63	.00*	4	0.88	0.22	0.17	0.95
ภายในกลุ่ม	395	453.08	1.15			395	445.99	1.13			795	1020.17	1.28		
ด้านการปกป้องรักษา															
ระหว่างกลุ่ม	4	92.20	23.05	22.12	.00*	4	39.75	9.94	8.27	.00*	4	1.24	0.31	0.24	0.92
ภายในกลุ่ม	395	411.55	1.04			395	474.85	1.20			795	1017.55	1.28		
ด้านการใช้															
ระหว่างกลุ่ม	4	87.23	21.81	20.11	.00*	4	41.01	10.25	8.74	.00*	4	2.15	0.54	0.42	0.80
ภายในกลุ่ม	395	428.33	1.08			395	463.45	1.17			795	1019.02	1.28		
ด้านการศึกษาวิจัย															
ระหว่างกลุ่ม	4	96.71	24.18	25.80	.00*	4	35.69	8.92	9.19	.00*	4	2.34	0.59	0.53	0.72
ภายในกลุ่ม	395	370.13	0.94			395	383.56	.97			795	883.75	1.11		
ด้านแหล่งทุน															
ระหว่างกลุ่ม	4	104.64	26.16	27.16	.00*	4	40.03	10.01	10.32	.00*	4	3.70	0.93	0.81	0.52
ภายในกลุ่ม	395	380.39	0.96			395	383.04	.97			795	904.52	1.14		
ด้านการให้ความรู้															
ระหว่างกลุ่ม	4	92.19	23.05	20.85	.00*	4	38.28	9.57	9.20	.00*	4	1.33	0.33	0.27	0.90
ภายในกลุ่ม	395	436.72	1.11			395	411.14	1.04			795	977.03	1.23		
ด้านการตลาด															
ระหว่างกลุ่ม	4	81.47	22.87	19.80	.00*	4	21.85	5.46	4.79	.00*	4	0.95	0.24	0.18	0.95
ภายในกลุ่ม	395	456.28	1.16			395	450.15	1.14			795	1020.45	1.28		
รวม															
ระหว่างกลุ่ม	4	89.00	22.25	25.23	.00*	4	35.75	8.94	9.97	.00*	4	1.31	.33	.32	.87
ภายในกลุ่ม	395	348.34	0.88			395	354.08	.90			795	826.13	1.04		
รวม	399	437.33				399					799				

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3.4 การเปรียบเทียบรายค่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดก
โลกในด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา
ด้านการใช้ด้านการวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการตลาดและภาพรวม จำแนกตาม
อายุโดยวิธี LSD

ความแตกต่าง รายค่าเฉลี่ย ในด้านการ จัดการพื้นที่	อายุ					สุขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป
การจัดการด้านพื้นที่															
15-24 ปี	-	.36*	.82*	.97*	1.05*	-	.29	.73*	.71*	.73*	-	.00	-.01	-.10	-.04
25-34 ปี	-	-	.46*	.61*	.69*	-	-	.45*	.43*	.44*	-	-	-.01	-.10	-.04
35-44 ปี	-	-	-	.15	.23	-	-	-	-.02	-.01	-	-	-	-.09	-.03
45-54 ปี	-	-	-	-	.08	-	-	-	-	.01	-	-	-	-	-.06
55 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด้านการจัดการทรัพยากร															
15-24 ปี	-	.46*	.87*	1.01*	1.13*	-	.34*	.69*	.72*	.90*	-	.07	.02	-.04	.04
25-34 ปี	-	-	.42*	.56*	.68*	-	-	.34*	.37*	.56*	-	-	-.05	-.10	-.03
35-44 ปี	-	-	-	.14	.26	-	-	-	.03	.22	-	-	-	-.06	.02
45-54 ปี	-	-	-	-	.12	-	-	-	-	.19	-	-	-	-	.07
55 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด้านปกป้อง รักษา															
15-24 ปี	-	.62*	.95*	1.06*	1.20*	-	.20	.65*	.74*	.81	-	.01	.03	-.09	-.01
25-34 ปี	-	-	.34*	.44*	.58*	-	-	.45*	.54*	.61*	-	-	.01	-.10	-.02
35-44 ปี	-	-	-	.10	.24	-	-	-	.09	.16	-	-	-	-.11	-.03
45-54 ปี	-	-	-	-	.14	-	-	-	-	.07	-	-	-	-	.08
55 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.3.4 (ต่อ)

เปรียบเทียบ ความ แตกต่างราย คู่ด้านการ ศึกษาวิจัย	อายุถยา					สุขุขทุย-ศรึศัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป
ด้านการใช้															
15-24 ปี	-	.57*	.93	1.04*	1.15*	-	.34*	.71*	.80*	.83*	-	.01	.04	-.11	-.04
25-34 ปี		-	.36*	.47*	.58*		-	.37*	.46	.49*		-	.03	-.12	-.05
35-44 ปี			-	.11	.22			-	.08	.11			-	-.15	-.08
45-54 ปี				-	.11				-	.03				-	.07
55 ปีขึ้นไป					-					-					-
ด้านการศึกษาวิจัย															
15-24 ปี	-	.67*	1.08*	1.02*	1.18*	-	.15	.60*	.67*	.78*	-	-.00	-.01	-.13	.03
25-34 ปี		-	.41*	.35*	.51*		-	.45*	.52*	.64*		-	.01	-.13	.03
35-44 ปี			-	-.06	.10			-	.07	.19			-	-.14	.02
45-54 ปี				-	.16				-	.12				-	.15
55 ปีขึ้นไป					-					-					-
ด้านแหล่งทุน															
15-24 ปี	-	.83*	1.15*	1.08*	1.17*	-	.17	.59*	.75*	.82*	-	.02	.03	-.13	.08
25-34 ปี		-	.32	.25	.35*		-	.42*	.58*	.65*		-	-.00	-.16	.06
35-44 ปี			-	-.07	.02			-	.16	.23			-	-.16	.05
45-54 ปี				-	.09				-	.07				-	.21
55 ปีขึ้นไป					-					-					-
ด้านการให้ความรู้															
15-24 ปี	-	.58*	1.04*	1.11*	1.07*	-	.28	.66*	.69*	.90*	-	-.00	-.01	-.09	.05
25-34 ปี		-	.45*	.53*	.48*		-	.38*	.41*	.62*		-	-.02	-.09	.05
35-44 ปี			-	.07	.03			-	.03	.24			-	-.07	.07
45-54 ปี				-	-.04				-	.21				-	.14
55 ปีขึ้นไป					-					-					-
ด้านการตลาด															
15-24 ปี	-	.73*	1.00*	1.04*	1.15*	-	.29	.55*	.58*	.59*	-	.04	.04	-.04	-.04
25-34 ปี		-	.27	.31	.42*		-	.26	.29	.30		-	.00	-.08	-.08
35-44 ปี			-	.04	.15			-	.03	.04			-	-.08	-.08
45-54 ปี				-	.11				-	.01				-	-.00
55 ปีขึ้นไป					-					-					-

ตารางที่ 4.3.4 (ต่อ)

เปรียบเทียบ ความ แตกต่างราย คู่ด้านการ ศึกษาวิจัย	อายุ					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55 ปีขึ้นไป
ภาพรวม															
15-24 ปี	-	.61*	.98*	1.04*	1.14*	-	.26	.65*	.71*	.79*	-	.10	.02	-.09	.01
25-34 ปี		-	.38*	.44*	.54*		-	.39*	.45*	.54*		-	-.00	-.11	-.01
35-44 ปี			-	.06	.16			-	.06	.15			-	-.11	-.01
45-54 ปี				-	.10				-	.09				-	.10
55 ปีขึ้นไป					-					-					-

4.3.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในด้านต่างๆ โดยจำแนกตามสถานภาพ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา -สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ในด้านการจัดการด้านพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด และในภาพรวม โดยจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ทั้งในภาพรวมและด้านอื่นๆ สถานภาพที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดอยุธยา สถานภาพที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เช่นเดียวกับกับ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร สถานภาพที่แตกต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 4.3.5, 4.3.6)

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธี LSD พบว่ากลุ่มที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกตาม สถานภาพ โสดกับสมรส ทั้งของกลุ่มจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และกลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร มีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (ดังตารางที่ 4.3.7)

ตารางที่ 4.3.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพ

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนใน ด้านการจัดการพื้นที่จำแนกตาม สถานภาพ	อายุรยา		สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดการพื้นที่						
โสด	2.64	1.12	2.74	1.07	2.68	1.10
สมรส	2.00	.91	2.28	1.01	2.16	.98
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	2.33	.99	2.31	1.24	2.32	1.13
ด้านการจัดการทรัพยากร						
โสด	2.63	1.17	2.62	1.10	2.62	1.14
สมรส	1.96	1.05	2.11	1.04	2.04	1.04
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	2.22	1.19	2.13	1.28	2.16	1.22
ด้านการปกป้องรักษา						
โสด	2.60	1.16	2.65	1.12	2.62	1.14
สมรส	1.96	.97	2.14	1.09	2.05	1.04
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	2.22	1.10	1.02	1.26	2.04	1.18
ด้านการใช้						
โสด	2.56	1.17	2.66	1.10	2.60	1.14
สมรส	1.91	.99	2.13	1.08	2.03	1.05
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1.89	1.09	1.95	1.20	1.93	1.14
ด้านการศึกษาวิจัย						
โสด	2.48	1.15	2.47	1.03	2.47	1.10
สมรส	1.81	.88	1.99	.97	1.91	.93
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1.82	1.07	1.76	1.01	1.78	1.02

ตารางที่ 4.3.5 (ต่อ)

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนใน ด้านการจัดการพื้นที่จำแนกตาม สถานภาพ	อายุถยา		สุขุทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านแหล่งทุน						
โสด	2.17	1.23	2.16	1.07	2.17	1.16
สมรส	1.49	.79	1.61	.95	1.55	.89
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1.47	.96	1.54	.87	1.52	.89
ด้านการให้ความรู้						
โสด	2.55	1.22	2.54	1.10	2.55	1.17
สมรส	1.85	.95	2.01	.97	1.94	.97
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1.90	.98	1.89	.95	1.89	.95
ด้านการตลาด						
โสด	2.52	1.25	2.57	1.08	2.54	2.17
สมรส	1.88	.97	2.14	1.05	2.03	1.02
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1.95	1.21	2.06	1.19	2.02	1.18
ภาพรวม						
โสด	2.52	1.10	2.22	.99	2.53	1.05
สมรส	1.86	.85	2.05	.93	1.96	.90
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1.96	1.00	1.96	1.05	1.96	1.01
รวม	2.21	1.05	2.24	.99	2.23	1.02

ตารางที่ 4.3.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพ

วิเคราะห์ ความ แปรปรวน ตาม สถานภาพ	อยุธยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ระหว่างกลุ่ม	2	39.18	19.59	18.44	.00*	2	20.37	10.18	9.34	.00*	2	53.68	26.84	24.78	.00*
ภายในกลุ่ม	397	421.68	1.06			397	432.82	1.09			797	863.15	1.08		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ระหว่างกลุ่ม	2	42.06	21.03	16.90	.00*	2	25.00	12.50	10.79	.00*	2	65.03	32.52	27.11	.00*
ภายในกลุ่ม	397	494.03	1.24			397	459.95	1.16			797	956.04	1.20		
ด้านการปกป้องรักษา															
ระหว่างกลุ่ม	2	43.88	21.94	18.94	.00*	2	25.87	12.93	10.51	.00*	2	65.65	32.83	27.45	.00*
ภายในกลุ่ม	397	459.88	1.16			397	488.73	1.23			797	953.13	1.20		
ด้านการใช้															
ระหว่าง กลุ่ม	2	42.34	21.17	17.76	.00*	2	29.14	14.57	12.17	.00*	2	67.19	33.60	28.07	.00*
ภายในกลุ่ม	397	473.22	1.19			397	475.33	1.20			797	953.98	1.20		
ด้านการศึกษาวิจัย															
ระหว่างกลุ่ม	2	43.91	21.96	20.61	.00*	2	24.79	12.40	12.47	.00*	2	65.58	32.79	31.85	.00*
ภายในกลุ่ม	397	422.92	1.07			397	394.46	.99			797	820.51	1.03		
ด้านแหล่งทุน															
ระหว่างกลุ่ม	2	47.08	23.54	21.34	.00*	2	29.64	14.82	14.95	.00*	2	75.37	37.69	36.06	.00*
ภายในกลุ่ม	397	437.94	1.10			397	393.43	.99			797	832.85	1.05		
ด้านการให้ความรู้															
ระหว่าง กลุ่ม	2	48.24	24.12	19.92	.00*	2	28.56	14.28	13.47	.00*	2	74.48	37.24	32.83	.00*
ภายในกลุ่ม	397	480.67	1.21			397	420.87	1.06			797	903.89	1.13		
ด้าน การตลาด															
ระหว่าง กลุ่ม	2	39.72	19.86	15.52	.00*	2	18.30	9.15	8.01	.00*	2	52.61	26.31	21.64	.00*
ภายในกลุ่ม	397	508.04	1.28			397	453.69	1.14			797	968.78	1.22		
ภาพรวม															
ระหว่างกลุ่ม	2	43.06	21.53	21.68	.00*	2	24.92	12.46	13.56	.00*	2	64.43	32.21	33.65	.00*
ภายในกลุ่ม	397	394.27	0.99			397	364.91	0.92			797	763.01	0.96		
รวม	399	437.33				399	389.83				799	827.44			

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของสถานภาพเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการแหล่งมรดกโลก โดยวิธี LSD

เปรียบเทียบความแตกต่างด้านการจัดการของสถานภาพ	อายุรยา			สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร			รวม		
	โสด	สมรส	หม้าย/ หย่า/ แยกกันอยู่	โสด	สมรส	หม้าย/ หย่า/ แยกกันอยู่	โสด	สมรส	หม้าย/ หย่า/ แยกกันอยู่
ด้านการจัดการพื้นที่									
โสด	-	.64*	.31	-	.46*	.43	-	.53*	.36
สมรส	-	-	.33		-	.03		-	.16
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ด้านการจัดการทรัพยากร									
โสด	-	.67*	.41	-	.51*	.49	-	.58*	.46*
สมรส		-	.26		-	.02		-	.12
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ด้านการปกป้องรักษา									
โสด	-	.67*	.53	-	.51*	.63*	-	.57*	.58*
สมรส		-	.14		-	.12		-	.01
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ด้านการใช้									
โสด	-	.65*	.67*	-	.53*	.71*	-	.57*	.68*
สมรส		-	.02		-	.18		-	.10
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ด้านการศึกษาวิจัย									
โสด	-	.66*	.65*	-	.48*	.71	-	.56*	.69*
สมรส		-	.01		-	.23		-	.13
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ด้านแหล่งทุน									
โสด	-	.69*	.70*	-	.55*	.62*	-	.61*	.65*
สมรส		-	.02		-	.06		-	.04
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-

ตารางที่ 4.3.7(ต่อ)

เปรียบเทียบความแตกต่างด้านการจัดการของสถานภาพ	อยุธยา			สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร			รวม		
	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่
ด้านการให้ความรู้									
โสด	-	.70*	.65*	-	.53*	.66*	-	.61*	.66*
สมรส		-	.05		-	.12		-	.05
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ด้านการตลาด									
โสด	-	.64*	.57	-	.43*	.51*	-	.51*	.52*
สมรส		-	.06		-	.77		-	.01
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-
ภาพรวม									
โสด	-	.67*	.56*	-	.50*	.59*	-	.57*	.57*
สมรส		-	.10		-	.09		-	.01
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่			-			-			-

4.3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ โดยจำแนกตามรายได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา -สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ในด้านการจัดการด้านพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด และในภาพรวม โดยจำแนกตามรายได้ พบว่า ในภาพรวมผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีรายได้ที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในภาพรวม ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านและในแต่ละกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ส่วนกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้แตกต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเฉพาะด้านการจัดการพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ของกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสะเกษนำลัย กำแพงเพชร รายได้แตกต่างกันไม่ได้ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแตกต่างกันแต่อย่างใด (ดังตารางที่ 4.3.8, 4.3.9)

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธี LSD ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้แตกต่างกัน พบว่ากลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ในกลุ่มผู้ที่รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท , รายได้ 10,000 – 20,000 บาท และ รายได้ 20,000 บาท ขึ้นไป ส่วนจังหวัดสุโขทัย-ศรีสะเกษนำลัยและจังหวัดกำแพงเพชรความแตกต่างกันระหว่างรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท กับรายได้ 10,000 – 20,000 บาท ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการจัดการพื้นที่เท่านั้น ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด (ดังตารางที่ 4.3.10)

ตารางที่ 4.3.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่าง ๆ จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของรายได้	อายุ		สุขทัย-คริสชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดการพื้นที่						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.28	1.14	2.60	1.05	2.40	1.07
10,000 – 20,000 บาท	2.36	.91	2.29	1.07	2.38	1.06
20,001 บาทขึ้นไป	2.74	.87	2.22	1.07	2.46	1.11
ด้านการจัดการทรัพยากร						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.24	1.18	2.40	1.10	2.34	1.14
10,000 – 20,000 บาท	2.35	1.15	2.17	1.04	2.23	1.12
20,001 บาทขึ้นไป	2.72	.99	2.17	1.17	2.33	1.11
ด้านปกป้องรักษา						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.25	1.16	2.43	1.15	2.33	1.14
10,000 – 20,000 บาท	2.20	1.04	2.26	1.11	2.21	1.11
20,001 บาทขึ้นไป	2.70	.99	2.10	1.08	2.37	1.12
ด้านการใช้						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.22	1.17	2.40	1.14	2.30	1.12
10,000 – 20,000 บาท	2.12	1.07	2.21	1.08	2.20	1.14
20,001 บาทขึ้นไป	2.68	.96	2.21	1.12	2.38	1.17
ด้านการศึกษาวิจัย						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.13	1.13	2.22	1.03	2.16	1.05
10,000 – 20,000 บาท	2.07	.96	2.20	1.02	2.12	1.06
20,001 บาทขึ้นไป	2.52	.94	1.91	.98	2.25	1.07
ด้านแหล่งทุน						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	1.86	1.17	1.80	1.04	1.86	1.07
10,000 – 20,000 บาท	1.66	.92	1.95	1.04	1.69	.99
20,001 บาทขึ้นไป	2.12	.98	1.71	.96	1.95	1.16

ตารางที่ 4.3.8 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการของรายได้	อายุรยา		สุขุทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการให้ความรู้						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.18	1.19	2.28	1.06	2.24	1.10
10,000 – 20,000 บาท	2.08	.98	2.18	1.02	2.09	1.07
20,001 บาทขึ้นไป	2.72	1.10	2.02	1.10	2.33	1.18
ด้านการตลาด						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.15	1.19	2.38	1.07	2.28	1.12
10,000 – 20,000 บาท	2.11	1.00	2.24	1.05	2.12	1.13
20,001 บาทขึ้นไป	2.82	1.18	2.15	1.19	2.39	1.17
ภาพรวม						
ต่ำกว่า 10,000 บาท	2.16	1.10	2.31	.98	2.24	1.01
10,000 – 20,000 บาท	2.12	.90	2.19	.99	2.13	1.00
20,001 บาทขึ้นไป	2.63	.90	1.06	1.01	1.31	1.06
รวม	2.21	1.05	2.24	.99	2.23	1.02

ตาราง 4.3.9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการ แหล่งมรดกโลกด้านต่าง ๆ จำแนกตามรายได้

ความแปรปรวนตามรายได้	อยุธยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	df	SS	MS	F	P	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ระหว่างกลุ่ม	2	8.41	4.20	3.69	.03*	2	10.90	5.45	4.89	.01*	2	0.47	0.23	0.20	0.82
ภายในกลุ่ม	397	452.86	1.14			397	442.28	1.11			797	916.37	1.15		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ระหว่างกลุ่ม	2	9.13	4.57	3.44	.03*	2	5.12	2.56	2.12	.12	2	1.7	0.85	0.66	0.52
ภายในกลุ่ม	397	526.96	1.33			397	479.83	1.21			797	1019.36	1.28		
ด้านการปกป้องรักษา															
ระหว่างกลุ่ม	2	8.73	4.36	3.50	.03*	2	6.20	3.10	2.42	.09	2	2.39	1.20	0.94	0.39
ภายในกลุ่ม	397	495.02	1.25			397	508.40	1.28			797	1016.40	1.28		
ด้านการใช้															
ระหว่างกลุ่ม	2	10.36	5.18	4.07	.02*	2	3.51	1.76	1.39	.25	2	2.54	1.27	0.99	
ภายในกลุ่ม	397	505.20	1.27			397	500.96	1.26			797	1018.63	1.28		
ด้านการศึกษาวิจัย															
ระหว่างกลุ่ม	2	6.96	3.48	3.00	.05*	2	5.25	2.62	2.52	.08	2	1.29	0.64	0.58	0.56
ภายในกลุ่ม	397	458.88	1.16			397	414.00	1.04			797	884.80	1.11		
ด้านแหล่งทุน															
ระหว่างกลุ่ม	2	6.66	3.33	2.77	.06	2	2.47	1.24	1.17	.31	2	5.72	2.86	2.52	0.08
ภายในกลุ่ม	397	478.36	1.21			397	420.60	1.06			797	902.50	1.13		
ด้านการให้ความรู้															
ระหว่างกลุ่ม	2	13.78	6.89	5.31	.01*	2	3.72	1.86	1.66	.19	2	4.66	2.33	1.91	0.14
ภายในกลุ่ม	397	515.14	1.30			397	445.71	1.12			797	973.70	1.22		
ด้านการตลาด															
ระหว่างกลุ่ม	2	19.20	9.60	7.21	.00*	2	3.31	1.65	1.40	.25	2	5.36	2.68	2.10	0.12
ภายในกลุ่ม	397	528.55	1.33			397	468.69	1.18			797	1016.03	1.28		
ภาพรวม															
ระหว่างกลุ่ม	2	9.39	4.70	4.36	.01*	2	3.66	1.83	1.88	.15	2	2.54	1.27	1.23	.29
ภายในกลุ่ม	397	427.94	1.09			397	386.17	.97			797	824.90	1.14		
รวม	399	437.33				399	389.83				799	827.44			

ตารางที่ 4.3.10 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการบริหารจัดการ ด้านต่าง ๆ ของรายได้ เป็นรายคู่โดยวิธี LSD

ความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย ของรายได้	อายุถยา			สุโขทัย-ศรีสชนาลัย กำแพงเพชร			รวม		
	ต่ำกว่า บาท	10,000 – 20,000 บาท	(3)20,001 บาทขึ้นไป	ต่ำกว่า บาท	10,000 – 20,000 บาท	(3)20,001 บาทขึ้นไป	ต่ำกว่า บาท	10,000 – 20,000 บาท	(3)20,001 บาทขึ้นไป
ด้านแหล่งทุน									
ต่ำกว่า 10,000 บาท	-	.20	-.26	-	-.15	.09	-	.17	-.09
10,000 – 20,000 บาท		-	-.47*		-	.24	-	-	.26*
20,001 บาทขึ้นไป			-			-	-	-	-
ด้านการให้ความรู้									
ต่ำกว่า 10,000 บาท	-	.10	-.54*	-	.10	.26	-	.15	-.10
10,000 – 20,000 บาท		-	-.65*		-	.16		-	-.24
20,001 บาทขึ้นไป			-			-			-
ด้านการตลาด									
ต่ำกว่า 10,000 บาท	-	.04	-.68*	-	.14	.23	-	.16	-.10
10,000 – 20,000 บาท		-	-.72*		-	.09		-	-.26
20,001 บาทขึ้นไป			-			-			-
ภาพรวม									
ต่ำกว่า 10,000 บาท	-	.04	-.46*	-	.13	.25	-	.11	-.07
10,000 – 20,000 บาท		-	-.51*		-	.12		-	-.18
20,001 บาทขึ้นไป			-			-			-
รวม									

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ใน ด้านต่างๆ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา -สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ในด้านการจัดการด้านพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านการเงิน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด และในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในภาพรวม ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัดพบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับการศึกษาในทุกระดับที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัชชนาลัยกำแพงเพชร ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 4.3.11 , 4.3.12)

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคูกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ในการบริหารจัดการด้านต่างๆ พบว่าในกลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันระหว่างระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา กับมัธยมตอนต้น -มัธยมตอนปลาย อนุปริญญา/เทียบเท่า ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ ส่วนใหญ่ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน สำหรับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย -ศรีสัชชนาลัย และจังหวัดกำแพงเพชร นั้นเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในแต่ละระดับการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ของผู้ให้ข้อมูลที่มีการศึกษาระหว่างระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา กับผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมตอนต้น -มัธยมตอนปลาย อนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีความแตกต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการใช้ แตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา กับกลุ่มมัธยมตอนต้น -มัธยมตอนปลาย กลุ่มอนุปริญญาหรือเทียบเท่า กลุ่มปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านปกป้องรักษาและด้านการศึกษาวิจัยพบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา กับกลุ่มมัธยมตอนต้น -มัธยมตอนปลาย กลุ่มปริญญาตรี - ปริญญาโท และอื่น ๆ มีความแตกต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการเงิน ด้านการให้ความรู้ และด้านการตลาดพบว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา กับกลุ่มมัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลายเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน (ดังตารางที่ 4.3.13)

ตารางที่ 4.3.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา	อายุ		สุขุทัย- ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดการพื้นที่						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.45	.60	2.16	1.07	2.34	1.11
มัธยมศึกษาต้น-มัธยมศึกษาปลาย	2.38	1.15	2.71	1.06	2.47	1.09
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.53	1.05	2.67	.84	2.30	1.05
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.76	.86	2.42	1.07	2.39	1.03
ด้านการจัดการทรัพยากร						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.45	.75	1.98	1.06	2.23	1.15
มัธยมศึกษาต้น-มัธยมศึกษาปลาย	2.36	1.19	2.53	1.16	2.40	1.15
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.73	1.02	2.31	1.06	2.28	1.11
ด้านปกป้องรักษา						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.43	.74	1.96	1.11	2.22	1.15
มัธยมศึกษาต้น-มัธยมศึกษาปลาย	2.33	1.18	2.58	1.16	2.38	1.13
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.47	1.16	2.41	1.05	2.37	1.14
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.66	.94	2.35	1.10	2.28	1.11
ด้านการใช้						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.50	.86	1.89	1.07	2.17	1.13
มัธยมศึกษาต้น-มัธยมศึกษาปลาย	2.28	1.19	2.59	1.15	2.35	1.15
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.24	1.20	2.36	1.02	2.19	1.06
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.64	.95	2.38	1.09	2.31	1.12

ตารางที่ 4.3.11 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา	อายุ		สุขุทัย-ศรีสัช นาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการศึกษาวิจัย						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.38	.56	1.89	.92	2.06	1.03
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.23	1.16	2.38	1.12	2.22	1.08
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.14	1.10	2.21	.93	2.11	1.14
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.50	.94	2.16	1.00	2.17	1.02
ด้านการเงิน						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.14	.43	1.42	.84	1.74	1.04
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.96	1.24	2.04	1.18	1.89	1.08
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	1.80	1.02	1.79	.81	1.81	1.15
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.06	.98	1.89	.99	1.83	1.05
ด้านการให้ความรู้						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.42	.63	1.85	.91	2.06	1.04
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.29	1.25	2.49	1.13	2.29	1.13
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.11	1.10	2.25	.90	2.13	1.15
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.59	.99	2.20	1.06	2.24	1.10
ด้านการตลาด						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.39	.57	2.03	.99	2.16	1.12
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.28	1.22	2.54	1.11	2.33	1.14
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.23	1.24	2.30	.91	2.12	1.17
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ	2.58	1.11	2.29	1.12	2.28	1.11

ตารางที่ 4.3.11 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา	อายุ		สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ภาพรวม						
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	1.40	.57	1.90	.87	2.12	1.00
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.26	1.13	2.48	1.05	2.29	1.04
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2.24	1.03	2.30	.85	2.16	1.04
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่นๆ	2.56	.86	2.25	.98	2.22	1.00
รวม	2.21	1.05	2.24	.99	2.23	1.02

ตารางที่ 4.3.12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก จำแนกตามการศึกษาของด้านต่าง ๆ

แหล่งความแปรปรวน	อยุธยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ระหว่างกลุ่ม	3	71.44	23.82	24.22	.00*	3	16.81	5.60	5.08	.00*	3	2.86	0.95	0.83	0.48
ภายในกลุ่ม	396	389.41	.98			396	436.38	1.10			796	913.97	1.15		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ระหว่างกลุ่ม	3	68.18	22.73	19.23	.00*	3	15.76	5.25	4.43	.00*	3	4.26	1.42	1.11	0.34
ภายในกลุ่ม	396	467.91	1.18			396	469.19	1.19			796	1016.80	1.28		
ด้านการปกป้องรักษา															
ระหว่างกลุ่ม	3	63.26	21.09	18.96	.00*	3	19.22	6.41	5.12	.00*	3	3.11	1.04	0.81	0.49
ภายในกลุ่ม	396	440.49	1.11			396	495.38	1.25			796	1015.68	1.28		
ด้านการใช้															
ระหว่างกลุ่ม	3	52.58	17.52	14.99	.00*	3	25.25	8.42	6.96	.00*	3	4.11	1.37	1.07	0.36
ภายในกลุ่ม	396	462.98	1.17			396	479.21	1.21			796	1017.07	1.28		
ด้านการศึกษาวิจัย															
ระหว่างกลุ่ม	3	53.11	17.70	16.95	.00*	3	11.79	3.93	3.82	.01*	3	2.90	0.97	0.87	0.46
ภายในกลุ่ม	396	413.73	1.05			396	407.46	1.03			796	883.19	1.11		
ด้านการเงิน															
ระหว่างกลุ่ม	3	40.06	13.35	11.88	.00*	3	20.30	6.77	6.65	.00*	3	2.03	0.68	0.60	0.62
ภายในกลุ่ม	396	444.97	1.12			396	402.77	1.02			796	906.19	1.14		
ด้านการให้ความรู้															
ระหว่างกลุ่ม	3	57.41	19.14	16.07	.00*	3	20.66	6.89	6.36	.00*	3	6.27	2.09	1.71	0.16
ภายในกลุ่ม	396	471.50	1.19			396	428.77	1.08			796	972.09	1.22		
ด้านการตลาด															
ระหว่างกลุ่ม	3	59.11	19.73	15.97	.00*	3	12.93	4.31	3.72	.01*	3	4.18	1.39	1.09	0.35
ภายในกลุ่ม	396	488.64	1.23			396	459.07	1.16			796	1017.21	1.28		
ภาพรวม															
ระหว่างกลุ่ม	3	57.11	19.04	19.83	.00*	3	17.17	5.72	6.08	.00*	3	3.24	1.08	1.04	.37
ภายในกลุ่ม	396	380.23	.96			396	372.66	.94			796	824.20	1.04		
รวม	399	437.33				399	389.83				799	827.44			

ตารางที่ 4.3.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการศึกษากับด้านต่างๆกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก เป็นรายคู่ โดยวิธี LSD

ความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของ การศึกษา	อยุธยา				สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย				รวม			
	เปรียบเทียบระหว่าง อยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย	อยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย	อยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย	อยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย	เปรียบเทียบระหว่าง สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	เปรียบเทียบระหว่าง สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	สุโขทัยและศรีสัชนาลัย	สุโขทัยและศรีสัชนาลัย
ด้านการจัดการพื้นที่												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	- .93*	-1.08*	-1.31*	-	-.55*	-.51*	-.26	-	-.14	.04	-.05
มัธยมศึกษาต้น-มัธยมศึกษาปลาย		-	-.15	-.38*		-	.04	.29*		-	.17	.08
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.23			-	.25			-	-.09
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-
ด้านการจัดการทรัพยากร												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.92*	-.92*	-1.28*	-	-.55*	-.47*	-.33*	-	-.17	-.01	-.04
มัธยมศึกษาต้น-มัธยมศึกษาปลาย		-	-.01	-.37*		-	.08	.22		-	.16	.13
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.35			-	.14			-	-.04
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-

ตารางที่ 4.3.13 (ต่อ)

ความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการศึกษา	อายุยา				สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร				รวม			
	เปรียบเทียบระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนต้น	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย-ปริญญาโท	เปรียบเทียบปริญญาโท-ปริญญาเอก	เปรียบเทียบระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนต้น	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย-ปริญญาโท	เปรียบเทียบปริญญาโท-ปริญญาเอก	เปรียบเทียบระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนต้น	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย-ปริญญาโท	เปรียบเทียบปริญญาโท-ปริญญาเอก
ด้านปกป้องรักษา												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.90*	-1.03*	-1.22*	-	-.62*	-.45	-.39*	-	-.16	-.15	-.05
มัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลาย		-	-.13	-.32*		-	.17	.23		-	.01	.10
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.19			-	.06			-	.09
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-
ด้านการใช้												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.78*	-.74*	-1.13*	-	-.70*	-.47*	-.49*	-	-.18	-.03	-.15
มัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลาย		-	.04	-.36*		-	.23	.21		-	.15	.04
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.40			-	-.02			-	-.12
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3.13 (ต่อ)

ความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการศึกษา	อยุธยา				สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร				รวม			
	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	เปรียบเทียบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย
ด้านการศึกษาวิจัย												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.85*	-.76*	-1.12*	-	-.49*	-.31	-.27*	-	-.16	-.06	-.11
มัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลาย		-	.09	-.27*		-	.17	.22		-	.11	.06
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.36			-	.05			-	-.05
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-
ด้านแหล่งทุน												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.83*	-.66*	-.92*	-	-.62*	-.37	-.46	-	-.14	-.06	-.08
มัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลาย		-	-.16	-.10		-	.24	.15		-	.08	.06
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.26			-	-.09			-	-.02
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3.13 (ต่อ)

ความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการศึกษา	อายุขยา				สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร				รวม			
	แบบชั้นเรียน อิสระแบบเรียนแบบ เรียนตลอด	เรียนตลอด นอกระบบเรียน แบบเรียน	อิสระเรียน แบบเรียน นอกระบบ	เรียนตลอด นอกระบบเรียน แบบเรียน	แบบชั้นเรียน อิสระแบบเรียนแบบ เรียนตลอด	เรียนตลอด นอกระบบเรียน แบบเรียน	อิสระเรียน แบบเรียน นอกระบบ	เรียนตลอด นอกระบบเรียน แบบเรียน	แบบชั้นเรียน อิสระแบบเรียนแบบ เรียนตลอด	เรียนตลอด นอกระบบเรียน แบบเรียน	อิสระเรียน แบบเรียน นอกระบบ	เรียนตลอด นอกระบบเรียน แบบเรียน
ด้านการให้ความรู้												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.86*	-.69*	1.17*	-	-.64*	-.40	-.36	-	-.24*	-.08	-.19
มัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลาย		-	.18	-.30*		-	.24	.29		-	.16	.05
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.48*			-	.05			-	-.11
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-
ด้านการตลาด												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-.89*	-.84*	-1.19*	-	-.51*	-.26	-.26	-	-.17	.03	-.12
มัธยมตอนต้น-มัธยมตอนปลาย		-	.04	-.30*		-	.24	.25		-	.20	.05
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า			-	-.35				.00			-	-.15
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-

ตารางที่ 4.3.13 (ต่อ)

ความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของการศึกษา	อายุรยา				สุโขทัย-ศรีสชนาลัย กำแพงเพชร				รวม			
	ค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อื่นๆ	ค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อื่นๆ	ค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อื่นๆ
ภาพรวม												
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	-	-0.87*	-0.84*	-1.17*	-	-0.58*	-0.41	-0.35*	-	-0.17	-0.04	-0.10
มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย		-	0.03	-0.30*		-	0.18	0.23*		-	0.13	0.07
อนุสัญญาหรือเทียบเท่า			-	-0.32			-	0.05			-	-0.06
ปริญญาตรี- ปริญญาโท และอื่น ๆ				-				-				-
รวม												

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.6 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่างๆ จำแนกตามอาชีพ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา -สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ในด้านการจัดการด้านพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด และในภาพรวม โดยจำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในภาพรวมและด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัด พบว่าทั้งกลุ่มจังหวัดพระนครคีรีอยุธยา และกลุ่มจังหวัดสุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร อาชีพที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแตกต่างกันในทุก ๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 4.3.14, 4.3.15)

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีอาชีพแตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของกลุ่มจังหวัดพระนครคีรีอยุธยา และ กลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร พบว่า ในทุกกลุ่มอาชีพมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในทุก ๆ ด้าน (ดังตารางที่ 4.3.16)

ตารางที่ 4.3.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพ	อายุ		สุขทัย-ศรีสัช นาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดการพื้นที่						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.82	.78	2.31	1.07	2.47	1.02
พนักงานบริษัทเอกชน	2.62	.93	2.84	1.20	2.73	1.07
เกษตรกร	1.51	.59	1.80	.96	1.74	.90
ค้าขาย	1.93	.85	2.39	.96	2.14	.93
แม่บ้าน	2.32	.59	2.11	1.07	1.69	.93
เกษียณ/ว่างงาน	2.42	.54	2.79	.78	1.71	.81
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.40	1.05	2.80	.83	2.57	.97
นักเรียน/นักศึกษา	3.06	1.08	2.96	1.05	3.02	1.07
อื่น ๆ	1.93	.95	2.74	.97	2.28	1.03
ด้านการจัดการทรัพยากร						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.86	1.00	2.28	1.15	2.47	1.14
พนักงานบริษัทเอกชน	2.78	1.07	2.73	1.10	2.75	1.07
เกษตรกร	1.51	.78	1.63	.89	1.61	.86
ค้าขาย	1.85	.94	2.11	1.04	1.97	.99
แม่บ้าน	1.44	.73	2.02	.97	1.71	.89
เกษียณ/ว่างงาน	1.25	.42	1.96	.71	1.40	.56
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.30	1.14	2.47	.97	2.39	1.07
นักเรียน/นักศึกษา	3.08	1.08	2.86	1.12	2.99	1.10
อื่น ๆ	1.76	.97	2.48	.91	2.07	1.00

ตารางที่ 4.3.14 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพ	อายุ		สุขทัย-ศรีสัช นาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านปกป้องรักษา						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.71	.88	2.27	1.14	2.41	1.08
พนักงานบริษัทเอกชน	2.45	.95	2.87	1.20	2.66	1.09
เกษตรกร	1.73	1.22	1.82	1.01	1.81	1.04
ค้าขาย	1.73	.77	2.04	1.06	1.88	.92
แม่บ้าน	1.31	.54	2.14	1.16	1.70	.97
เกษียณ/ว่างงาน	1.52	.54	2.54	1.04	1.74	.77
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.30	1.15	2.38	1.04	2.36	1.11
นักเรียน/นักศึกษา	3.16	1.10	2.90	1.10	3.06	1.11
อื่น ๆ	1.81	.95	2.53	1.04	2.13	1.05
ด้านการใช้						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.71	.95	2.28	1.12	2.42	1.08
พนักงานบริษัทเอกชน	2.36	.98	2.77	1.11	2.56	1.06
เกษตรกร	1.65	1.20	1.69	1.00	1.69	1.03
ค้าขาย	1.72	.82	2.06	1.05	1.87	.95
แม่บ้าน	1.28	.59	2.09	1.25	1.66	1.03
เกษียณ/ว่างงาน	1.62	.88	2.89	1.31	1.89	1.08
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.31	1.16	2.41	.99	2.37	1.09
นักเรียน/นักศึกษา	3.08	1.14	2.88	1.03	3.00	1.10
อื่น ๆ	1.74	.82	2.55	1.07	2.09	1.02

ตารางที่ 4.3.14 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพ	อายุ		สุขุทัย-ศรีสัช นาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการศึกษาวิจัย						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.57	.89	2.10	1.05	2.25	1.03
พนักงานบริษัทเอกชน	2.12	.84	2.73	1.13	2.43	1.03
เกษตรกร	1.33	.59	1.78	.90	1.69	.86
ค้าขาย	1.64	.74	1.96	.92	1.79	.84
แม่บ้าน	1.29	.49	1.91	.98	1.58	.81
เกษียณ/ว่างงาน	1.44	.48	2.00	1.16	1.56	.67
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.24	1.11	2.25	1.12	2.28	1.11
นักเรียน/นักศึกษา	3.04	1.12	2.69	.98	2.90	1.08
อื่น ๆ	1.63	.75	2.17	.90	1.86	.85
ด้านแหล่งทุน						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.03	.95	1.77	.93	1.85	.94
พนักงานบริษัทเอกชน	1.80	.99	2.61	1.20	2.20	1.16
เกษตรกร	1.10	.20	1.39	.80	1.33	.72
ค้าขาย	1.31	.64	1.47	.88	1.38	.76
แม่บ้าน	1.19	.54	1.66	1.05	1.41	.84
เกษียณ/ว่างงาน	1.11	.30	2.04	1.20	1.31	.68
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.02	1.09	1.99	1.06	2.04	1.07
นักเรียน/นักศึกษา	2.80	1.26	2.37	1.15	2.64	1.23
อื่น ๆ	1.32	.63	1.84	.97	1.54	.83
ด้านการให้ความรู้						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.67	1.05	2.12	1.07	2.29	1.09
พนักงานบริษัทเอกชน	2.19	1.03	2.75	1.14	2.47	1.11
เกษตรกร	1.51	.72	1.71	.97	1.67	.92
ค้าขาย	1.74	.79	1.99	.88	1.85	.94
แม่บ้าน	1.34	.60	1.98	1.08	1.63	.91

ตารางที่ 4.3.14 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการจำแนกตามอาชีพ	อายุ		สุขุทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
เกษียณ/ว่างงาน	1.32	.54	2.21	.88	1.51	.71
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.20	1.12	2.34	1.08	2.29	1.11
นักเรียน/นักศึกษา	3.12	1.19	2.81	1.13	3.00	1.17
อื่น ๆ	1.64	.77	2.30	.88	1.93	.88
ด้านการตลาด						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.67	1.10	2.22	1.15	2.37	1.15
พนักงานบริษัทเอกชน	2.25	.99	2.62	1.15	2.44	1.08
เกษตรกร	1.40	.69	1.91	1.00	1.80	.96
ค้าขาย	1.77	.86	2.20	.95	1.96	.93
แม่บ้าน	1.27	.46	1.99	1.19	1.60	.94
เกษียณ/ว่างงาน	1.26	.42	2.46	.98	1.51	.74
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.39	1.21	2.56	1.08	2.35	1.14
นักเรียน/นักศึกษา	3.07	1.22	2.82	1.04	2.98	1.16
อื่น ๆ	1.59	.72	2.40	.99	1.94	.93
ภาพรวม						
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.63	.82	2.17	1.02	2.32	.98
พนักงานบริษัทเอกชน	2.32	.84	2.74	1.08	2.53	.98
เกษตรกร	1.47	.67	1.72	.84	1.67	.81
ค้าขาย	1.71	.71	2.03	.85	1.86	.79
แม่บ้าน	1.30	.50	1.99	1.00	1.62	.84
เกษียณ/ว่างงาน	1.36	.33	2.36	.89	1.58	.63
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2.27	1.09	2.36	.96	2.33	1.04
นักเรียน/นักศึกษา	3.05	1.07	2.79	.98	2.95	1.04
อื่น ๆ	1.68	.73	2.28	.84	1.98	.85
รวม	2.21	1.05	2.24	.99	2.23	1.02

ตารางที่ 4.3.15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
บริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	อายุรยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ระหว่างกลุ่ม	8	134.40	16.80	20.12	.00*	8	44.28	5.54	5.29	.00*	8	131.65	16.46	16.58	.00*
ภายในกลุ่ม	391	326.46	.84			391	408.91	1.05			791	785.18	0.99		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ระหว่างกลุ่ม	8	156.41	19.55	20.13	.00*	8	44.57	5.57	4.95	.00*	8	165.29	20.66	19.10	.00*
ภายในกลุ่ม	391	379.69	.97			391	440.38	1.13			791	855.77	1.08		
ด้านการปกป้องรักษา															
ระหว่างกลุ่ม	8	161.35	20.17	23.03	.00*	8	43.83	5.48	4.55	.00*	8	166.16	20.77	19.27	.00*
ภายในกลุ่ม	391	342.40	.88			391	470.77	1.20			791	852.63	1.08		
ด้านการใช้															
ระหว่างกลุ่ม	8	153.16	19.15	20.66	.00*	8	46.75	5.84	4.99	.00*	8	158.02	19.75	18.10	.00*
ภายในกลุ่ม	391	362.40	.93			391	457.72	1.17			791	863.16	1.09		
ด้านการ ศึกษาวิจัย															
ระหว่างกลุ่ม	8	158.72	19.84	25.18	.00*	8	33.61	4.20	4.26	.00*	8	156.10	19.51	21.14	.00*
ภายในกลุ่ม	391	308.12	.79			391	385.64	.99			791	729.99	0.92		
ด้านแหล่งทุน															
ระหว่างกลุ่ม	8	157.98	19.75	23.61	.00*	8	49.13	6.14	6.42	.00*	8	177.16	22.14	23.96	.00*
ภายในกลุ่ม	391	327.04	.84			391	373.94	.96			791	731.07	0.92		
ด้านการให้ความรู้															
ระหว่างกลุ่ม	8	167.06	20.88	22.57	.00*	8	42.38	5.30	5.09	.00*	8	169.02	21.13	20.65	.00*
ภายในกลุ่ม	391	361.85	.93			391	407.04	1.04			791	809.34	1.02		
ด้านการตลาด															
ระหว่างกลุ่ม	8	164.90	20.61	21.05	.00*	8	27.30	3.41	3.00	.00*	8	147.89	18.49	16.74	.00*
ภายในกลุ่ม	391	382.85	.98			391	444.69	1.14			791	873.51	1.10		
ภาพรวม															
ระหว่างกลุ่ม	8	153.92	19.24	26.54	.00*	8	38.99	4.87	5.43	.00*	8	155.81	19.48	22.94	.00*
ภายในกลุ่ม	391	283.41	0.72			391	350.85	.90			791	671.62	0.85		
รวม	399	437.33				399					799	827.44			

ตารางที่ 4.3.16 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจำแนกตามอาชีพ	อายุยา									สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร									รวม								
	ฉบับเฉลี่ยรัฐวิสาหกิจ/แบบรายได้	หมวดอาชีพ/ประเภท	บรรดาศกษา	สภคณ	นบ่งพท	นงนง/กษสศบ	คตคณบรบรบคณคณคณ	คศบศบ/นศรบ	นค	ฉบับเฉลี่ยรัฐวิสาหกิจ/แบบรายได้	หมวดอาชีพ/ประเภท	บรรดาศกษา	สภคณ	นบ่งพท	นงนง/กษสศบ	คตคณบรบรบคณคณคณ	คศบศบ/นศรบ	นค	ฉบับเฉลี่ยรัฐวิสาหกิจ/แบบรายได้	หมวดอาชีพ/ประเภท	บรรดาศกษา	สภคณ	นบ่งพท	นงนง/กษสศบ	คตคณบรบรบคณคณคณ	คศบศบ/นศรบ	นค
ด้านการจัดการทรัพยากร																											
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	.08	1.35*	1.01*	1.45*	1.61*	.56*	-.22	1.10*	-	-.45	.65*	-.17	.26	.32	-.19	-.57*	-.20	-	-.29	.86*	.50*	.75*	1.07*	.07	-.53*	.39*
พนักงานบริษัทเอกชน	-	1.27	.93*	1.33*	1.53*	.48	-.30*	1.02*	-	1.10*	.62*	.71*	.76*	.25	-.3	.25	-	1.14*	.78*	1.04*	1.35*	.36	-.24	.68*			
เกษตรกร	-	-.34	.07	.26	-.79*	-1.57*	-.25	-	-.47*	-.39	-.33	-.84*	-1.22*	-.85*	-	-.36*	-.10	.21	-.79*	-1.38*	-.46*						
ค้าขาย	-	.41	.60*	-.45*	-1.23*	.09	-	.09	.14	-.37	-.75*	-.37	-	-.45	-.84*	-.46	-.26	.57*	-.43*	-1.02*	-.10						
แม่บ้าน	-	-.19	-.86*	-1.64*	-.32	-				.06	-.45	-.84*	-.46	-	-.51	-.90	-.52	-.31	-.68*	-1.28*	-.36						
เกษียณ/ว่างงาน	-	-.19	-.86*	-1.64*	-.32	-				.06	-.45	-.84*	-.46	-	-.51	-.90	-.52	-.31	-.68*	-1.28*	-.36						
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-	-.78*	.54*	-	-.78*	.54*	-	-.78*	.54*	-	-.38	-.01	-.38	-.01	-	-.38	-.01	-	-.38	-.01	-						
นักเรียน/นักศึกษา	-	1.32*	-	-	1.32*	-	-	1.32*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3.16 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจำแนกตามอาชีพ	อยุธยา								สุโขทัย-ศรีสขนาลัย กำแพงเพชร								รวม											
	ฉบับเฉลี่ยผู้บริหาร/แบบประเมิน	หมวดอาชีพ/ประเภท	ระบบคน	สเปค	พนักงาน	พนักงาน/วิชาชีพ	ผู้ควบคุม/ผู้ประกอบการ	นักวิชาชีพ/วิชาชีพ	อาชีพ	ฉบับเฉลี่ยผู้บริหาร/แบบประเมิน	หมวดอาชีพ/ประเภท	ระบบคน	สเปค	พนักงาน	พนักงาน/วิชาชีพ	ผู้ควบคุม/ผู้ประกอบการ	นักวิชาชีพ/วิชาชีพ	อาชีพ	ฉบับเฉลี่ยผู้บริหาร/แบบประเมิน	หมวดอาชีพ/ประเภท	ระบบคน	สเปค	พนักงาน	พนักงาน/วิชาชีพ	ผู้ควบคุม/ผู้ประกอบการ	นักวิชาชีพ/วิชาชีพ	อาชีพ	
ด้านการเงิน																												
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	.23	.93*	.71*	.84*	.91*	.01	-.77*	.71*	-	-.84*	.38*	.30*	.11	-.27	-.22	-.61*	-.07	-	-.35*	.52*	.47*	.44*	.54*	-.19	-.79*	.31*	
พนักงานบริษัทเอกชน		-	.70	.48*	.61*	.68*	-.22	-1.00*	.48*		-	1.22*	1.14*	.95*	.57	.61*	.23	.77*		-	.87*	.82*	.80*	.89*	.16	-.43*	.66*	
เกษตรกร			-	-.22	-.09	-.02	-.92*	-1.70*	-.22			-	-.08	-.27	-.61	-.60*	-.99*	-.45*			-	-.06	-.08	.02	-.71*	-1.31*	-.22	
ค้าขาย				-	.13	.20	-.71*	-1.48*	-.01				-	-.19	-.57	-.52*	-.90*	-.37				-	-.02	.08	-.65*	-1.25*	-.16	
แม่บ้าน					-	.07	-.83*	-1.61*	-.13					-	-.38	-.34	-.72*	-.18					-	.10	-.63*	-1.23*	-.14	
เกษียณ/ว่างงาน						-	-.91*	-1.68*	-.21							.04	-.34	.20						-	-.73*	-1.33	-.24	
ประกอบธุรกิจส่วนตัว							-	-.78*	.70*							-	-.38	.15							-	-.60*	.49*	
นักเรียน/นักศึกษา								-	1.48*								-	.53*								-	1.09*	
อื่นๆ									-									-									-	

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.3.16 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจำแนกตามอาชีพ	อยุธยา									สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร									รวม								
	๒ปีหลังพิธีกรรม/ระบบดูแล			๒ปีก่อนพิธีกรรม/ระบบดูแล			๒ปี			๒ปีหลังพิธีกรรม/ระบบดูแล			๒ปีก่อนพิธีกรรม/ระบบดูแล			๒ปี			๒ปีหลังพิธีกรรม/ระบบดูแล			๒ปีก่อนพิธีกรรม/ระบบดูแล			๒ปี		
	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง	พัฒนา	คงที่	ลดลง
ด้านการตลาด	-	.42	1.27*	.91*	1.40*	1.41*	.28	-.40*	1.08*	-	-.39	.32	.03	.24	-.24	-.03	-.60*	-.17	-	-.07	.56*	.40*	.76*	.85*	.02	-.61*	.43*
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	.42	1.27*	.91*	1.40*	1.41*	.28	-.40*	1.08*	-	-.39	.32	.03	.24	-.24	-.03	-.60*	-.17	-	-.07	.56*	.40*	.76*	.85*	.02	-.61*	.43*
พนักงานบริษัทเอกชน	-	.85*	.49*	.98*	.99*	-.14	-.81*	.66*	-	.71*	.42	.63	.15	.36	-.20	.22	-	.63*	.47*	.83*	.92*	.09	-.54*	.50*			
เกษตรกร	-	-.37	.12	.14	-1.00*	-1.67*	-.19	-	-.29	-.08	-.56	-.35	-.91*	-.50*	-	-.16	.20	.29	-.55*	-1.17*	-.14						
ค้าขาย	-	.49	.51	-.63*	-1.30	-.32	-	.21	-.27	-.06	-.62*	-.20	-.20	-	-.36*	.45	-.38*	-1.01*	.02								
แม่บ้าน	-	.02	-1.12*	-1.80*	-.33	-	-.48	-.27	-.83*	-.41	-.41	-	.36*	.45	-.38*	-1.01*	.02										
เกษียณ/ว่างงาน	-	.02	-1.12*	-1.80*	-.33	-	-.48	-.27	-.83*	-.41	-.41	-	.09	-.74*	-1.37*	-.34											
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-	-.67*	1.48*	-	-.56*	-.14	-.14	-	-.56*	-.14	-.14	-	-.84*	-1.46*	-.43												
นักเรียน/นักศึกษา	-	-.14	-.14	-	-.14	-.14	-	-.14	-.14	-	-.14	-.14	-	-.63*	.41*												
อื่นๆ	-	-.14	-.14	-	-.14	-.14	-	-.14	-.14	-	-.14	-.14	-	-.63*	.41*												

ตารางที่ 4.3.16 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจำแนกตามอาชีพ	อยุธยา								สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร								รวม										
	ดัชนีชี้วัดการเติบโต/ระบบดูแล	พัฒนาการ/การเติบโต	ระบบดูแล	เติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ดัชนีชี้วัดการเติบโต/การเติบโต	เติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ดัชนีชี้วัดการเติบโต/การเติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ระบบดูแล	เติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ดัชนีชี้วัดการเติบโต/การเติบโต	เติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ดัชนีชี้วัดการเติบโต/การเติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ระบบดูแล	เติบโต	พัฒนาการ/การเติบโต	ดัชนีชี้วัดการเติบโต/การเติบโต	เติบโต				
ภาพรวม																											
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	.31	1.16*	.92*	1.33*	1.26*	.36*	-.42*	.95*	-	-.57*	.45*	.14	-.18	-.19	-.19	-.61*	-.21	-	-.22	.65*	.46*	.69*	.74*	-.02	-.63*	.34*
พนักงานบริษัทเอกชน	-	-	.85*	.61*	1.02*	.95*	.05*	-.73*	.64*	-	1.02*	.71*	.75*	.38	.38	-.05	.36	-	-	.86*	.67*	.91*	.95*	.20	-.42*	.55*	
เกษตรกร			-	-.25	.16	.10	-.80	-.159*	-.21			-	-.31	-.27	-.64	-.64*	-.107	-.66			-	-.19	.04	.09	-.67*	-.128*	-.31
ค้าขาย			-	.41*	.34	-.56*	-.134*	.03			-	.04	-.33	-.34	-.76*	-.35			-	-	.23	.28	-.47*	-.109*	-.12		
แม่บ้าน				-	.06	-.97*	-.175*	-.38				-	-.37	-.37	-.80*	-.39				-	.05	.05	-.71*	-.133*	-.36*		
เกษียณ/ว่างงาน					-	-.90*	-.168*	-.31					-	-.00	-.42	.01					-	-	-.75*	-.137*	-.40		
ประกอบธุรกิจส่วนตัว						-	-.78*	.59*						-	-.42	-.01							-	-.62*	.35*		
นักเรียน/นักศึกษา								1.37*								.41*								-	.97*		
อื่นๆ								-								-									-		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.7 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคมในปัจจุบันด้านต่างๆ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณี อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอโยธยา -สุโขทัย-ศรีสัจชนาลัย กำแพงเพชร ในด้านการจัดการด้านพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ ด้านการตลาด และในภาพรวม โดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบว่า สถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในภาพรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาในกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดพระนครคีรีอโยธยา สถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในทุกด้านไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด สำหรับกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัจชนาลัย กำแพงเพชร สถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 4.3.17, 4.3.18)

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธี LSD ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพทางสังคมต่าง ๆ พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกตามสถานภาพทางสังคมในปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างแต่อย่างใด ยกเว้นกลุ่มจังหวัดสุโขทัย - ศรีสัจชนาลัย กำแพงเพชร ที่กลุ่มผู้นำชุมชนกับกลุ่มประชาชน ในชุมชนที่มีความแตกต่างในการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการทุกด้านที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นด้านแหล่งทุน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีความแตกต่างในกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านกับกลุ่มผู้นำชุมชน (ดังตารางที่ 4.3.19)

ตารางที่ 4.3.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสถานภาพทางสังคม	อายุ		สุขทัย-ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดการพื้นที่						
ประชาชนในชุมชน	2.36	1.09	2.43	1.06	2.40	1.07
ปราชญ์ชาวบ้าน	1.71	-	2.77	.79	2.65	.82
นายกสมาคม	2.71	-	-	-	2.71	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	2.10	1.16	3.26	1.19	2.87	1.25
อื่น ๆ	2.13	.75	3.12	1.11	2.48	.99
ด้านการจัดการทรัพยากร						
ประชาชนในชุมชน	2.31	1.17	2.28	1.09	2.30	1.13
ปราชญ์ชาวบ้าน	3.71	-	2.95	.72	3.03	.72
นายกสมาคม	2.14	-	-	-	2.14	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	2.67	1.35	3.05	1.65	2.92	1.48
อื่น ๆ	2.32	.93	2.1	1.27	2.39	1.03
ด้านปกป้องรักษา						
ประชาชนในชุมชน	2.29	1.13	2.30	1.13	2.30	1.13
ปราชญ์ชาวบ้าน	2.86	-	2.84	1.03	2.84	.97
นายกสมาคม	2.29	-	-	-	2.29	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	1.86	1.25	3.26	1.49	2.79	1.51
อื่น ๆ	2.26	1.02	2.65	1.18	2.40	1.06

ตารางที่ 4.3.17 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจำแนกตามสถานภาพทางสังคม	อายุ		สุขทัย-ศรีสัชชาลัย กำแพงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการใช้						
ประชาชนในชุมชน	2.25	1.15	2.29	1.12	2.27	1.13
ปราชญ์ชาวบ้าน	3.00	-	2.61	.93	2.65	.88
นายกสมาคม	3.29	-	-	-	3.29	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	1.76	1.03	3.43	1.16	3.03	1.21
อื่น ๆ	2.26	.80	2.86	1.04	2.33	.95
ด้านการศึกษาวิจัย						
ประชาชนในชุมชน	2.25	1.15	2.15	1.01	2.15	1.05
ปราชญ์ชาวบ้าน	3.00	-	2.21	1.12	2.35	1.13
นายกสมาคม	3.29	-	-	-	3.43	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	2.24	1.03	3.40	1.17	2.86	1.35
อื่น ๆ	2.04	.80	2.04	.92	2.19	1.00
ด้านแหล่งทุน						
ประชาชนในชุมชน	1.85	1.10	1.79	1.01	1.82	1.06
ปราชญ์ชาวบ้าน	3.00	-	2.14	1.16	2.24	1.12
นายกสมาคม	2.43	-	-	-	2.43	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	1.67	1.15	3.36	1.32	2.79	1.46
อื่น ๆ	1.77	1.15	1.86	.90	1.80	1.04

ตารางที่ 4.3.17 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจำแนกตามสถานภาพทางสังคม	อายุขยา		สุขุโทษัย-ศรียัสนา ลัทย ก้าพวงเพชร		รวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการให้ความรู้						
ประชาชนในชุมชน	2.22	1.15	2.19	1.05	2.21	1.10
ปราชญ์ชาวบ้าน	3.00	-	2.45	1.35	2.51	1.28
นายกสมาคม	2.57	-	-	-	2.57	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน		-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	2.05	1.25	3.31	1.37	2.89	1.40
อื่น ๆ	2.311	1.18	1.98	.93	2.19	1.09
ด้านการตลาด						
ประชาชนในชุมชน	2.20	1.18	2.29	1.08	2.25	1.13
ปราชญ์ชาวบ้าน	3.00	-	2.25	1.04	2.33	1.01
นายกสมาคม	3.57	-	-	-	3.57	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	2.00	.94	3.33	1.62	2.89	1.52
อื่น ๆ	2.48	1.12	2.45	.96	2.47	1.04
ภาพรวม						
ประชาชนในชุมชน	2.20	1.06	2.22	.98	2.21	1.02
ปราชญ์ชาวบ้าน	2.96	-	2.53	.91	2.58	.87
นายกสมาคม	2.80	-	-	-	2.80	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	2.04	1.09	3.30	1.29	2.88	1.32
อื่น ๆ	2.20	.88	2.43	.75	2.28	.83
รวม	2.21	1.05	2.24	.99	2.23	1.02

ตารางที่ 4.3.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
บริหาร จัดการแหล่งมรดกโลก จำแนกตามสถานภาพทางสังคมในปัจจุบันของ
ด้านต่าง ๆ

แหล่งความ แปรปรวน	อยุธยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม				
	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดการพื้นที่															
ระหว่างกลุ่ม	4	1.36	.341	.29	.88	3	7.94	2.65	2.35	.07	4	2.79	0.70	0.61	0.66
ภายในกลุ่ม	395	459.49	1.16			396	445.25	1.12			795	914.04	1.15		
ด้านการจัดการทรัพยากร															
ระหว่างกลุ่ม	4	2.35	.59	.44	.78	3	7.10	2.37	1.96	.12	4	8.29	2.07	1.63	0.17
ภายในกลุ่ม	395	533.74	1.35			396	477.85	1.21			795	1012.77	1.27		
ด้านการปกป้องรักษา															
ระหว่างกลุ่ม	4	.89	.22	.18	.95	3	8.24	2.75	2.15	.09	4	4.90	1.23	0.96	0.43
ภายในกลุ่ม	395	502.85	1.27			396	506.36	1.28			795	1013.88	1.28		
ด้านการใช้															
ระหว่างกลุ่ม	4	2.19	.55	.42	.79	3	10.28	3.43	2.75	.04	4	7.33	1.83	1.44	0.22
ภายในกลุ่ม	395	513.38	1.30			396	494.19	1.25			795	1013.84	1.28		
ด้านการศึกษาวิจัย															
ระหว่างกลุ่ม	4	3.85	.96	.82	.51	3	9.46	3.15	3.05	.03	4	6.38	1.59	1.44	0.22
ภายในกลุ่ม	395	462.99	1.17			396	409.79	1.04			795	879.72	1.11		
ด้านแหล่งทุน															
ระหว่างกลุ่ม	4	1.84	.46	.38	.83	3	15.36	5.12	4.97	.00	4	10.32	2.58	2.28	0.06
ภายในกลุ่ม	395	483.18	1.22			396	407.71	1.03			795	897.90	1.13		
ด้านการให้ความรู้															
ระหว่างกลุ่ม	4	.93	.23	.17	.95	3	8.16	2.72	2.44	.06	4	5.05	1.26	1.03	0.39
ภายในกลุ่ม	395	527.99	1.34			396	441.27	1.11			795	973.31	1.22		
ด้านการตลาด															
ระหว่างกลุ่ม	4	3.58	.90	.65	.63	3	6.60	2.20	1.87	.13	4	6.35	1.59	1.24	0.29
ภายในกลุ่ม	395	544.17	1.38			396	465.40	1.18			795	1015.04	1.28		
ภาพรวม															
ระหว่างกลุ่ม	4	1.01	0.25	0.23	0.92	3	7.86	2.62	2.72	.04	4	5.52	1.38	1.34	0.25
ภายในกลุ่ม	395	436.32	1.10			396	381.97	.97			795	821.91	1.03		
รวม	399	437.33				399					799	827.44			

ตารางที่ 4.3.19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยของสถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน
กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก เป็นรายคู่ โดยวิธี LSD

การศึกษา	อายุขยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม					
	พระมหากษัตริย์/พระประจักษ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์/พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระมหากษัตริย์/พระประจักษ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์/พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระมหากษัตริย์/พระประจักษ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์/พระบรมวงศานุวงศ์	พระบรมวงศานุวงศ์	
ด้านการจัดการพื้นที่																
ประชาชนในชุมชน	-	-	-	-	-	-	-33	-	-	-82	-69	-	-	-	-	-
ปราชญ์ชาวบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-49	-35	-	-	-	-	-
นายกสมาคม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กำนันผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.14	-	-	-	-	-
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด้านการจัดการทรัพยากร																
ประชาชนในชุมชน	-	-	-	-	-	-	-67	-	-	-77	-23	-	-	-	-	-
ปราชญ์ชาวบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-10	.44	-	-	-	-	-
นายกสมาคม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กำนันผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.54	-	-	-	-	-
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.3.19 (ต่อ)

การศึกษา	อยุธยา					สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร					รวม					
	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	
ด้านการตลาด																
ประชาชนในชุมชน	-	-	-	-	-	-	.04	-	-	-1.04*	-16	-	-	-	-	-
ประชาชนชาวบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1.08	-20	-	-	-	-	-
นายกสมาคม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.88	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาพรวม																
ประชาชนในชุมชน	-	-	-	-	-	-	-.31	-	-	-1.08*	-22	-	-	-	-	-
ประชาชนชาวบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.77	.09	-	-	-	-	-
นายกสมาคม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ผู้นำกลุ่มชุมชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.87	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม																

ส่วน ข ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องใน การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกกรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา -สุโขทัย ศรีสัจจนาลัย กำแพงเพชร

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก
(In-depth Interview)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มประชาชน รวมทั้ง
การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ คณะผู้วิจัยขอนำเสนอ
ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวแหล่งกับมรดกโลก

จากการศึกษาข้อมูลกลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลก ทั้งที่เป็นประชาชน
หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งมรดกโลกในกลุ่ม
ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียนเป็นมรดก
โลกว่ามีความแตกต่างจากการเป็นโบราณสถานโดยทั่วไปอย่างไร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้
กล่าวว่า

*// ประชาชนเขาไม่รู้หรือว่าการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเป็นอย่างไร เพราะวิถี
ชีวิตของเขาไม่ได้เปลี่ยน แถมในบางเรื่องการเป็นมรดกโลกทำให้เขารู้สึกยุ่งยากมากขึ้นเช่นจะต่อ
เติมบ้าน ที่พักอาศัยก็ต้องขออนุญาต ต้องมีแบบตามที่หน่วยงานกำหนด จากเดิมอยากทำอะไรก็
สามารถทำได้เลย...SA //*

มีชาวบ้านเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับมรดกโลก เพราะมีโอกาส
จากการเข้าร่วมการอบรมสัมมนาหรือการจัดนิทรรศการเผยแพร่องค์ความรู้ ที่หน่วยงานราชการ
หรือ อุทยานประวัติศาสตร์กรมศิลปากรเป็นผู้จัดขึ้นซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

*// หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบและเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการก็มีความ
พยายามที่จะทำการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นมรดกโลกให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบแต่ไม่
ทราบเพราะอะไรคนเข้าร่วมน้อย แถมประชุมช่วงเช้า ช่วงบ่ายหายหมด...SA//*

ส่วนประชาชนซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในการ
เป็นกระบอกเสียงเครือข่ายในการให้ข้อมูลและทำความเข้าใจกับประชาชนโดยทั่วไปได้อย่างดีทั้ง

ที่เป็นคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน เป็นกลุ่มที่ได้รับความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนการสอน ตามหลักสูตรที่โรงเรียน และมหาวิทยาลัยกำหนด และสามารถถ่ายทอดสู่เยาวชนและประชาชน ในชุมชนต่อไปโดยการเล่าต่อๆ กันมา แต่พบว่าส่วนใหญ่ก็ยังขาดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลก ขาดความสนใจ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่สามารถบ่งบอกความเป็นชาติ วิถีชีวิต และความยิ่งใหญ่ของพระพุทธศาสนา ที่เจริญรุ่งเรืองมากในอดีต ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

// นักเรียนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญทำอย่างไรให้เขามีความภูมิใจและเห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ไทยในอดีต ถ้าเขามีความภาคภูมิใจเขาก็จะมีความรู้สึกห่วงแหน...CLS//

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการดำเนินชีวิต ของตนเองและครอบครัวเป็นหลัก เพราะเกี่ยวข้องกับปากท้อง อาชีพหลักคือ การเกษตร ซึ่งประชาชนมีรายได้ จากผลผลิตทางการเกษตรที่ดี จึงไม่สนใจในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลก มีเฉพาะประชาชนบางส่วนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับความเป็นมรดกโลก เช่นผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้บริการที่พัก การบริการร้านอาหาร การขายของที่ระลึก การให้บริการในการขนส่ง เป็นต้นอย่างไรก็ตามการจะเข้าถึงความเป็นมรดกโลก คนกลุ่มนี้ก็มีได้มีความรู้ความเข้าใจเต็มร้อย หลายส่วนยังมีความเข้าใจผิดผิดดังที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

// ลึก ๆ จริง ๆ ฉันก็ไม่รู้ว่ามรดกโลกเป็นอย่างไร รู้แต่ว่าที่นี่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวสมัยก่อนส่วนใหญ่เป็นคนไทย เขามาไหว้พระ เดี่ยวนี้มีคนต่างชาติบ้าง...EnA//

ดังนั้นจะเห็นว่าจุดสนใจหลักของประชาชนอยู่ที่ความเป็นอยู่ การมีชีวิตอยู่รอด อะไรที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ จะไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าใดนัก ชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นมรดกโลกอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต้องกำกับดูแล โบราณสถานและพื้นที่ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก อันได้แก่อุทยานประวัติศาสตร์ กองโบราณคดี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาล และจังหวัดซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งมรดกโลก ฯลฯ หน่วยงานเหล่านี้จะมีความเข้าใจในการเป็นมรดกโลกเพราะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างไรก็ตามความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานเหล่านี้ก็ยังคงขาดจุดร่วม กล่าวคือ อุทยานประวัติศาสตร์ กองโบราณคดี ซึ่งมีความเข้าใจในการเป็นมรดกโลก

ในมุมมองของการอนุรักษ์ ดังนั้นการบริหารจัดการของหน่วยงานก็จะดำเนินการทุกวิถีทางในการปกป้องรักษาความเป็นของเดิมและภูมิสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าแบบดั้งเดิม การบริหารจัดการจะมีรูปแบบเฉพาะตัว ของตนเอง ในขณะที่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่ซึ่งจะต้องมีความรู้ มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมรดกโลกเช่นกัน เพราะถือเป็นสินทรัพย์อันมีคุณค่าของท้องถิ่นและถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการต่อยอดสร้างอาชีพ และความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่บุคคลากรผู้ทำหน้าที่ในหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจในการเป็นมรดกโลกแต่ยังขาดความภูมิใจในคุณค่าของมรดกโลกดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมโดยตรงกล่าวว่า

// การเป็นมรดกโลกแล้วเป็นอย่างไร? ถ้าคนไม่มีจะกินจะมีประโยชน์อะไร? เป็นมรดกโลกกับไม่เป็นไม่เห็นมีความต่าง คนเขาเคยอยู่จะให้เขาออกจากพื้นที่ ถูกต้องแล้วหรือ....
LoA//

จากข้อมูลในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่าความรู้-ความเข้าใจของหน่วยงานในการขึ้นทะเบียนมรดกโลกยังมีทิศทางที่ไม่เป็นหนึ่งเดียว โดยปกติบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานจะมีความแตกต่างในการกำกับดูแลรับผิดชอบก็ตามแต่การดำเนินงานต้องมีทิศทางและจุดมุ่งหมายเดียวกัน โดยเฉพาะจังหวัดอยุธยาความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานหรือผู้ที่มีบทบาททำหน้าที่ในการบริหารรับผิดชอบในหน่วยงาน ซึ่งจะมีบทบาทแตกต่างกันออกไป แต่ความรู้ความเข้าใจต้องมีทิศทางที่ชัดเจน และเป็นหนึ่งเดียวรวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ลักษณะพื้นที่มรดกโลกของจังหวัดอยุธยามีลักษณะอยู่ร่วมกันระหว่างโบราณสถานกับชุมชน ประชาชนในพื้นที่ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่และแนวทางการอยู่ร่วมกัน ทุก ๆ จุด

ผลจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่ว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเป็นมรดกโลกในระดับที่ต่ำ เนื่องจากโดยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจว่าพื้นที่ของตนเองมีโบราณสถานและ วัดสำคัญ ๆ เป็นจำนวนมากคุ้นเคยมานาน มีการรับรู้ว่าจะอะไรอยู่ที่ไหน สามารถบอกถนนหนทางได้ แต่ในแง่ประวัติความเป็นมา ยังมีความรู้ความเข้าใจไม่เต็มร้อย โดยเฉพาะการรับรู้ความเป็นมรดกโลก เป็นอย่างไรมีจุดต่างกับการเป็นโบราณสถานทั่ว ๆ ไปอย่างไร ข้อที่ควรปฏิบัติเป็นอย่างไรประชาชนยังขาดความเข้าใจทั้งอยุธยา – สุโขทัยและกำแพงเพชร โดยเฉพาะกำแพงเพชรดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวไว้ว่า

// กรุงศรีอยุธยาเป็นตัวแทนของความเป็นเยี่ยมและทรงคุณค่า มีภูมิปัญญา คนมีองค์ความรู้ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้ ตัวเองรู้เพราะทำงานด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นทุนทางสังคมที่ประชาชนคนอยุธยาควรรู้สึกหวงแหน เป็นหน้าที่ที่ต้องดูแล.....CaIA //

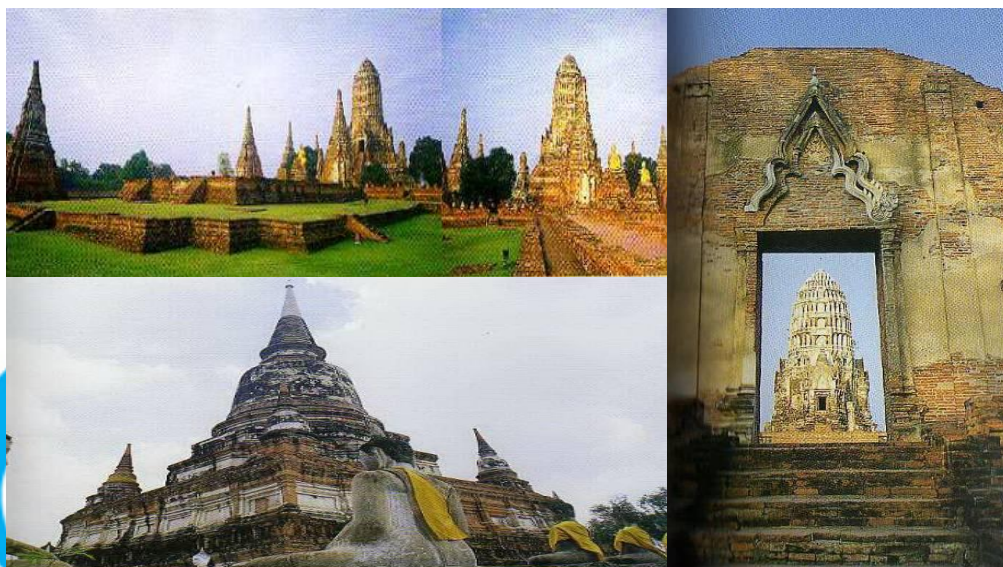
//นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นคนต่างชาติแท้ ๆ ยังมีความรู้ เขาศึกษา แต่ชาวพระนครศรีอยุธยาไม่ได้ศึกษากัน....CaIA//

2. ความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า และรู้สึกหวงแหนแหล่งมรดกโลก

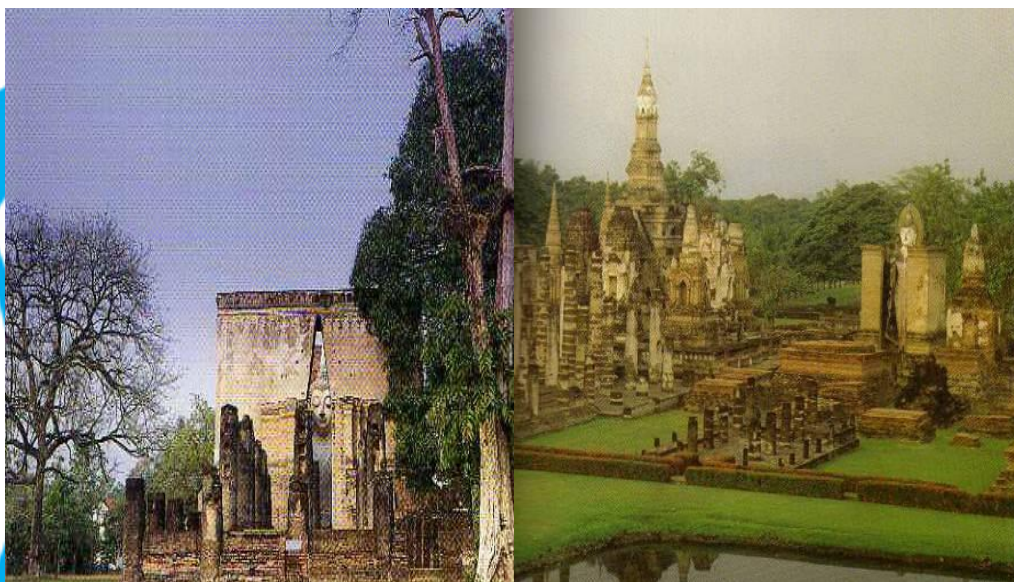
มรดกโลกคือคุณค่าที่ ยูเนสโก (UNESCO) มีมติดียกย่องอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละแห่งมีความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นชาติ เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต และความรุ่งเรืองในอดีต อีกทั้งยังมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ทรงคุณค่ามากมาย ทางสถาปัตยกรรม ภูมิปัญญา ที่ควรค่าแก่การศึกษา

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ต่างรู้สึกมีความภาคภูมิใจในมรดกโลก เพราะ การเป็นมรดกโลกได้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศทั่วโลกดังข้อมูลที่แสดงใน Website ต่าง ๆ ทั้งของ ยูเนสโก(UNESCO) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งที่เป็นข้อความและเป็นภาพดังตัวอย่าง

แหล่งมรดกโลกไทย

พ.ศ. 2534 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2534 นครประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร (ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร)

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาวิจัยตามที่กล่าวมาแล้วว่าประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวบ้านเป็นเจ้าของพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์และการได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก รวมทั้งการไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้ความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของ หวงแหวนจึงไม่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่หน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องมีบทบาทความรับผิดชอบพยายามหาทางแก้ไข หาวิธีการในการที่จะทำให้ประชาชนได้สัมผัสความมีคุณค่าของแหล่งมรดกโลกในรูปแบบต่างๆ เป็นต้นว่ามีการจัดกิจกรรมในแหล่งโบราณสถานเชิญชวนให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามาทำกิจกรรมและบทบาทร่วมกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

//เราเป็นเมืองที่แยกออกมา ชาวบ้านก็มีอาชีพทำการเกษตรส่วนใหญ่ จะให้มาสนใจสัมผัสวัฒนธรรมเดิมๆ มันต้องมีการจัดกิจกรรม ต้องมี Action ,มี Event ดึงคนเข้ามา...HSi//

นอกจากนั้นการศึกษายังพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกได้พยายามปลูกฝังคุณค่าของการเป็นมรดกโลก อย่างเช่นอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่ได้เข้ามาสัมผัสกับโบราณสถานเพื่อดำเนินการในลักษณะของการท่องเที่ยว ด้วยการจัดงานที่ใช้ชื่อว่า “ย้อนอดีตศรีสัชนาลัย นุ่งผ้าไทย ใส่ทองโบราณ” เพื่อจูงใจ ปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ให้เยาวชน และประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นเห็นคุณค่า เกิดความรักและรู้สึกหวงแหน ในมรดกโลกดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

// การจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเห็นความสำคัญของมรดกโลกและเกิดความหวงแหน ต้องแทรกด้วยการให้เขามีส่วนร่วม ศรีสัชนาลัย จัดงาน“ ย้อนอดีตศรีสัชนาลัย นุ่งผ้าไทย ใส่ทองโบราณ” ชื่อของงานบอกถึงความชัดเจนของงานที่ให้เรียนรู้อดีต โดยการนุ่งผ้าไทย และใส่ทองโบราณ ถือเป็นกิจกรรมกระตุ้น ต้องค่อย ๆ แทรก ประชาชนมีความสุขมาก เพราะเป็นช่องทางสร้างรายได้ให้เขาด้วย เป็นสิ่งที่ตื่นตาของชาวบ้านละแวกนี้มาก ปีแรกที่จัดคนไทยทั้งนั้นที่มาเที่ยว.... HSi//

การจัดงานดังกล่าวทำให้ประชาชน หน่วยงาน ได้เข้ามามีส่วนร่วม และสร้างรายได้ให้ชาวบ้าน นอกจากนี้พบว่าทางอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยและอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีความพยายามในการที่สร้างจิตสำนึกและผลักดันให้เขาเห็นคุณค่าของสถานที่ดังกล่าว

โดยกิจกรรมในงานย้อนยุคมีการเล่นกลักเล่าเรื่องประวัติของศรีสัจชนาลัย และมีการจัดสัมมนา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและศรีสัจชนาลัย เพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงคุณค่าความเป็นมรดกโลก เนื่องจากประชาชนขาดความเข้าใจของการเป็นมรดกโลกตามที่กล่าวมาแล้วดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลเอาไว้ดังนี้

// เราในฐานะที่เป็นคนของกรมศิลปากร มองเห็นปัญหาอย่างหนึ่งว่า ประชาชนไม่ค่อยรู้ว่ากรมศิลปากรทำอะไร รู้แต่ว่ามันห้ามไปซะทุกอย่างเลย ทำอะไรในเขตพื้นที่ไม่ได้ แล้วกลายเป็นความรู้สึกลบ ไม่ว่าจะเป็นตัวประชาชน ตัว อบต. และเทศบาล ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเขาไม่เข้าใจ แม้ส่วนที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เถอะ ที่จริงเขาเข้าใจผิด เราไม่ได้บอกว่าห้ามสร้างไอนั้น สร้างไอนี้ เพียงแต่อยากให้อามาดูว่ามันมีผลกระทบต่อนพื้นที่ประวัติศาสตร์ตรงนี้หรือเปล่า ถ้าอยู่ในเกณฑ์ก็อนุญาต เวลาพูดกับชาวบ้านจะบอกว่ากรมศิลปากรไม่ให้สร้าง มันเลยเป็นความรู้สึกลบที่มีต่อหน่วยงานกรมศิลปากร....HSI//

จากการศึกษายังพบอีกว่าระหว่างจังหวัดซึ่งเป็นแหล่งมรดกโลก อันได้แก่จังหวัดอยุธยา จังหวัดสุโขทัย-ศรีสัจชนาลัย และจังหวัดกำแพงเพชร โดยการขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรจัดเป็นกลุ่มเดียวกับสุโขทัย-ศรีสัจชนาลัย การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มจังหวัดสุโขทัย-ศรีสัจชนาลัยเป็นกลุ่มที่มองเห็นความสำคัญในการที่จะดึงประชาชนให้เข้ามา มีบทบาทกับทางอุทยานให้มากขึ้น ให้ประชาชนได้ทราบบทบาทของอุทยานว่ามีหน้าที่ทำอะไรในพื้นที่ของเขา โดยการชี้ให้เห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ที่จะทำให้ความเป็นของแท้ดั้งเดิมให้คงอยู่มากที่สุดและจะส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่ามากขึ้นได้อย่างไรดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

// หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดึงคนเข้ามา มีบทบาทกับหน่วยงาน ให้เขาได้รับรู้ เห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ ต้องเป็นอันดับหนึ่งเลยในการรักษาพื้นที่ อย่างที่บอกว่าที่นี้ความเป็นของแท้ดั้งเดิม คนมา ไม่ได้ดูแต่โบราณสถาน แต่ดูสิ่งแวดล้อมรอบโบราณสถานด้วย ชาวบ้านควรภาคภูมิใจนะ ที่ตัวเองมีทรัพยากรอันนี้เป็นต้นทุนอยู่ในมือ ในบ้านตนเอง...HS//

ดังนั้น เมื่อมีโอกาสทางอุทยานฯ จะประสานเพื่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดึงคนในพื้นที่ให้มีโอกาสสัมผัสและรับการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานและมรดกโลกถึงคุณค่าและสิ่งที่ควรภูมิใจ กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัจชนาลัยได้ให้ความสำคัญ

กับกิจกรรมทุก ๆ ประเภทที่จะสร้างความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของมรดกโลก แม้แต่กิจกรรมวันเด็กโดยมองว่า เด็กในพื้นที่ควรได้สัมผัสกับโบราณสถานที่สำคัญซึ่งและผูกพันกับตัวสถานที่ ที่เป็นบ้านเกิด และมองว่าเด็กจะเป็นฐานสำคัญในการปกป้องรักษาสถานที่ทรงคุณค่าให้ยาวนานสืบไปดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเขตศรีสะเกษฯ ได้กล่าวว่า

// อย่างอุทยานศรีสะเกษฯ ทำไมจัดงานวันเด็ก? เรายอมจัด ยอมเหนื่อย เราต้องการให้เด็กเข้ามาสัมผัส เด็กในพื้นที่เอง ผ่านมา ผ่านไป ไม่ได้เข้ามาข้างใน แล้วก็รู้สึกผูกพันตัวสถานที่ที่เป็นบ้านเกิดตัวเองเลย เรายอมจัด ยอมเหนื่อย เพื่อให้เด็กเข้ามาทำกิจกรรมในอุทยานฯ นี้แล้วได้ถามปัญหาโบราณสถาน วัตถุชื่ออะไรให้เค้าวิ่งเล่นอยู่ในนี้ อยากให้คนเข้ามาในพื้นที่ ได้สัมผัสความงาม ได้สร้างจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย แค่นี้เราก็พอใจแล้ว...HSi,Si//

สำหรับอุทยานกำแพงเพชรพบว่าประชาชนไม่ได้มีความรู้สึกที่ ดีต่อการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกพิเศษว่าการเป็นโบราณสถานเหมือนวัดวาอารามโดยทั่วไป วิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับทางอุทยานเท่าใด มีเพียงกิจกรรมเวียนเทียน ประชาชนยังขาดความรู้สึกร่วมในการหวงแหน และเห็นคุณค่า มรดกโลกไม่ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง รายได้หลักของคนในจังหวัดกำแพงเพชรมาจากการเกษตร เศรษฐกิจขึ้นกับการเกษตร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลว่า

// ที่นี้จังหวัดเน้นในเรื่องการเกษตร งานเกษตรทำรายได้สูงมากอย่างเรื่องอ้อย ข้าว มัน ซึ่งมันปลูกอันดับ 2 ของประเทศ อ้อยนี่แต่ไรก์ทำมา....TK//

// รายได้หลักไม่มีจากการท่องเที่ยวเลย ชาวบ้านน้อยมากที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เขาทำการเกษตร เขาไม่คิดว่าตรงนี้จะเป็นตัวสร้างมูลค่า สร้างรายได้ให้เขา...TK, PopK//

ในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ก็เช่นเดียวกัน หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องจากการสนทนากลุ่มย่อยพบว่าต่างก็มีความภูมิใจในการเป็นมรดกโลกซึ่งบางหน่วยงานได้สะท้อนการทำงานที่แสดงถึงความภูมิใจและรู้สึกหวงแหนทรัพยากรมรดกโลก ดังเช่นการทำงานของตำรวจท่องเที่ยวที่ทำหน้าที่ในการนำเที่ยวไปด้วยนอกเหนือจากการดูแลความปลอดภัย นอกจากนี้ ตัวแทนประชาชนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

// ผมเองไม่ได้เป็นคนอยุธยา แต่มาอยู่นาน และรู้สึกภูมิใจในการมีส่วนร่วมเป็นคนอยุธยา ได้มีโอกาสถ่ายทอดศิลปะป้องกันตัว เช่น ชกมวย กระบี่กระบอง ฟันดาบ ให้กับเด็ก ๆ เดือนหนึ่งก็จะนำเด็กออกมาช่วยตำรวจโดยใช้จักรยานตระเวนดูความเรียบร้อย ลึก ๆ ต้องการปลูกฝังให้เด็กหวงแหน และภูมิใจ...PopA//

อย่างไรก็ตามความภูมิใจ รู้สึกหวงแหน และเห็นคุณค่าในสิ่งที่มีจะต้องเกิดในทุกหน่วยงาน ในทุกกลุ่มคนจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม เพื่อการรักษาความเป็นมรดกโลกให้ยืนยาวตลอดไป

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารพบว่าการบริหารจัดการมรดกโลก ทั้งในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร และกลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา ที่มีการบริหารจัดการดำเนินการครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการจัดการพื้นที่ การจัดการทรัพยากร การปกป้องรักษา การใช้พื้นที่ ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยการอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวในการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้นว่าเรื่องของอุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการดูแลจัดพื้นที่เพื่อให้คงอยู่ในสภาพเดิม ไม่ให้พังทลาย ไม่ให้สูญหาย ไม่ให้ใครมาทำลาย ในขณะที่เรื่องคน หรือชาวบ้าน เรื่องความสะอาด และการจัดการเป็นเรื่องที่เทศบาลทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล สำหรับเรื่องความปลอดภัยเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับเรื่องการประชาสัมพันธ์ การตลาดในการชักจูงผู้คน นักท่องเที่ยวเพื่อให้มีโอกาสได้เข้ามาสัมผัสความงดงาม ศิลปะ วัฒนธรรม และความยิ่งใหญ่ที่ซ่อนตัวอยู่ในโบราณสถาน เป็นหน้าที่ของการท่องเที่ยวไทย นอกจากนี้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่เองก็ถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ อาทิ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลก การที่อุทยานประวัติศาสตร์ได้รับการยอมรับจาก UNESCO ถึงความมีคุณค่าโดดเด่นให้เป็นพื้นที่มรดกโลกจากการศึกษาพบว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่ายในการพัฒนาทางกรมศิลป์เองยืนยันว่าไม่ได้เกิดขึ้นจากหน่วยงานกรมศิลป์เพียงหน่วยเดียวแต่เป็นความร่วมมือแรงร่วมใจจาก

หลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมระหว่างกรมศิลปกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกของการพัฒนาพื้นที่ อย่างกรณีการพัฒนาสุโขทัยซึ่งมีมานานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 (อนันต์ ชูโชติ , 2552) ซึ่งเป็นการพัฒนาและการบูรณะขณะนั้นเพื่อเป็นหลักฐานของแผ่นดิน ไม่ได้คาดหวังว่าจะเป็นมรดกโลก ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ยอมให้ทางกรมศิลปเข้ามาดำเนินการต่าง ๆ ในขณะนั้น ซึ่งได้มีการจัดการพื้นที่โดยการขุดแต่ง บูรณะและพัฒนาต่าง ๆ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามาเป็นคณงานรับจ้างกับกรมศิลป เข้ามาเป็นลูกจ้าง เข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีรายได้ การบูรณะได้ดำเนินการช่วงหนึ่งแล้วต้องหยุดเพราะงบประมาณหมด มีการเริ่มดำเนินการอีกครั้งในปี 2512 และหลังจากนั้นก็ขาด ปัญหาการบุกรุกที่ดินเริ่มเข้ามา กรมศิลปได้ปรับเปลี่ยนการพัฒนาสุโขทัยเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ และมีการดำเนินงานพัฒนามาเรื่อย ๆ ในปี 2531 สมเด็จพระเทพเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย การพัฒนาก็งดดำเนินการเรื่อยมาทั้งอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา โดยประชาชนซึ่งเป็นชาวบ้านส่วนใหญ่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ พบว่ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประชาชนส่วนใหญ่ในฐานะคนในพื้นที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของการเป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของมรดกโลก มีกลุ่มคนเพียงเฉพาะบางส่วนเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ โดยการขายแรงงานดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้พูดถึงเอาไว้ว่า

// ทางกรมศิลปได้เข้ามาจัดการพื้นที่ ขุดแต่ง บูรณะและพัฒนาซึ่งมีมานานแล้ว โดยการพัฒนาต่าง ๆ ประชาชนได้มีส่วนร่วมคือได้เข้ามาเป็นคณงาน รับจ้างกับกรมศิลป.เข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีรายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการพื้นที่สามารถมีส่วนร่วมทำได้หลายทาง อย่างเช่นการมีส่วนร่วมในการทำให้สิ่งแวดล้อมมีความสะอาดก็ถือเป็นการจัดการพื้นที่แบบมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง หรือการที่ประชาชนไม่มีส่วนในการทำลายโบราณสถานก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมเช่นกัน...Dis//

อุทยานประวัติศาสตร์ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่มีความภาคภูมิใจ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้รับการยอมรับถึงคุณค่า ควรแก่การหวงแหน ไม่เพียงคนในพื้นที่เท่านั้นเพราะมรดกโลก ถือเป็นส่วนสมบัติของคนทุกคนในโลก ที่ช่วยกันดูแลรักษาให้มีความเป็นของแท้ดั้งเดิม และควรแก่การเก็บรักษาความภาคภูมิใจเอาไว้ตลอดไปดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้กล่าวในงานสัมมนาเอาไว้ว่า

//... การเป็นมรดกโลก เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปรับตัว ทุกคนที่อยู่ในพื้นที่ที่ต้องทำมาหากิน ทุกคนต้องการมีผลประโยชน์ แต่เป็นสิ่งที่ต้องดูให้ดีเพราะเราอยู่ในเมืองเก่า เมืองมรดกโลก จะเป็นอยุธยา สุโขทัย หรือที่ไหน เป็นสิ่งที่ต้องคิดว่าจะทำอะไร จะอยู่กันอย่างไหน จะหาหรือกันอย่างไร ตลอดจนการพัฒนาควรพัฒนาไปในแนวทางไหน ต่างคนต่างคิดไปในแนวทางใดทางหนึ่งไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่ทางกรมศิลปากรจะต้องเข้ามาคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งชาวบ้าน ท้องถิ่น อบต. เทศบาล อบต. อบจ. ทุกส่วนต้องมีการพูดคุยกัน เพราะไม่ใช่ผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งTS//

ดังนั้นการบริหารจัดการที่ได้รับความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีความสำคัญมากในการจัดการพื้นที่ที่มีคุณค่าโดดเด่น เป็นของแท้ดั้งเดิมและความสมบูรณ์ นอกจากนี้การศึกษายังพบอีกว่าสิ่งที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบโดยตรงต้องการความร่วมมือจากประชาชนในเรื่องอื่น ๆ เช่น การไม่บุกรุก การไม่สร้างอาคารบดบังโบราณสถาน การยอมรับกฎเกณฑ์ การมีส่วนร่วมสำนึก รวมทั้งการมีจิตสาธารณะ และการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวถึงคุณค่าของโบราณสถาน เป็นต้นด้วยเหตุนี้การปกป้อง ปกป้องรักษาก็เป็นอีกเรื่องที่ต้องดูแล

สำหรับการบริหารจัดการเกี่ยวกับปกป้องรักษา การจัดการทรัพยากรและการใช้พื้นที่อย่างมีคุณค่านั้นพบว่าประชาชนซึ่งเป็นชาวบ้านในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยเฉพาะผู้ที่มีบทบาทในการบริหารพบว่าได้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และมองว่าองค์การท้องถิ่นและพี่น้องประชาชนคนสุโขทัยต้องช่วยกัน เป็นเรื่องที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล โดยมองว่าไม่มีใครจะมาดูแลได้ดีเท่ากับคนสุโขทัยกันเอง และมองว่าประเพณีวัฒนธรรมเป็นจุดแข็งของสุโขทัย และถือเป็นจุดขายในแง่การท่องเที่ยวได้ด้วย ดังนั้นการพัฒนาสุโขทัยเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะต้องอาศัยพื้นฐานของพี่น้องประชาชนเป็นหลัก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเองได้ร่วมกับทางกรมศิลปากรในการออกแบบอาคารบ้านเรือนให้เป็นรูปแบบเดียวกันโดยมองว่าจะเป็นผลดีในภายภาคหน้า ถือเป็นจัดการที่มีส่วนร่วมของประชาชนในการปกป้องรักษาความมีเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่

นอกจากนี้พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ชี้แจงทั้งจากองค์การที่เป็นหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานในองค์กรภาคเอกชน องค์กรทางศาสนา รวมทั้งองค์การปกครองท้องถิ่นและประชาชนก็ตาม มองว่าทุกภาคส่วนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะพหุภาคีที่จะช่วยในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้มีความรุ่งเรืองและเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชาติ ทั้งอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ที่จะให้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปกป้องรักษา จะต้องทำให้ประชาชนมีความรัก ความห่วงใยต่อ โบราณสถาน เป็นเรื่องที่จะต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องในการอนุรักษ์พัฒนา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ ให้ข้อมูลไว้ว่า

// .. การให้ความรู้ ชำระราชการต้องดูแลประชาชน ดิฉันจึงอยากสร้างความเข้าใจ ให้กับประชาชน ให้มีความรู้ในการอนุรักษ์เพื่อที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกัน ระหว่างกรมศิลปากรกับชาวบ้าน และชาวบ้านก็ช่วยเป็นหูเป็นตาในการดูแลรักษาโบราณสถาน ถ้าเห็นกองหิน กองดิน กองอิฐ หากชาวบ้านมีองค์ความรู้ชาวบ้านก็จะเว้นพื้นที่บริเวณนั้นไว้ และไม่เข้าไปแตะต้องกับของพวกนี้ เมื่อไรที่เขาไม่รู้ก็จะไถกองอิฐต่าง ๆ นั้นทิ้ง ซึ่งที่ผ่านมาได้กองอิฐ เหล่านี้ทิ้งอย่างมากมาย...HSi//

ด้วยเหตุนี้การทำงานในการมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษา การจัดทรัพยากร รวมทั้งการใช้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งมรดกโลกจึงเป็นเรื่องที่จะต้องสร้างความรู้สึกร่วม มีจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด ประชาชนชาวบ้านต้องมีความรู้ในการเป็นเจ้าของที่ดี มีความรู้ในข้อมูลประวัติต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วยจิตสำนึกที่รักบ้านเกิดของตนเอง เห็นคุณค่าโบราณสถานที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเองซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มองว่า

//...หากชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจ การทำลายโบราณสถานจะไม่เกิดขึ้น จะเกิดการสร้างสรรค์ การต่อยอดไปในทางที่ดีสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต...HSi//

สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาวิจัย อุทยานประวัติศาสตร์ที่รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกสิ่งหนึ่งที่หน่วยงานจะต้องบริหารจัดการคือการศึกษาวิจัย ซึ่งแหล่งมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร และอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยาได้มีหน่วยงานอย่างเช่นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา กรมศิลปากร และบริษัทปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด(มหาชน) และหน่วยงานอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนรวมในการศึกษาเพื่อการ ทำวิจัย และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปเผยแพร่และนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการ เช่น งานค้นคว้าวิจัยเพื่อจัดทำรูปแบบสันนิษฐาน ของกรมศิลปากร กับ บริษัทปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด(มหาชน) งานวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมแบบบูรณาการด้านอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เมืองมรดกโลก โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิริยะ วิชชุกรนนท์ และคณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และ งานวิจัย เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพวรรณ ถิระพันธ์เจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา การมีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยระหว่างกรมศิลปากรกับมหาวิทยาลัยนเรศวรเพื่อการจัดทำแผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย(พ.ศ. 2550-2559) เป็นต้น

ส่วนการบริหารด้านแหล่งทุน พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการบูรณะคุ้มครองป้องกันรักษาอนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณ จากรัฐบาลโดยตรง การเบิกจ่ายเงินก็เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง หากเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรอื่น ๆ อย่างเช่นงานประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมเวียนเทียน งานแสดงกล้วยไม้ ช้างชนช้าง ฯลฯ งบประมาณในการดำเนินงานจะได้รับการมีส่วนร่วมมาจากหลาย ๆ ภาคส่วนทั้งหน่วยงานในภาครัฐและภาคเอกชนทั้งที่เป็นทางตรงและทางอ้อม อย่างในกรณีงานแสดงกล้วยไม้ ทางสมาคมการท่องเที่ยว และบริษัทบางกอกแอร์เวย์ก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นต้น สำหรับรายได้จากการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ปีหนึ่งมีรายได้จากการเข้าชมนับสิบล้านบาทซึ่งเป็นส่วนที่ได้จากการเก็บค่าธรรมเนียม นอกจากนี้กรณีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีรายได้จากค่าที่พักส่วนหนึ่ง จากค่ายานพาหนะ ค่าบริการรถราง ค่าธรรมเนียมในการใช้พื้นที่สำหรับการถ่ายทำภาพยนตร์ สารคดี การมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินในส่วนของการใช้พื้นที่ในการจัดตั้งร้านค้าทั้งร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และลานจอดรถ ทั้งเทศบาล กรมธนารักษ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการบริหารจัดการ สำหรับในพื้นที่แหล่งมรดกโลกในจังหวัดอยุธยา ค่าธรรมเนียมการเข้าชมวัด และเครื่องสักการะทางหน่วยงานซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการให้ความรู้ พบว่าหน่วยงานภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล ได้มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ โดยการจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนในรูปแบบของโครงการจัดอบรมสัมมนา นอกจากนี้การบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกภาคเอกชน โดย บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) ก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนโดยการสนับสนุนงบประมาณ จำนวนสิบล้านบาทเศษ นำร่องพัฒนาแหล่งมรดกโลกสุโขทัย- ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชร โดยศึกษาและจัดทำป้าารูปแบบสันนิษฐาน ของโบราณสถานสำคัญต่าง ๆ นำไปติดตั้งในพื้นที่จริง

เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในท้องถิ่นและผู้มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ และจัดอบรมสัมมนาสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรในท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พร้อมผลิตสื่อและเผยแพร่ออกไปเพื่อเป็นการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณคดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น อันก่อให้เกิดความรู้ และความเข้าใจในเรื่องทักษะการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชาติด้วยตนเอง ด้วยความรักและห่วงใย ในการสืบทอดและส่งเสริมภูมิปัญญาแห่งบรรพบุรุษด้วยความยั่งยืนต่อไป ดังคำกล่าวรายงานในพิธีเปิดการสัมมนา ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2552 ณ โรงแรม ไพลิน จังหวัดสุโขทัยที่กล่าวว่า

//...กรมศิลปากร ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นมรดกโลกจึงได้จัดสัมมนา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และความสำคัญของเมืองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย 2) สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ รวมทั้งการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 3) สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์..SL//

ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่การศึกษาพบว่าหน่วยงานหลักที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกเห็นความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องให้กับประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้การบริหารงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เกิดประสิทธิภาพต่อไป

การมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการตลาด หน่วยงานภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในด้านการตลาดโดยมี การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โบชัวร์ ป้ายบอกทางต่างๆ เว็บไซต์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และสมาคมสหพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือจังหวัดกำแพงเพชร ได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวขึ้นที่โรงแรมซากังราวีเวอร์วิวเพื่อเป็นสถานที่ในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงมรดกโลก และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทางการตลาดของแหล่งมรดกโลกที่สำคัญโดยตรงได้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำเขตหรือประจำจังหวัดนั้นๆ อย่างในกรณีของกำแพงเพชรขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ซึ่งโดยบทบาทมีหน้าที่โดยตรงในการทำการตลาด ร่วมกับทางท้องถิ่น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

//...การท่องเที่ยวจะมองโอกาส และพิจารณาลูกค้าเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวแต่การตลาดจะเกิดประสิทธิภาพได้เจ้าของพื้นที่จะต้องจัดการให้มีความพร้อมด้วย ดังนั้นในการทำงานจะต้องทำควบคู่ มีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และที่สำคัญจะต้องมองไปในทิศทางเดียวกัน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมรับผิดชอบในส่วนของตนเอง ไม่งั้นการตลาดก็ไม่เกิด....
TA//

ดังนั้นการบริหารการตลาดเป็นสิ่งที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทุกเรื่องที่กำลังมาตอนตันโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ต้องทำหน้าที่ของการเป็นเจ้าของที่ดี การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล มีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาดูแลพื้นที่ เป็นหูเป็นตาในการรักษาความปลอดภัย ความสะอาด และการจัดการทรัพยากรให้คงความดั้งเดิมมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่เป็นของแท้คงอยู่ตลอดไป ก็จะส่งเสริมการตลาดให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วย

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกโดยตรงซึ่งส่วนใหญ่ทำเพราะมีบทบาทหน้าที่ในการทำงาน ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดอยุธยา สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย กรมศิลปากร รวมทั้งของจังหวัดอยุธยา

ทั้งนี้ อุทยานประวัติศาสตร์ และสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย กรมศิลปากร ทำหน้าที่ในการสงวนรักษาโดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ซากโบราณสถานตามสภาพให้ยืนนานที่สุดโดยเป็นไปตามเกณฑ์สากลว่าด้วยการบูรณะคุ้มครองป้องกันอนุรักษ์พื้นฟูมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ จัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องอีกหลาย ๆ หน่วยงานเป็นต้นว่า กรมธนารักษ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล ตัวแทนภาคประชาชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการ

ท่องเที่ยวและการกีฬา พาณิชยกรรมจังหวัด แรงงานจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด สมาคม
ผู้ประกอบการวิชาชีพต่างๆ หอการค้าจังหวัด และสำนักงานจังหวัดนั้น ๆ เป็นต้น

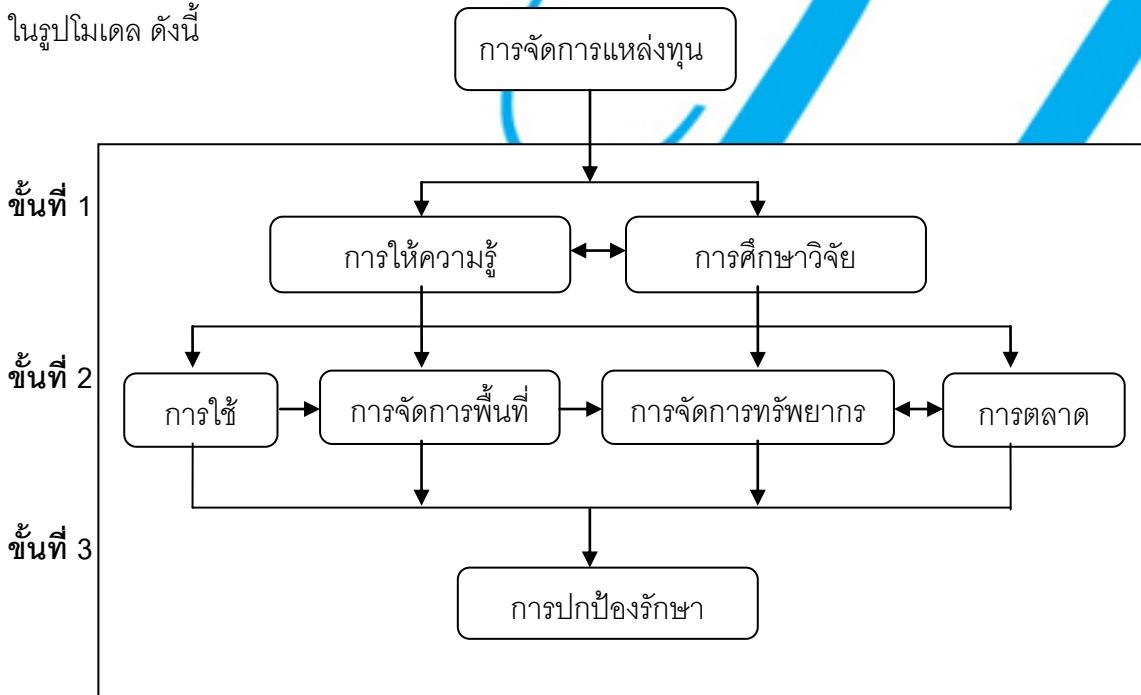
5. สภาพปัญหาที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นเงื่อนไขของการบริหารจัดการมรดกโลกที่สำคัญอย่างหนึ่งโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มรดกโลก พบว่า ในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยาการมีส่วนร่วมของประชาชนยังประสบปัญหาอยู่ทั้งนี้เพราะ

- 1) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก ทำให้ไม่เห็นคุณค่าที่ลึกซึ้ง
- 2) ประชาชนที่ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) พร้อมด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- 3) ขาดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชุมชนชาวบ้านในลักษณะที่มีระบบและเป็นไปตามหลักการ
- 4) การบริหารงานขาดความต่อเนื่อง เพราะการโยกย้ายตำแหน่งของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานตามวาระการทำงาน ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการประสานการมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ และทีมงานทำงาน
- 5) การไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ในการใช้พื้นที่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์
- 6) ขาดการกระตุ้น รมรงค์การสร้างจิตสำนึก และการเชื่อมโยงโบราณสถานกับเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตที่ทำให้เห็นคุณค่า

6. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ

ในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก นั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ดังนั้น คณะผู้วิจัยขอแนะนำเสนอการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ในรูปแบบโมเดล ดังนี้

แผนภาพที่ 9 โมเดลรูปแบบการมีส่วนร่วม

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในการบริหารจัดการมรดกโลก คณะผู้วิจัยขอแนะนำเสนอโมเดลรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างพื้นฐานความรู้
- ขั้นที่ 2 ขั้นการนำไปสู่การปฏิบัติ
- ขั้นที่ 3 ขั้นการปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างพื้นฐานความรู้

การสร้างพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชน เยาวชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา การสร้างองค์ความรู้ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มศักยภาพ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนตลอดจนสามารถนำความรู้ และผลงานวิจัยที่ได้รับไปใช้ในงานวิจัยอื่น ๆ ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ขั้นตอนการสร้างพื้นฐานความรู้ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การให้ความรู้ คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคคลเพื่อนำความรู้ไปใช้หรือที่เรียกว่า “ การพัฒนาเพื่อให้เข้าใจความรู้” โดยวิธีการใดสามารถส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาทักษะให้กับประชาชน และทำให้ประชาชนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้นั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นได้ รวมทั้งทำให้ประชาชน “ เข้าใจ และใช้ความรู้เป็น” รวมทั้งการนำการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) มาใช้ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างประชาชน หรืออาจจัดอยู่ในรูปแบบการจัดโครงการอบรม ศึกษาดูงาน ด้านความรู้ประวัติศาสตร์และการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ ที่ใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ และควรมีการติดตามประเมินผล ความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนได้รับอย่างต่อเนื่อง

1.2 การศึกษาวิจัย ในการให้ความรู้ต้องมีการสอดแทรกกระบวนการและขั้นตอนการทำวิจัยเข้าไปด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ด้านการทำวิจัย และควรมีแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นตามความต้องการ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของหน่วยงานและประชาชน ได้ทำการศึกษาวิจัยเพิ่มมากขึ้น เพราะการทำงานวิจัยจะทำให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลอย่างแท้จริง และได้มาซึ่งความรู้ ข้อเท็จจริง จากการวิจัยเป็นคำตอบที่เชื่อถือได้ การทำวิจัยเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลในอดีตและมีหลักฐานที่ชัดเจนเชื่อถือได้ตามกระบวนการและวิธีการดำเนินการวิจัย โดยเกิดจากความร่วมมือของประชาชนอีกทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อให้เกิดงานวิจัยที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยเพิ่มมากขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการนำไปสู่การปฏิบัติ

ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ มีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นข้อจำกัดบางประการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดังกล่าว ดังนั้น เมื่อประชาชนมีพื้นฐานความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือระหว่างประชาชนในท้องถิ่นใน

รูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันแล้ว ประชาชนจะมีส่วนร่วมและรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอย่างเหมาะสมและถูกต้อง ดังนั้น ขั้นตอนการนำไปสู่การปฏิบัติที่ประชาชนสามารถกระทำได้ในการบริหารด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ การใช้ การจัดการพื้นที่ การจัดการทรัพยากร และการตลาด

2.1. การใช้ ในด้านการใช้พื้นที่บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งส่วนใหญ่ ประชาชนในพื้นที่รวมถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จะเข้าไปใช้ในรูปแบบ การเข้าเยี่ยมชมความงามของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุต่างๆ และใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชนเยาวชน และนักท่องเที่ยว หรือร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในอุทยาน ตามประเพณี วัฒนธรรม วันสำคัญต่างๆ ที่จัดสืบต่อกันมา รวมถึงการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งควรมีคู่มือแนะนำวิธีการปฏิบัติในการใช้พื้นที่ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลาย โบราณสถาน ซึ่งประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามคู่มือ รวมทั้งบอกกล่าววิธีการใช้พื้นที่แก่ผู้เข้ามาที่อุทยานให้ถูกต้องได้เช่นเดียวกัน หรือมีกล่องแสดงความคิดเห็นของประชาชนตั้งไว้ในพื้นที่อุทยาน

2.2. การจัดการพื้นที่ คือการบริหารจัดการพื้นที่ภายในอุทยานประวัติศาสตร์ให้เกิดความเหมาะสม ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของการเป็นเจ้าของพื้นที่ที่ดี โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ขอบเขตของพื้นที่ และอาณาบริเวณ โดยรอบให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายแก่ประชาชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งกรมศิลปากร องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการออกแบบแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ในการจัดระเบียบพื้นที่ต่างๆ เช่นการจัดพื้นที่ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก การเก็บค่าธรรมเนียมเข้าอุทยาน บริการรถราง รถจักรยาน จุดพักผ่อน เหล่านี้เป็นต้น

2.3. การจัดการทรัพยากร ภายในอุทยานประวัติศาสตร์อันประกอบไปด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพื้นที่ในอุทยาน โดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยให้ข้อมูลการป้องกันภัยต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญในการรับฟังข้อมูลจากประชาชน จากภัยที่เกิดขึ้น หรือร่วมปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขร่วมกัน และเข้าไปในแนวทางเดียวกันเพื่อลดความขัดแย้งและข้อข้องใจต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และเมื่อมีการจัดการทรัพยากรที่ดีเพื่อให้คงสภาพสมบูรณ์แล้ว ก็สามารถนำไปเป็นจุดขาย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้

2.4. การตลาด ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการทำการตลาดด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่รูปแบบที่สมบูรณ์ของโบราณสถานสู่สายตานักท่องเที่ยว และรูปแบบ

กิจกรรมที่หลากหลาย ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางใหม่หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อสร้างจุดขายและกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน โดยการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ร่วมกันรวมถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ แผ่นพับ CD เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน หรือ โดยการบอกกล่าวต่อกันไป หรือสื่อต่างๆ และเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำสินค้า OTOP มาขาย หรือมาแสดงนิทรรศการภายในงานหรือกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นการปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน

การที่ประชาชนจะเกิดจิตสำนึกในความรักและหวงแหนได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเอง ซึ่งต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตนอย่างชัดเจน โดยการสร้างความเข้าใจว่าพื้นที่มรดกโลกเป็นของคนไทยทุกคน โดยตระหนักว่าตนเองมีความสำคัญ ในการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์และรักษาไว้สู่รุ่นลูกหลานต่อไป เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการเป็นมรดกโลก ตลอดจนประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป หรือ เศรษฐกิจที่ดีขึ้น ก็จะเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชน ให้มีคุณธรรม มีความภาคภูมิใจ และเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนในมรดกโลก จะนำไปสู่การปกป้องรักษาต่อไป

การปกป้องรักษา การปกป้องคุ้มครองควบคุม ดูแลรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ของแหล่งมรดกโลกนั้น เป็นสมบัติส่วนรวมของชาติ ดังพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2504 มีความดังนี้ “ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และโบราณสถานทั้งหลายนั้น ล้วนเป็นของมีคุณค่า และจำเป็นแก่การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและโบราณคดี เป็นเครื่องแสดงความรุ่งเรืองของชาติไทยที่มีมาแต่ในอดีตกาล สมควรจะสงวนรักษาให้คงถาวร เป็นสมบัติส่วนรวมของชาติไว้ตลอดกาล” ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหน มีจิตสาธารณะ ในการรักษา และปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย รวมถึงการเสื่อมสภาพ โดยการจัดเวรยามที่เกิดจากประชาชนในชุมชนเข้ามาช่วยผู้รับผิดชอบโดยตรง หรือจัดกิจกรรม โครงการรณรงค์ต่างๆ ในการดูแลรักษาโบราณสถาน เช่น โครงการรณรงค์กำจัดวัชพืช หรือเก็บขยะต่างๆ ภายในบริเวณอุทยาน หรือร่วมแสดงความคิดเห็นในการเพิ่มมาตรการพิเศษในการป้องกันภัยต่างๆ เช่น การติดตั้งสัญญาณเตือนภัยในอุทยาน

การจัดการแหล่งทุน

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอน จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ต้องได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งทุนต่าง ๆ จากงบประมาณภาครัฐ และการสนับสนุนเงินทุนหรือสิ่งของ จากภาคเอกชน หรือประชาชน และนักท่งเกี่ยวข้องร่วมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการในทุกๆ ด้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักการบริหารจัดการที่ดีอันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส การรู้สึกรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งทุน ควรบริหารอย่างเปิดเผย โปร่งใส รับรู้ และตรวจสอบได้ ทั้งนี้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนด้วย

7. แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการสร้างความเข้าใจและหาแนวทางการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกซึ่งต้องอาศัยแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก โดยใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี ในการนำคนมาปฏิบัติงานตามความสามารถใน แนวทางใดแนวทางหนึ่ง โดยประชาชนจะต้องทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ในการบริหารคน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนั้นต้องอาศัยการบูรณาการ และนำหลักการบริหาร และแนวคิดต่างๆ มาใช้ร่วมกันเช่น การนำหลักการบูรณาการที่ใช้ชื่อว่า “บวร” ที่ประกอบไปด้วยคน 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 กำหนดผู้ใหญ่บ้าน มาเป็นตัวแทนของหมู่บ้านโดยเรียกสั้นๆ ว่า

“บ้าน”

กลุ่มที่

2 พระภิกษุสงฆ์ ที่ประชาชนมีความผูกพันกับวัดโดยพระภิกษุสงฆ์มา

เป็นตัวแทนของ “วัด”

กลุ่มที่

3 ครูถือว่าเป็นผู้มีความรู้ในการสั่งสอนเยาวชน จึงนำครูมาเป็น

ตัวแทนของ “โรงเรียน”

ดังนั้นการบริหารจัดการควรจัดให้มีการฝึกอบรมสมาชิก “บวร” ในเรื่องต่างๆ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน คิดอย่างมีเหตุมีผลให้ตรงกัน จึงจะทำให้เกิดพลังของชุมชนใน

ท้องถิ่นนั้นและควรนำหลักการจัดการความรู้มาใช้กับชุมชนปฏิบัติ โดยการกำหนดโครงสร้างหรือ

ออกแบบในการปฏิบัติของชุมชนโดยเน้นให้เกิดความมี “ชีวิตชีวา” เนื่องจากชุมชนต้องอาศัยการเชื่อมโยงในการเข้าร่วม เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านต่างๆ โดยมีแนวทางดังนี้

1. การสร้างวัฒนธรรมชุมชนของตนเอง
2. การสนทนาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งภายในและภายนอก

3. การเชิญปราชญ์ชุมชนมาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์และเน้นคุณค่า
ความรู้ของปราชญ์ชุมชน
4. การสร้างพลังความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ

ดังนั้น ในการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องมีการพัฒนาในเรื่องต่างๆ
ดังนี้

1. การให้ความรู้ ให้มีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้กับประชาชนในชุมชนเพื่อให้รู้ถึง
ขอบเขต แนวพื้นที่ของของอุทยานได้ชัดเจนมากขึ้น และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชน รัก
และหวงแหนมรดกโลกมากขึ้น โดยประชาชนที่อยู่มาตั้งแต่ดั้งเดิม ไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการบุกรุก
รุกโบราณสถาน และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายของโบราณสถาน และโบราณวัตถุ
ต่างๆ และเพิ่มความรู้เรื่องการจ่ายภาษี ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและ ชัดเจน เพื่อลดความเห็นแก่ตัวของ
บุคคลบางกลุ่ม และควรให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมใน การมีการออกระเบียบข้อกำหนดหรือ
ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ในพื้นที่มรดกโลก ในรูปแบบของคณะกรรมการ และรวมถึง การอบรมให้
ความรู้ด้านการอนุรักษ์ พื้นที่มรดกโลก ให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด

2. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์
ให้มากขึ้นและใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่ามีความรับผิดชอบในอุทยาน
ประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นมรดกโลก โดยมีเอกสารแผ่นพับหรือวารสารในการดำเนินงาน ด้านความรู้
เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของอุทยาน และแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพื่อให้
ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในอุทยานให้มากขึ้น หรือมีการจัดตั้งเวทีประชาคมโดย
ผ่านสื่อโทรทัศน์วิทยุ เพื่อให้ทั่วถึงประชาชนในพื้นที่แท้จริง ไม่ใช่กลุ่มคนหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง
และควรมีการประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้านที่ห่างไกลจากตัวจังหวัดด้วย

3. การบริหารจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ควรมีการจัดการควบคุมดูแลอุทยาน
ประวัติศาสตร์ให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของการเป็นมรดกโลก และดำเนินการตามข้อกำหนดต่อ
ผู้บุกรุกโบราณสถาน และเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง พร้อมทั้งหาแนวทางการย้าย
หรือจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ ประชาชนที่มีบ้านเรือนตั้ง อยู่ในเขตโบราณสถาน ขึ้นในอย่างถาวร
โดยมีการวางระบบ ระเบียบ แบบแผนอย่างยั่งยืน ส่วนราชการและ ผู้เกี่ยวข้อง ต้องประสานงาน
อย่างจริงจัง มีศึกษาข้อมูลหรือสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ก่อนที่จะทำโครงการหรือ
กิจกรรมใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนนั้น รวมถึงการหาวิธียุติข้อขัดแย้ง

หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยเร็วโดยการปฏิบัติตามข้อกฎหมาย เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

4. การจัดการพื้นที่ ควรมีการพัฒนาในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม โดยมีการจัดระเบียบร้านค้า การคมนาคม การตลาด ที่มีตัวแทนของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยในรูปของคณะกรรมการดำเนินงานก่อนย้ายหรือเปลี่ยนแปลง

5. การท่องเที่ยวควรมีการให้บริการนักท่องเที่ยวให้ครบวงจรตั้งแต่ลงจากรถจนถึงกลับขึ้นรถ และจัดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ เพิ่มเติม และมีการจัดตั้งกลุ่มบุคคลอาสาในชุมชน นำคนไปให้ความรู้นักท่องเที่ยว ให้ความรู้กับเยาวชนที่สนใจด้านประวัติศาสตร์ และประชาชนบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์ควรมีความรู้อยู่ในระดับที่สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอโยธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมจาก UNESCO โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกตามหลักการบริหารจัดการ ในด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านการจัดการแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ และด้านการตลาด และค้นหารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันสำหรับการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก พร้อมทั้งเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้สำหรับชุมชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกให้เกิดประโยชน์สูงสุดและจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในการวางแผนบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

1.สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอโยธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1.1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอโยธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ และด้านการตลาด พบว่าการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ในทุกๆ ด้านแต่เมื่อจัดอันดับพบว่า ด้านการจัดการพื้นที่ เป็นเรื่องที่ประชาชนมีส่วนร่วมสูงเป็นอันดับหนึ่ง รองลงคือด้านการจัดการทรัพยากรและด้านการปกป้อง ด้านการใช้ ด้านการตลาด ด้านการให้ความรู้ ด้านการศึกษาวิจัย และด้านแหล่งทุน ตามลำดับ โดยรายละเอียดสามารถสรุปผลในแต่ละด้าน เป็นดังนี้

1.1.1 ด้านการจัดการพื้นที่

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการจัดการพื้นที่ จากการมีส่วนร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.77 การมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาและสอดส่องดูแลในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.51 การช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอุทยานประวัติศาสตร์ฯ ให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.42 และการร่วมวางแผนในการจัดการพื้นที่ร้านค้าบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.17 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่ายในการพัฒนา ทางกรมศิลป์เองยืนยันว่าไม่ได้เกิดขึ้นจากหน่วยงานกรมศิลป์เพียงหน่วยเดียวแต่เป็นความร่วมมือแรงร่วมใจจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมระหว่างกรมศิลป์กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกของการพัฒนาพื้นที่ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ โดยยอมให้ทางกรมศิลป์เข้ามาดำเนินการต่าง ๆ มีการจัดการพื้นที่โดยการขุดแต่ง บำรุงและพัฒนาต่าง ๆ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามาเป็นคณงานรับจ้างกับกรมศิลป์ เข้ามาเป็นลูกจ้าง เข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีรายได้ ประชาชนส่วนใหญ่ในฐานะคนในพื้นที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของการเป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของมรดกโลก การมีส่วนร่วมที่ปรากฏจึงมักเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาค้าขายอาหารและของที่ระลึก มีกลุ่มคนเพียงเฉพาะบางส่วนเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการด้านพื้นที่โดยการขายแรงงาน

1.1.2 ด้านการจัดการทรัพยากร

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการจัดการทรัพยากร จากการมีส่วนร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมสอดส่องดูแลผู้บุกรุกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ มาเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.47 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ ที่จะมาทำลายอุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.39 การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.37 และการร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาอันเกิดจากภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชน มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.19 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากองค์การที่เป็น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐและภาคเอกชน องค์การทางศาสนา รวมทั้งองค์การปกครองท้องถิ่นและประชาชน ควรจะมีส่วนร่วมในลักษณะพหุภาคีที่จะช่วยในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ จะต้องทำให้ประชาชนมีความรัก ความห่วงใยต่อโบราณสถาน เพื่อที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกันและชาวบ้านก็จะช่วยเป็นหูเป็นตาในการดูแลรักษาโบราณสถานด้วยเหตุนี้การจัดการทรัพยากรจึงเป็นเรื่องที่จะต้องสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม มีจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด ประชาชนต้องมีความรู้ในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีความรู้ในข้อมูลประวัติต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วยจิตสำนึกที่รักบ้านเกิดของตนเอง เห็นคุณค่าโบราณสถานที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง

1.1.3 ด้านการปกป้องรักษา

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการปกป้องรักษา จากการมีส่วนร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้วเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษามาเป็น อันดับหนึ่ง คือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของโบราณสถานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.48 การร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ การดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดวัชพืช สิ่งกีดขวางและความปลอดภัยในอุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.43 การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และการป้องกันอุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.39 และการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปกป้องรักษาอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.17 ที่สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมใน ระดับน้อย จะเป็นเพียง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของโบราณสถาน que เห็นมองเห็นเด่นชัด เช่น การหักโค่น หรือการพังทลายของโบราณสถาน กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ ดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดวัชพืช สิ่งกีดขวาง และความปลอดภัยในอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชนจะมีส่วนร่วม อยู่ในลักษณะของการเป็นแรงงานจากการเข้าไปเป็นลูกจ้างของกรมศิลปากรในการกำจัดวัชพืช ตัดกิ่งไม้ ตัดหญ้า หรือเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียน ประชาชนในโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายในอุทยาน เช่น การรณรงค์เก็บขยะในอุทยาน ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับ อาคารบ้านเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ให้มีรูปแบบ เดียวกัน ซึ่งจะส่งผลดีในการอนุรักษ์ และรักษามรดกทางวัฒนธรรม

1.1.4 ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

จากการมีส่วนร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมมาเป็น อันดับหนึ่ง คือการร่วมปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.37 การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือการเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.36 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.34 และการวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบกิจกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.14 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลกโดยการเข้าร่วมปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ในลักษณะของผู้นำสินค้ามาจำหน่าย หรือผู้มา ร่วมงาน หรือเที่ยวชมงาน ส่วนการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์หรือร่วมวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จะมีคณะกรรมการที่หน่วยงานได้แต่ตั้งขึ้น เป็นผู้พิจารณารูปแบบในการจัดกิจกรรมอยู่แล้ว ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลกในฐานะผู้ร่วมงาน และสิ่งที่ประชาชนมองว่าตัวเองมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มรดกโลก อีกประการหนึ่ง ก็คือ การเข้าไปร่วมงานวันสำคัญทางศาสนา งานประเพณีต่างๆ การร่วมเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนา ที่จัดขึ้นภายในอุทยานประวัติศาสตร์ หรือการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานของโรงเรียนที่จัดขึ้นตามหลักสูตรการเรียนของนักเรียนนักศึกษา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กรมศิลปากรร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดขึ้น เช่น โครงการไหว้พระของผู้สูงอายุ โครงการเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ โครงการถือศีลปฏิบัติธรรมวันพระ ที่มีการจัดกิจกรรมในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ ส่วนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นผู้จัดทำขึ้น ประชาชนกับหน่วยงานอื่นๆ เป็นเพียง ผู้มีส่วนร่วมในลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือการประชาสัมพันธ์การจัดงานต่างๆ ที่จัดขึ้น

1.1.5 ด้านการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วม ร่วมในการบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลก ด้านการศึกษาวิจัย จากการมีส่วนร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วม มาเป็นอันดับหนึ่งคือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.56 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 2.24 การร่วมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ปัญหาคาร

พัฒนาของอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อทำการวิจัย มีค่าเฉลี่ย 2.23 และการมีส่วนร่วมในการเป็นที่
 บริการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม น้อยที่สุด มี
 ค่าเฉลี่ย 1.90 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มที่เกี่ยวข้อง พบว่าการมีส่วน
 ร่วมในด้านการวิจัย เกิดจากความร่วมมือในระดับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษา
 ค้นคว้าวิจัย เพื่อให้ดำรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชาติไว้ และทำให้การบริหารจัดการที่มี
 ประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสนใจที่จะเข้ามาทำการศึกษาวิจัย
 มากขึ้นเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ หรือนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการ
 บริหารจัดการแหล่งมรดกโลกที่ได้รับคือ ไม่มีประชาชนในชุมชนทำการศึกษาวิจัยในมรดกโลก เช่น
 สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ อย่าง บริษัท ปตท.สำรวจและผลิต
 ปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) สำหรับภาคประชาชนเองพบว่ามีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยในลักษณะ
 ของการเป็นผู้ให้ข้อมูลงานวิจัย คือเป็นผู้ตอบแบบสอบถามถ้าเป็นผู้นำชุมชนก็เป็นผู้ให้ข้อมูล
 ความรู้ทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเท่าที่จะทราบได้ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้
 จากบรรพบุรุษ โดยการเล่าต่อๆ กันมา

1.1.6 ด้านการจัดการแหล่งทุน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่
 โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการแหล่งทุน มาจากการมี
 ส่วนร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว
 เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมมาเป็น อันดับหนึ่งคือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งเงินทุน
 สนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.86 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางใน
 การจัดหาเงินทุนในรูปแบบต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 1.85 การมีส่วนร่วมในการรับรู้การได้มาและใช้ไปของเงินทุน มี
 ค่าเฉลี่ย 1.85 และการมีส่วนร่วมในการรับทราบรายงานทางการเงินประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม
 น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.81 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ผล
 การศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลทางด้านการบริหารจัดการแหล่งทุน แต่
 ประชาชน จะเข้ามามีส่วนร่วมโดยการบริจาคเงินเพื่อบูรณะโบราณสถาน ซึ่งก็พบว่าน้อยมาก
 เพราะหน่วยงานหลักได้รับงบประมาณในการบูรณะ ดูแลรักษา อนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน อยู่
 แล้ว การขอรับบริจาคจึงมีน้อยหรือไม่มีเลยในบางปี ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการรับทราบการใช้
 เงินโดยการอ่านป้ายการบูรณะที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบได้ติดป้ายแสดงการบูรณะไว้ เช่น วันที่
 เริ่มต้นโครงการ วันสิ้นสุดโครงการ งบประมาณดำเนินโครงการ ส่วนรายงานทางการเงินต่างๆ ที่
 หน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดทำขึ้นเพื่อเสนอผู้บริหารตามลำดับขั้นนั้น ประชาชน ไม่มีส่วนร่วมส่วนใน

การรับทราบ ส่วนภาคเอกชน พบว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านแหล่งทุน ในลักษณะของการออก
 ร้านจัดกิจกรรม หรือการเช่าพื้นที่ ที่มีการจัดงานในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ หรือมีส่วนร่วมโดย
 การสนับสนุนในการจัดทำป้ายบอกทาง เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งภาคเอกชนได้มีการพัฒนารูปแบบของ
 การให้เงินสนับสนุน โดยการสนับสนุนในรูปของสมาคมธุรกิจ มิได้สนับสนุนเป็นรายการ เช่น
 สนับสนุนในนามสมาคมธนาคาร เป็นต้น

1.1.7 ด้านการให้ความรู้

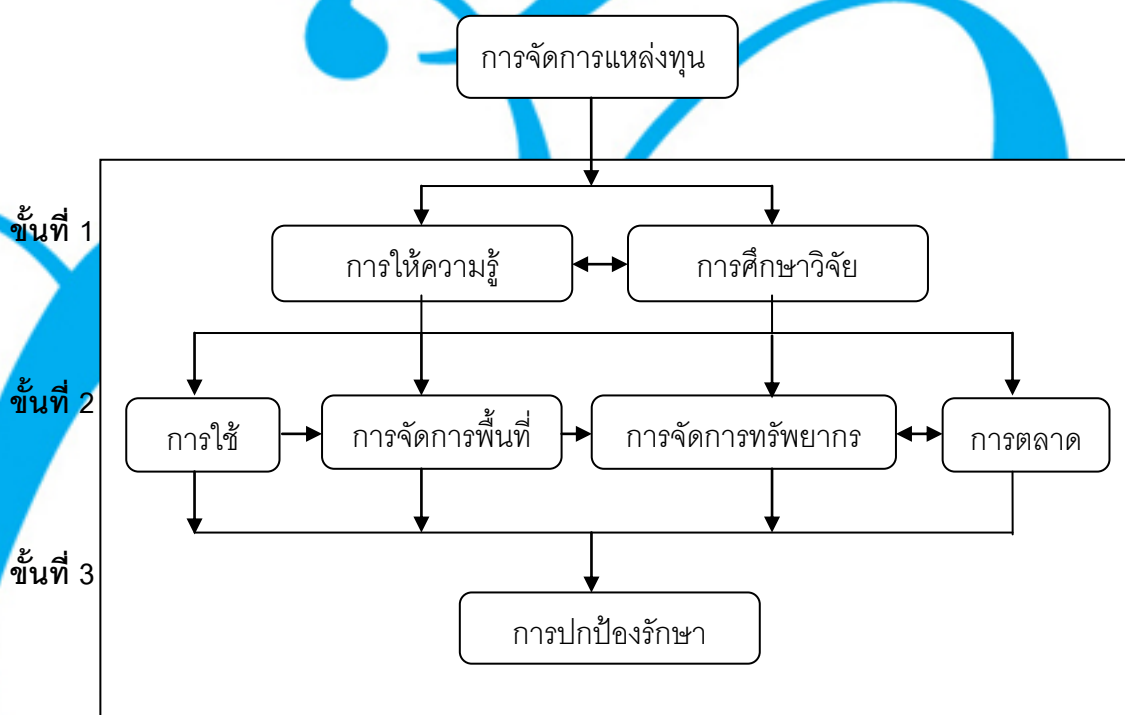
ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่
 โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการให้ความรู้ จากการมีส่วน
 ร่วมทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว เห็น
 ว่าประชาชนมีส่วนร่วมมา เป็นอันดับหนึ่ง คือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประวัติความเป็นมา
 ที่เกี่ยวข้องกับการอุทยานประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.48 การมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ใน
 รูปแบบต่างๆ เช่นการพูดคุย การแจกเอกสารกับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.36 มีการสังเกตรูปแบบ
 หรือวิธีการให้ความรู้ ที่สามารถเข้าถึงบุคคลต่างๆ ได้ดี มีค่าเฉลี่ย 2.21 และการเป็นคณะกรรมการ
 ในการจัดทำเอกสารเผยแพร่และกาจัดการอบรม ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มี
 ค่าเฉลี่ย 1.99 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงาน
 ภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล ได้มีส่วนร่วมให้ความรู้
 ในลักษณะการจัดอบรมสัมมนา และการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยการเล่าต่อๆ กันมาให้
 ลูกหลานได้ฟัง ซึ่งอาจจะมีถูกบ้างผิด บ้างหรืออาจจะผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงบ้าง แต่ก็ไม่
 สามารถทราบได้ เพราะได้รับข้อมูลมาจากบรรพบุรุษแบบนี้ หรือการพูดคุย การเล่าให้นักท่องเที่ยว
 ฟัง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการให้ข้อมูลใน สถานที่ตั้ง การสอบถามเส้นทาง และเกิดการซักถามและ
 เล่าเรื่องราวความเป็นมาของมรดกโลก

1.1.8 ด้านการตลาด

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่
 โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการ ตลาดจากการมีส่วนร่วม
 ทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยเรียงตามลำดับแล้ว เห็นว่า
 ประชาชนมีส่วนร่วมมา เป็นอันดับหนึ่ง คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่าง ๆ
 ที่เกี่ยวข้องกับการอุทยานประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.49 การร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จัดขึ้น
 เช่น การพูดคุย แจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์การจัดงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 2.39 การแสดงความคิด
 เห็นเกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ ที่จะจูงใจให้เกิดความสนใจของการท่องเที่ยว เช่นมีรถราง มี
 รถจักรยาน มีค่าเฉลี่ย 2.29 และการมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการเพื่อเผยแพร่และการจัด

งานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.03 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ จากชุมชนที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และในส่วนของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการตลาด ความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นไปด้วยดี ทั้งนี้เนื่องจาก หน่วยงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งาน โดยหน่วยงานหลัก ๆ ที่รับผิดชอบโครงการคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับท้องถิ่นในการออกแบบประชาสัมพันธ์ ส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชน ก็จะดำเนินการให้ข้อมูลในส่วนที่เป็นของกิจการของตนเอง เช่น โรงแรม มีลักษณะอย่างไร ราคาเท่าไร ควรใช้ช่องทางไหนในการติดต่อง่ายที่สุด เป็นต้น ส่วนประชาชนมีระดับของการมีส่วนร่วม ซึ่งมองว่าการมีส่วนร่วมของตนเองมีบทบาทน้อยแต่การที่ประชาชนได้ทำบทบาทของการเป็นเจ้าของที่ดี ก็ถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง

1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

แผนภาพที่ 9 โมเดลรูปแบบการมีส่วนร่วม

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในการบริหารจัดการมรดกโลก ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างพื้นฐานความรู้

การสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์และการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกให้ประชาชนมีความเข้าใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. การให้ความรู้
2. การศึกษาวิจัย

ขั้นที่ 2 ขั้นการนำไปสู่การปฏิบัติ

เมื่อประชาชนมีพื้นฐานความรู้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ก็สามารถที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. การใช้
2. การจัดการพื้นที่
3. การจัดการทรัพยากร
4. การตลาด

ขั้นที่ 3 ขั้นการปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน

การปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนได้ ต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตนอย่างชัดเจน โดยตระหนักว่าตนเองมีความสำคัญ ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษา ก็จะเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชน

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอน ต้องได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งทุนจากงบประมาณภาครัฐ และภาคเอกชน หรือประชาชน และนักท่องเที่ยวยุบรวมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการในทุก ๆ ด้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรบริหารอย่างเปิดเผย โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคมและตรวจสอบได้

1.3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนทางคณะผู้วิจัยขอเสนอ แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกนั้น ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนได้มีการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนตามศักยภาพของชุมชนในแต่ละด้านตามรูปแบบดังนี้

1.3.1 การให้ความรู้

การให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. การให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และความสำคัญของเมือง มรดกโลกในแต่ละแห่ง

2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และประชาชนในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่อง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่างๆเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

โดยสามารถใช้วิธีดำเนินการต่างๆ ดังนี้

1. การจัดฝึกอบรม (Training) การสัมมนา และการศึกษาดูงานแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมแหล่งอื่นๆ

2. การนำเครื่องมือการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) มาใช้ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้รู้จริงในเรื่องต่างๆ มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อไป

3. การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนปฏิบัติหรือชุมชนต้นแบบ เพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างทั่วถึง

4. การให้ประชาชนแต่ละชุมชนเป็นตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ตามความเหมาะสมของในเรื่องต่างๆโดยพิจารณาว่าควรเป็นประชาชนกลุ่มใดที่จะมีความเกี่ยวข้องเช่น กลุ่มแม่บ้าน เยาวชน ประชาชนชาวบ้าน ที่นอกเหนือจากผู้นำชุมชนที่เป็นคณะกรรมการอยู่แล้ว เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา ที่ตรงกับความต้องการของภาครัฐและประชาชน จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ จะเพิ่มขึ้น

1.3.2 การศึกษาวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาวิจัย มีแนวทางพัฒนาศักยภาพ ดังนี้

1. จัดการประชุมประชาคมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ของงานวิจัยนั้นให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานวิจัย
2. การลงสำรวจพื้นที่ในการทำวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรม ทศนคติของประชาชนที่มีต่องานวิจัย ให้ความสำคัญกับประชาชนว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และความสำเร็จของงานวิจัยนั้น
3. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการวิจัยที่ตนเองเคยเป็นผู้ให้ข้อมูลนั้น มีผลดีเกิดขึ้นกับประชาชนอย่างไรบ้าง ในรูปแบบการจัดประชุมสัมมนา เผยแพร่งานวิจัย จากเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น การส่งเสริมให้ประชาชนสนใจและมีส่วนร่วมในงานวิจัยบางเรื่อง สามารถให้คำปรึกษาบอกถึงความสำคัญและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในรูปแบบการจัดสนทนากลุ่มย่อย การลงพื้นที่จริงร่วมกับนักวิจัย จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงานวิจัยมากขึ้น และเข้าถึงวิธีปฏิบัติในการทำวิจัยอย่างแท้จริง

1.3.3 ด้านการใช้

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ควรมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ดังนี้

1. หน่วยงานควรมีการประชาสัมพันธ์รูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปเผยแพร่ เพื่อส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมในงานต่างๆ มากขึ้น
2. หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับประชาชนโดยการให้เข้าร่วมวางแผน แสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่
3. เสริมสร้างให้ประชาชนเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อกับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหันกลับมาทบทวนในเรื่องเหล่านี้มากขึ้น สามารถนำหลักการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการมาใช้ คือ หลักการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา” ที่เกิดจากการดำเนินงานของบุคคลหรือองค์กรโดยมีองค์ประกอบ 7 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 มีเจ้าภาพ

3.2 มีส่วนร่วม

3.3 มียุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจที่ชัดเจน

3.4 รวดเร็วลดขั้นตอน

3.5 แก้ปัญหาเร่งด่วนที่เกิดขึ้น

3.6 มีประสิทธิภาพและประหยัด

3.7 เกิดผลสัมฤทธิ์

1.3.4 การจัดการพื้นที่

การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมการจัดการพื้นที่ควรมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. ประชาชนควรได้รับการพัฒนาในเรื่องความรู้ตามแนวทางปฏิบัติอย่างถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแนวเขตพื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้งแนวเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์หรือตอบคำถามนักท่องเที่ยวในเรื่องอาณาเขตบริเวณของอุทยานประวัติศาสตร์ได้

2. ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ในรูปของคณะกรรมการในการพิจารณาระเบียบวาระ หรือให้ข้อเสนอแนะในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำคู่มือแสดงผังเมืองที่เข้าใจง่าย

3. ควรมีการนำผลสรุปที่ได้มาเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบร่วมกันให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายจากฝีมือมนุษย์ หรือภัยธรรมชาติต่างๆ เมื่อทราบข้อมูลแนวเขตพื้นที่ที่ชัดเจนตรงกันแล้ว ก็จะนำมาสู่ความร่วมมือระหว่างประชาชนในการช่วยสอดส่องดูแลพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ประชาชนยังเป็นแนวร่วมในการช่วย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้น

1.3.5 การจัดการทรัพยากร

การพัฒนาศักยภาพการจัดการทรัพยากรในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์นั้น ควรมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกโดยตรงที่ประกอบด้วยกรมศิลปากรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนให้มีแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกันอย่างจริงจัง

2. ควรนำวิธีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชน กับประชาชนด้วยกัน และระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐตามแนวทางและวิธีการดังนี้

2.1 การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมให้มีพลังระหว่างประชาชนในชุมชน ในรูปแบบชุมชนปฏิบัติ

2.2 การสร้างแรงจูงใจเพื่อผลักดันให้คนมีพฤติกรรมโดยกำหนดทิศทาง การปฏิบัติ เป้าหมายของพฤติกรรมให้ชัดเจน เมื่อคนมีแรงจูงใจสูง ก็จะใช้ความพยายาม กระทำไปสู่อุเป้าหมายโดยไม่ลดละและล้มเลิก

2.3 จัดให้มีโครงการชุมชนต้นแบบในการมีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการทรัพยากรในพื้นที่เป็นไปอย่างเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จัดให้มีรางวัล การยกย่อง ชมเชยให้รับรู้โดยทั่วกันในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง

2.4 ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษา ประชาชน ส่วนใหญ่ที่เป็นกำลังหลักในการประชุมชี้แจงจะทำให้ประชาชนรู้สึกมีคุณค่าในความเป็นเจ้าของมรดกโลก และมีจิตสำนึกมีส่วนร่วม

1.3.6 การตลาด

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการตลาด ดังนั้น แนวทางการเพิ่มศักยภาพให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสำรวจจุดเด่น และจุดแข็งของแต่ละชุมชนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สามารถนำมาจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและความคุ้มค่าในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2. นำข้อมูลมาจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของสื่อต่างๆ เช่นผ่านทางเว็บไซต์ หรือจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว รวมทั้งคู่มือการท่องเที่ยว และเอกสารเผยแพร่ต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อมีการจัดกิจกรรม ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นของชุมชนให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น

3. สนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นจุดแข็งให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยุ้จักในระดับชาติ และนานาชาติ

4. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในวางแผนการให้คำปรึกษาที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการจัดงานประชาชนจะมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมงานที่จัดไว้ ในขณะที่ชุมชนมีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีรูปแบบใหม่ๆ ที่จะนำเสนอนอกจากกิจกรรมเดิมๆ และสามารถนำหลักการมีส่วนร่วม 4S มาใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย

Staring Early : การเริ่มต้นเร็ว

Stakeholders : ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง

Sincerity : ความจริงใจ

Suitability : วิธีการที่เหมาะสม

หลักการที่ได้กล่าวมานี้จะมีส่วนช่วยเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตลาดได้เป็นอย่างดี

1.3.7 การปกป้องรักษา

แนวทางการทางเพิ่มเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการปกป้องรักษามรดกโลกนั้น ต้องเริ่มจากการรับรู้ เข้าถึงและเข้าใจ ก็จะเกิดการยอมรับ ในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องมรดกโลก การดำรงรักษาไว้ การถูกถอดถอน และผลเสียต่าง ๆ ที่เกิดจากการเสื่อมสภาพของโบราณสถาน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบอุทยานประวัติศาสตร์ ต้องสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนก่อน เพราะคุณค่าของการเป็นมรดกโลก เป็นความภาคภูมิใจของคนในชาติ ดังนั้นการสร้างความรู้สึกร่วมกัน มีจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้ในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี เห็นคุณค่าโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่อยู่ในท้องถิ่นของตน และหน่วยงานที่รับผิดชอบควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ การป้องกันรักษา อุทยานประวัติศาสตร์ เนื่องจากชุมชนอยู่กับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประชาชนในชุมชนจะทราบถึงภัยธรรมชาติต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี เพราะอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ

ดังนั้น แนวทางการเพิ่มศักยภาพของชุมชน ต้องเริ่มจากการปลูกฝังความรู้และมีจิตสำนึกที่ดี เป็นผู้ปฏิบัติซึ่งเกิดจากความรู้สึกร่วมกันในการรักและหวงแหนมรดกโลกไว้ให้ชนรุ่นหลังต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือและอยากเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทำโดยใจมิได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ซึ่งเป็นแนวทางการเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการบริหารจัดการด้านการปกป้องรักษาไว้ซึ่งมรดกโลก

1.3.8 การจัดการแหล่งทุน

แนวทางการจัดการแหล่งทุนนั้น ประชาชนสามารถทำได้โดยการให้ข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอรับการสนับสนุนเงินทุนและสิ่งของต่างๆ เพราะประชาชนในชุมชนมองเห็นถึงศักยภาพของผู้ให้การสนับสนุนไม่ว่าจะอยู่ในรูปของ บุคคลธรรมดา ห้างร้าน หรือบริษัทต่างๆ หรือตัวประชาชนเองก็มีศักยภาพที่จะสนับสนุนได้ในจำนวนที่จำกัดหรือเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อมารวมกันก็จะเป็นก้อนใหญ่หรือเป็นพลังของชุมชน หรือพลังของมหาชนได้ อีกส่วนหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมในการรับรู้การได้มาและใช้ไปของเงินทุน นั้นต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการ

ได้มา โดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในการรับรู้การได้มาและใช้ไปของเงินทุน โดยการร่วมเป็น คณะกรรมการดำเนินโครงการ เพื่อให้มีตัวแทนของชุมชนเข้าไปรับรู้เรื่องการบริหารจัดการแหล่ง ทุน เพื่อรับทราบการใช้จ่ายเงินในการบริจาคที่ได้ร่วมสนับสนุนไปทั้งของชุมชนเอง และหน่วยงาน อื่นๆ ในรูปการของรายงานทางการเงิน หรืองบการเงิน เมื่อมีการสรุปผลโครงการ และนำมา เผยแพร่ และถ่ายทอดในชุมชน หรือรับรู้ได้โดยการดูป้ายประกาศการบูรณะต่างๆ ที่ผู้รับผิดชอบได้ ติดตั้งป้ายแสดงรายงบประมาณที่ใช้ในการบูรณะ และวันที่แล้วเสร็จเท่านั้น

ดังนั้น แนวทาง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การแหล่งเงินทุนของมรดกโลก จะเกิดประสิทธิภาพได้ นั้นภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และ ทุกภาค ส่วนเข้ามาเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ภายใต้ การบริหารจัดการ ของภาครัฐ และทุกภาคส่วน เพื่อเกิดการบูรณาการร่วมกัน

2.อภิปรายผล

จากการเก็บ ข้อมูล จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการ สทนากลุ่มย่อยจากตัวแทนผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลก ในด้านการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกน้อยในทุกๆ ด้าน โดยประชาชนมี ความรู้ความเข้าใจ ที่ไม่ถูกต้องทั้งหมด เกี่ยวกับแหล่งมรดกโลก ในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ รวมถึงความรู้ความเข้าใจในการ เป็นมรดกโลก และกระบวนการในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกที่ถูกต้อง เนื่องจากประชาชน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการดำเนินชีวิต ของตนเองและ ครอบครัวเป็นหลัก โดยอาชีพหลักคือเกษตร กรรม และมีรายได้ หลักจากการจำหน่าย ผลผลิต ทางการเกษตรที่ดี หรือบางส่วนเป็นพนักงานของโรงงานอุตสาหกรรม จึงไม่ให้ความสนใจ ในประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของมรดกโลก โดยเฉพาะการ ได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นมรดกโลก ทาง วัฒนธรรมของประเทศไทยว่ามีความสำคัญ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจของประชาชนมากน้อยเพียงใดและด้านการบริหารจัดการแหล่งมรดก โลกนั้น มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือวิธีการ ปฏิบัติอย่างไร ทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา-สุโขทัย และกำแพงเพชร ซึ่งมีประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่มีความรู้เกี่ยวกับมรดกโลก เพราะได้เข้าร่วม อบรมสัมมนา ศึกษาดูงานหรือเข้าชมนิทรรศการเผยแพร่องค์ความรู้ที่หน่วยงานราชการ อุทยาน ประวัติศาสตร์โดยกรมศิลปากรเป็นผู้จัดขึ้น รวมถึงมีผู้นำชุมชนบางส่วนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการ ในการจัดกิจกรรมและนำมาเผยแพร่ในชุมชนของตนเอง จึงทำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในระดับที่น้อย ส่วนบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ กองโบราณคดี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัด เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจในการเป็นมรดกโลก เพราะทำหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่พบว่าหน่วยงานเหล่านี้ยังขาดความร่วมมือ และมีแนวทางการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ อุทยานประวัติศาสตร์ กองโบราณคดี ซึ่งมีความเข้าใจในการเป็นมรดกโลก ในด้านการอนุรักษ์ ในขณะที่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่ถือเป็นสินทรัพย์อันมีคุณค่าของท้องถิ่นและถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการสร้างอาชีพ และความเป็นอยู่ของ ประชาชนในท้องถิ่น บางพื้นที่บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจในการเป็นมรดกโลกแต่ขาดความรู้สึภภาคภูมิใจ รักและหวงแหนในคุณค่าของมรดกโลก จากข้อมูล พบว่าบทบาทหน้าที่ของ แต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างในการบริหารจัดการและความรับผิดชอบใน การดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมาย และแนวทาง เดียวกัน ซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง

ดังนั้น การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งอาจทำได้โดยง่ายหรือยากนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการที่นำมาใช้ที่เหมาะสม และขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เวลาและงบประมาณและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไป (เอกสารประกอบการประชุมวันที่ 21 กันยายน 2549 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข หน้า 3) โดยเฉพาะจังหวัด พระนครศรีอยุธยา แนวทางการให้ ความรู้ความเข้าใจ กับประชาชนในการบริหารจัดการมรดกโลก ต้องมีแนวทางการปฏิบัติ ที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม เพราะ ลักษณะพื้นที่มรดกโลกของจังหวัด พระนครศรีอยุธยา นั้น มีการอยู่ร่วมกันระหว่างโบราณสถานกับชุมชน ประชาชนในพื้นที่ต้อง ให้ความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ และข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่มรดกโลกและมีแนวทางปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งศึกษา อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ที่ได้รับการรับรองจากองค์การยูเนสโกโดยมีหลักการว่า “กระบวนการในการขึ้นทะเบียนบัญชีรายชื่อมรดกโลกนั้นจะกระทำโดยรัฐบาล และต้องอยู่ภายใต้การบริหารจัดการจากภาครัฐ” ที่ต้องรับผิดชอบดูแลรักษาและคงความสมบูรณ์ของแหล่งมรดกไว้ โดยมีแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการ มีแหล่งทุนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ดังนั้น ประชาชนจึงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้อย ในขณะที่ประชาชนหรือชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเป็น

ผู้สร้างสี่ส้นของงาน มาร่วมงาน หรือร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในอุทยานประวัติศาสตร์ การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกนั้นต้องนำหลักของการมีส่วนร่วมมาใช้ คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ที่เกี่ยวข้องในทรัพยากรที่ประชาชนเป็นเจ้าของ และการบริหารจัดการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน (ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, 2547)

ดังนั้น การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านต่างๆ มากขึ้นนั้น คณะผู้วิจัยขอเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สามารถนำมาปฏิบัติใช้ได้โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างพื้นฐานความรู้ โดยการให้สร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนางานวิจัย เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชนมากขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการนำไปสู่การปฏิบัติ ประชาชนสามารถนำความรู้จากขั้นที่ 1 มาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การจัดการพื้นที่ การจัดการทรัพยากร และด้านการตลาด ได้อย่างเหมาะสม โดยการใช้หลักการจัดการความรู้มาใช้กับชุมชนปฏิบัติ (พุลลาภ อุทัยเลิศอรุณ, 2547)

ขั้นที่ 3 ขั้นการปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและห่วงแหน เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ และนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ก็ส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ รักและห่วงแหนมรดกโลก นำไปสู่การร่วมมือในการอนุรักษ์ ปกป้องรักษาไว้อย่างยั่งยืน

อีกทั้งควรนำแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ โดยการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นมากต่อการพัฒนา และการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมจำเป็นต้องมีการให้ข่าวสารที่ถูกต้อง มีการกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างถูกวิธีและประสิทธิภาพ (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร และวัตถุประสงค์ของประชาชน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการปรึกษาหารือเป็นแนวทางที่จะได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผยก็ให้เกิดความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น แสดงความคิดเห็นอย่างไรเรื่องอะไรโดยพื้นฐานแล้วสามารถทำได้ 7 วิธี ดังนี้ (ดร.ชัยวุฒิ ชัยพันธ์, 2542)

1. ศูนย์รับฟังความคิดเห็น
2. ประชาพิจารณ์
3. การจัดประชุม
4. การจัดโต๊ะกลม
5. การใช้สื่อที่ทันสมัย
6. การให้การศึกษ
7. การให้ความรู้

ส่วนแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในแหล่งมรดกโลกนั้น สอดคล้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ต้องเริ่มจาก การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชน ขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับประชาชน โดยให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการให้คำปรึกษา การแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่คำนึงถึงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ รู้สึกรักและหวงแหน จะส่งผลทำให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนในนำความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องไปเผยแพร่สู่ชุมชนอย่างกว้างขวางต่อไป และจะทำให้เกิดชุมชนต้นแบบที่เกิดความร่วมมือร่วมใจทุกภาคส่วนในลักษณะของ “ไตรภาคี”

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์-ศรีสุทโธลย์-กำแพงเพชร ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปกป้องรักษา ด้านการใช้ ด้านการศึกษาวิจัย ด้านแหล่งทุน ด้านการให้ความรู้ และด้านการตลาด ผลการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เนื่องจากประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของการเป็นเจ้าของพื้นที่ ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเพราะประชาชนเหล่านั้นมองว่าการได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกไม่ได้มีความแตกต่างอะไรกับการเป็นโบราณสถานโดยทั่ว ๆ ไป วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม ตรงกันข้ามประชาชนกับรู้สึกว่าการที่อุทยานประวัติศาสตร์ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทำให้มีปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมายจากการไม่มีความรู้ความเข้าใจ เมื่ออุทยานประวัติศาสตร์ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก เพราะเมื่อประชาชน

จะดำเนินการในเรื่องใด ๆ จะต้องไปขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนจึงจะทำได้ แต่ในความคิดของประชาชนกลับมองว่าเป็นเขตพื้นที่บ้านของตนที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษทำไมต้องไปขออนุญาต ประชาชนบางคนเมื่อไม่รู้หรือไม่เข้าใจก็ทำในสิ่งที่ตนต้องการ โดยไม่ได้ไปขออนุญาต แต่เมื่อรู้ว่าต้องดำเนินการตามกฎหมาย หรือพระราชบัญญัติการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุก็ไปขออนุญาต ผลที่กลับมาไม่ได้รับการอนุมัติ ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐตามมา ในเรื่องของพื้นที่ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่นำมาบังคับใช้ ระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ เช่นกรมศิลปากร ในด้านต่าง ๆ และยังรวมถึงการจัดระเบียบร้านค้าชุมชนต่างๆ ภายในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังเป็นปัญหาอยู่ และปัญหาอีกส่วนหนึ่งก็เกิดจากความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุนิยม และการพัฒนาที่เข้าสู่ชุมชนส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชุมชน ชาวบ้านต้องการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีลูกหลานเพิ่มมากขึ้น ก็ต้องขยายเขตพื้นที่บ้านออกไปส่งผลให้เกิดการรุกล้ำเขตพื้นที่อุทยานได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ตั้งแต่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในทุกๆ ด้านโดยนำระบบการจัดการมรดกโลกในเรื่องการจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา การใช้ของมนุษย์ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว การวิจัยและการเฝ้าระวัง และ การบริหารจัดการเข้ามาใช้ โดยการจัดอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านต่างๆ ให้กับผู้นำชุมชน พร้อมทั้งการจัดทำคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่เพื่อให้ผู้นำชุมชนนำไปองค์ความรู้ที่ได้รับและเอกสารไปถ่ายทอดและแจกจ่ายให้ทั่วถึงประชาชนในทุกๆ ครั้วเรือนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ส่วนภาครัฐควรกำหนดแผนการปฏิบัติงานระยะสั้น และระยะยาวออก พร้อมทั้งมีการจัดการประชุมโดยมีผู้นำชุมชน หรือตัวแทนเข้าร่วมรับฟังในทุกๆ รอบ และควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนตัดสินใจทำอะไร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม และมีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวางเพื่อทำให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่เป็นไปตามข้อกำหนดของ UNESCO ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบของประเทศไทยและต่างประเทศในการบริหารจัดการด้านต่างๆ เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกันได้และนำผลที่ได้ไปสู่การพัฒนาแหล่งมรดกโลกอื่นๆต่อไป

2. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

- การศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศญี่ปุ่น 2 เนื้อหาและวิธีการ. (2535). กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
- จุนณเจิม ยุวีและคณะ. (2550). **วิถีโลก**. กรุงเทพมหานคร : โครงการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2550). **การบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม** www.newsppn.com. 13 สิงหาคม 2551.
- ชาติริ ประภิตนทการ. **การเมืองและสังคมในศิลปสถาปัตยกรรม สยามสมัย ไทยประยุกต์ ชาตินิยม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมเณศ พรินติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2547.
ชาตินิยม <http://th.wikipedia.org/wiki>
- ดรชนี ดารุณี บุญธรรม. (2546). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมโดยชุมชนชาวม้ง บ้านน้ำคะ จังหวัดพะเยา**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอมพันธ์. (2542). **การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิววงศ์ ศรีบุรี. (2541). "การมีส่วนร่วมของประชาชน" **การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มายด์พับลิชชิง.
- ธีรยุทธ บุญมี. **ชาตินิยมและหลังชาตินิยม**. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์เด็อนตุลา จำกัด, 2546.
- _____. **โลก MODERN & POST MODERN**. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์เด็อนตุลา จำกัด, 2546.
- บรรจบ ไมตรีจิตต์. (2538). **มรดกโลก เฉลิมกาญจนภิเษก**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ประทุมพร วัชรเสถียร. **โลกร่วมสมัย : ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปาเจรา. 2548.
- ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2543.
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒.

พรเพ็ญ ชันตระกูล. พัฒนาการของลัทธิชาตินิยม. วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ปีที่ 26 (ม.ย.-พ.ย. 2546) หน้า 11.

พระปลัด ถาวร ถาวโร. (2550). **การฟื้นฟูและอนุรักษ์โบราณสถานเมืองเพนียดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลคลองนารายณ์.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พิชยจันทร์ ทิพย์ประภา. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบริเวณเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

เพ็ญศรี ตู่ก. **รวมบทความประวัติศาสตร์ : ศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ตู่ก.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภา, 2531.

มานพ ถนอมศรี. (2546). **สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก.** กรุงเทพฯ : พี พี เวิลด์มีเดีย.

_____. (2547). **อยุธยา เมืองประวัติศาสตร์มรดกโลก.** กรุงเทพฯ : พี พี เวิลด์มีเดีย.

ลำยอง ปลั่งกลาง. (2546). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนนอกเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดอยุธยา 2542 .

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดกำแพงเพชร 2542.

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุโขทัย 2542.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). **คู่มือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน.** นนทบุรี : สถาบันประปากล้า. 338 หน้า.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2546). **การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาองค์กร.** กระทรวงแรงงาน
www.med.md.kku.ac.th. 14 สิงหาคม 2551.

วีรวัดณ์ ปภัสโร (2543). **มรดกโลก.** กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

ศิริพร นันตา. (2543). **มรดกไทย มรดกโลก**. กรุงเทพฯ : สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 3 กรมศิลปากร

เศกสรรค์ ยงวณิชย์ (2550). **การมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.

สมบูรณ์ ตีบเตปิน. (2550). **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบ้านปาง ตำบลศรีวิชัย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุขสวัสดิ์ มณีโชติ. (2546). **ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนตำบลไทรทอง. อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี**.

สถาบันอยุธยาศึกษา. **ทำไมอยุธยาถึงเป็นนครประวัติศาสตร์มรดกโลก**. www.ayuthayastudies.aru.ac.th. Jul 8, 2008.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน**, ตุลาคม 2551.
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 20 กันยายน 2549 หน้า 3.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 20 กันยายน 2549.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการการวางแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐.

สำนักศิลปากรที่ 14. **อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย**. www.fad14.go.th. 16 สิงหาคม 2551.

สี่โคตรเหง้าก็เผาแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิชเนต ฟู้ดติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2544.
สุมิตร สุวรรณ, **เอกสารประกอบการสอน รัฐบาลแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา**. สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ และพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กำแพงแสน, 2550.

สัญญาชัย สุวังบุตร. **ตรอสกิบบนเส้นทางการปฏิวัติทางการปฏิวัติรัสเซีย ค.ศ.1917.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณา, 2547.

สัญญาชัย สุวังบุตรและอนันต์ชัย เลาหะพันธุ์. **ทรรปณะประวัติศาสตรยุโรปในคริสต์วรรษที่ 19.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณา, 2551.

สัญญาชัย สัญญาชัยวิวัฒน์. **ทฤษฎีและกลยุทธการพัฒนาสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2008). **ระบบการจัดการแหล่ง
โลก.** www.uescobkk.org. 8 สิงหาคม.

อนันต์ งามสะอาด www.dtec.ac.th/dtec/t9.doc 13/10/2009.

อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนทัศน์และบทบาทในสังคม).**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อาทิตย์ พรหมเสนา. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง**

อนุรักษ์ บ้านหนองหล่ม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอคอนสาร จังหวัดมุกดาหาร.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อิทธิพล รัชเวทย์. (2535). **มรดกโลกลำดับที่ 2 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย**

กำแพงเพชร. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 21 กันยายน 2549 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร.

เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 21 กันยายน 2549 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร.

ภาษาอังกฤษ

Changing Japanese Attitudes Toward Modernization. (1972). Third Printing, United States of America : Princeton University Press.

Gellner, E. (1964). *Thought and Change*. London, Weidenfeld&Nicolson.

Nationalism the Nature and Evolution of an Idea. (1973). London : Great Britain.

Hall, J. A. (1996). *The State of the Nation Ernest Gellner and the Theory of Nationalism*. England : Cambridge.

Esther R. (2006). *World Heritage Site Management: protecting a site in its landscape, a Maltese case study*. www.ncl.ac.uk. Aug 29, 2008.

Feiden, B. M., and Jukka J. (1998). *Management Guidelines for World Cultural Heritage Site*. Rome: ICCROM.

Leash, A. and Alan F. (2006). *Managing World Heritage Sites*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Stovel, H. (1998). *Risk Preparedness: A Management Manual for World Cultural Heritage*. Rome : Iccrom.

Supis, K. (2008). *A Model for the Promotion of Local People Participation in Community Forest Management : A case Study of a Village in Ubonratchathani Province*. www.grad.psu.ac.th. Aug 29.

Susanne, V. d H. (2008). *Cultural Heritage at Risk – Cultural Management for the 21st Century – Intercultural Communication and Preventive Measures*. www.tt.fh.koeln.de. Aug 29.

Unesco. *Safeguarding World Heritage Sites*. (2008). www.unescobkk.org. Aug 28.

แบบสอบถาม

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐบาล เอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น และ ผู้ประกอบการต่างๆ ที่อยู่ใกล้แหล่งมรดกโลก เพื่อสร้างความเข้าใจและหาแนวทางการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกต่อไป ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบแบบสอบถาม

คำตอบของท่านจะเก็บรวบรวมไว้เป็นความลับ โดยใช้ข้อมูลนำเสนอให้เห็นเป็นภาพรวมเท่านั้น ข้าพเจ้าและคณะขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความร่วมมือและการเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอขอบคุณทุกท่าน

คณะผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพความจริงที่เกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. 15 - 19 ปี

2. 20-24 ปี

3. 25-29 ปี

4. 30-34 ปี

5. 35-39 ปี

6. 40-44 ปี

7. 45-49 ปี

8. 50-54 ปี

9. 55-59 ปี

10. 60-64 ปี

11. 65-69 ปี

12. 70-74 ปี

13. 75-79 ปี

14. 80-84 ปี

15. 85 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพ

1. โสด

2. สมรส

3. หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่

4. รายได้ต่อเฉลี่ยต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท

2. 10,001-20,000 บาท

3. 20,001-30,000 บาท

4. 30,001-40,000 บาท

5. 40,001-50,000 บาท

6. 50,001- 60,000 บาท

7. 60,001-70,000 บาท

8. 70,001-80,000 บาท

9. 80,001-90,000 บาท

10. 90,001-100,000 บาท

11. 100,001 บาทขึ้นไป

5. ระดับการศึกษา

1. ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย
 4. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า 5. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 6. ปริญญาโท
 7. ปริญญาเอก 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. อาชีพ

1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2. พนักงานบริษัทเอกชน 3. เกษตรกร
 4. ค้าขาย 5. แม่บ้าน 6. เกษียณ/ว่างงาน
 7. ประกอบธุรกิจส่วนตัว 8. นักเรียน/นักศึกษา 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. สถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน

1. ประชาชนในชุมชน 2. ประชาชนชาวบ้าน 3. นายกสมาคม
 4. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 5. ผู้นำกลุ่มชุมชน 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก โดยทำเครื่องหมาย ✓ ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุด

- อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่างๆ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
ด้านการจัดการพื้นที่					
1. ท่านมีส่วนให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ฯ แคไหน					
2. ได้แสดงความคิดเห็นในการแบ่งพื้นที่ดูแลและจัดการอุทยานประวัติศาสตร์					
3. ให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดการสาธารณูปโภค หรือ อื่นๆ ที่เกี่ยวกับบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์					
4. ได้ร่วมวางแผนในการจัดการพื้นที่ร้านค้าบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ฯ					
5. ช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้น					
6. ได้ติดตามและทราบผลการทำงานเกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่ดูแลอุทยานประวัติศาสตร์					
7. ได้ร่วมในการปกป้องและสอดส่องดูแลในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์					

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่างๆ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
ด้านการจัดการทรัพยากร					
1. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์					
2. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยต่างๆ ที่จะมาทำลายอุทยานประวัติศาสตร์					
3. ให้ปรึกษาเพื่อหาแนวทางป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์					
4. ได้ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาอันเกิดจากภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์					
5. ได้ร่วมปฏิบัติตามแนวทางในการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์					
6. ได้ทราบผลถึงปัญหาและการดำเนินการแก้ไขภัยที่เกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์					
7. ได้ร่วมสอดส่องดูแลผู้บุกรุกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์					
ด้านการปกป้องรักษา					
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของโบราณสถานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบของอุทยานประวัติศาสตร์					
2. ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และป้องกันอุทยานประวัติศาสตร์					

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่างๆ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
3. ให้คำปรึกษาหาวิธีป้องกันรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุในอุทยานประวัติศาสตร์					
4. ได้ร่วมวางแผนในการกำหนดมาตรการในการป้องกัน และดูแลอุทยานประวัติศาสตร์					
5. ได้ร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ / ดูแลรักษา ความสะอาด / การกำจัดวัชพืช / สิ่งกีดขวางและ ความปลอดภัย ในอุทยานประวัติศาสตร์					
6. ได้ทราบผลปฏิบัติงานที่เป็นไปตามข้อกำหนดในการ ปกป้อง/ดูแล/รักษา โบราณสถานและโบราณวัตถุ อุทยานประวัติศาสตร์					
7. มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องในการ ปกป้องรักษา อุทยานประวัติศาสตร์					
ด้านการใช้					
1. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเข้าเยี่ยมชม อุทยานประวัติศาสตร์					
2. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ อุทยานประวัติศาสตร์					
3. ร่วมให้ความคิดเห็นในการใช้พื้นที่อุทยาน ประวัติศาสตร์จัดกิจกรรมต่าง ๆ					
4. ได้ร่วมวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการจัด กิจกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์					

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่างๆ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
5. ได้ร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์					
6. ได้ทราบผลการบรรลุวัตถุประสงค์และความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงานหลังการจัดกิจกรรม ในอุทยานประวัติศาสตร์					
7. มีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมของผู้มาใช้ที่ส่งผลกระทบต่ออุทยานประวัติศาสตร์					
ด้านการศึกษาวิจัย					
1. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์					
2. ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์					
3. ร่วมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ปัญหา การพัฒนาของอุทยานประวัติศาสตร์เพื่อทำการวิจัย					
4. มีส่วนร่วมในการวางแผนการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์					
5. เคยร่วมทำหรือตอบแบบสอบถามการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์					
6. ได้ทราบผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว					
7. มีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์					

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่าง ๆ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
ด้านการจัดการแหล่งทุน					
1. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากที่ต่าง ๆ					
2. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดหาเงินทุนในรูปแบบต่าง ๆ					
3. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแหล่งของรายรับและการใช้จ่ายของเงินทุน					
4. ได้ร่วมวางแผนในการหารายได้และค่าใช้จ่าย					
5. ได้สนับสนุนในการให้เงินทุนหรือสิ่งของ					
6. มีส่วนรับรู้การได้มาและใช้ไปของเงินทุน					
7. มีส่วนร่วมในการรับทราบรายงานทางการเงิน					
ด้านการให้ความรู้					
1. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์					
2. ได้แสดงความคิดเห็นในการริเริ่มโครงการต่าง ๆ ในการให้ความรู้					
3. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบต่าง ๆ ในการให้ความรู้					
4. มีส่วนร่วมในวางแผนจัดทำโครงการอบรม / กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ แก่เยาวชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว					

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านต่างๆ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
5. มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การ พูดคุย แจกเอกสาร กับนักท่องเที่ยว					
6. ได้มีการสังเกตรูปแบบหรือวิธีการให้ความรู้ที่สามารถ เข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ได้ดี					
7. เป็นคณะกรรมการในการจัดทำเอกสารเผยแพร่และ การจัดอบรม					
ด้านการตลาด					
1. เคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์					
2. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการใหม่ๆ ที่จะดูจใจ ให้เกิดความสนใจของการท่องเที่ยว เช่น มีรถราง มี รถจักรยาน					
3. ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามเทศกาล ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว					
4. ได้ร่วมวางแผนเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่แสดงถึง วัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณีต่างๆ					
5. ได้ร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น เช่น พูดคุย แจกแผ่นพับ					
6. ได้ทราบถึงแผนการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้น/ความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว/จำนวนนักท่องเที่ยว					
7. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในเผยแพร่และจัด งานในกิจกรรมต่าง ๆ					

1. ท่านคิดว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

คือด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

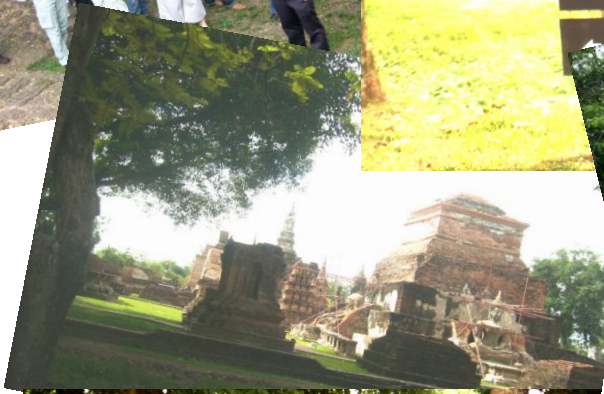
☐ 1. การจัดการพื้นที่	☐ 2. การจัดการทรัพยากร	☐ 3. การปกป้องรักษา
☐ 4. การใช้	☐ 5. การศึกษาวิจัย	☐ 6. การจัดการแหล่งทุน
☐ 7. การให้ความรู้	☐ 8. การตลาด	☐ 9. การอนุรักษ์/การฟื้นฟู
☐ 10. การจัดการร้านค้าชุมชนต่างๆ	☐ 11. การประชาสัมพันธ์	☐ 12. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งมรดกโลก

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ขอขอบคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนัญ วงศ์วิภาดา
รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม วงศ์สารศรี
ดร.พัชรพิมล สุขสมจิตร (ฟอกซ์)

รายชื่อบุคคลให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. คุณวิทยา บุรณศิริ
2. คุณปองพล อติเรกสาร
3. คุณประทุม ชัยโกศล
4. ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. นายอำเภอบางปะอิน
6. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา
7. นายกเทศมนตรีนคร นครศรีอยุธยา
8. รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
9. หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย
10. หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดสุโขทัย
11. หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
12. ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร
13. ปลัดจังหวัดกำแพงเพชร
14. นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด กำแพงเพชร
15. นายกสมาคมโรงแรมจังหวัดภาคเหนือ (โรงแรมชากังราว) จังหวัดกำแพงเพชร
16. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดกำแพงเพชร
17. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
18. นายกสมาคมการท่องเที่ยว จังหวัดสุโขทัย
19. หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดสุโขทัย
20. นายกสมาคม การท่องเที่ยว จังหวัดสุโขทัย
21. ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 2 คน
22. ตัวแทนจากสภาวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
23. ตัวแทนจากสภาวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
24. ตัวแทนตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
25. ตัวแทนผู้นำชุมชน จังหวัดศรีสัชนาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – สกุล** นางภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล
(Mrs.Patranit Supakitgosol)
- เลขบัตรประชาชน** 3 1002 01679 86 1
- ตำแหน่ง** ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร การจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- หน่วยงาน** หลักสูตรการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02-2445720 โทรสาร 02-2445720 มือถือ 089-8169647
E-mail : patarnit.sdu@gmail.com
- ประวัติการศึกษา** วทม . (สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2532
บธ .บ. (การเงิน) วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ปี 2524
- ประวัติงานวิจัย** **หัวข้องานวิจัย**
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก : กรณีศึกษา
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร
แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2553
สภาพการวิจัย ล่วงไปแล้ว ร้อยละ 90
 2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ธุรกิจอาหาร SMEs ย่านเยาวราช
แหล่งทุน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปีงบประมาณ 2554
สภาพการวิจัย ล่วงไปแล้ว ร้อยละ 50

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางกาหลง กลิ่นจันทร์ (Mrs. Kalong Klichan)
เลขบัตรประชาชน	3 1002 01963 79 9
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
หน่วยงาน	หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 295 ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 02- 2445704, โทรสาร 02-2439142, มือถือ 084-6550340 Email: Kalong_k@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	บธบ. (สาขาการจัดการ) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปี พ.ศ. 2537 บธม. (สาขาบริหารองค์การและการจัดการ) มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปี พ.ศ. 2547
สาขาที่เชี่ยวชาญ	สาขาการจัดการ
ประวัติงานวิจัย	ผู้ร่วมวิจัย 1. ทิศทางของตลาดในมุมมองลูกค้า 2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการค้าปลีก ตลาด กรุงเทพมหานคร 3. งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่ง มรดกโลก : กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร” แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) เป็นวิจัยงบประมาณปี 2553 สภาพงานวิจัย ลุล่วงไปแล้ว ร้อยละ 90 4. งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ “แนวทางการยกระดับภูมิปัญญา อัตลักษณ์ วัฒนธรรมล้านนาสู่การบริหารธุรกิจโรงแรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) เป็นวิจัยงบประมาณปี 2553 สภาพงานวิจัย ลุล่วงไปแล้ว ร้อยละ 30

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – สกุล** นางวันฉวี สูดศิริ
(Mrs.Wanthanee Sudsiri)
- เลขบัตรประชาชน** 3 1201 00156 33 2
- ตำแหน่ง** อาจารย์ประจำหลักสูตรการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- หน่วยงาน** หลักสูตรการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02-2445794-5 โทรสาร 02-2445794 มือถือ 081-6495958
E-mail : Wsudsiri@hotmail.com
- ประวัติการศึกษา**ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.) การบัญชี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญาตรี บัณฑิต (บช.บ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ประวัติงานวิจัย** **หัวหน้าโครงการวิจัย**
การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ตามทัศน
ของบุคลากรในสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร
- ผู้ร่วมวิจัย**
1. การประยุกต์ใช้หลักการ 5Rs ในการลดปริมาณขยะของประชาชนในเขต
พระนคร กรุงเทพมหานคร
 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีศึกษา
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-
ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร
 3. การศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีของธุรกิจร้านอาหารขนาดกลางและ
ขนาดย่อม ในย่านเยาวราช
- งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ** การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่ง
มรดกโลก : กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและ
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร
- งานวิจัยที่ตีพิมพ์** - การประยุกต์ใช้หลักการ 5Rs ในการลดปริมาณขยะของประชาชน
ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร วารสารงานวิจัย มสค. ปีที่ 5
ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน หน้า 16 – 25

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุราพร กำบุญ

(Asst. Prof. Buraporn Kumboon)

เลขบัตรประชาชน 3 1206 00108 40 0

ตำแหน่ง ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร การบัญชี(เดิม) คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

หน่วยงาน หลักสูตรการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02-2445794-5 โทรสาร 02-2445794 มือถือ 081-5542063
E-mail : buraporn_kum@dusit.ac.th

ประวัติการศึกษาปริญญา เอก การจัดการดุสิตบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ปริญญาโท บริหารธุรกิจ (การบัญชี)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญาตรี บัณฑิตบัณฑิต (บช.บ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประวัติงานวิจัย ผู้ร่วมวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการจัดการศึกษาเอกชนของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2549

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่ง
มรดกโลก : กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและ
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายสาระ มีผลกิจ

(Mr.Sara Mephonkij)

เลขบัตรประชาชน 3 1002 03366 88 7

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

หน่วยงาน โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

295 ถนนราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-2445700 มือถือ 081-3417720

E-mail : abbsara@yahoo.com

ประวัติการศึกษา กำลังศึกษาต่อหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาพัฒนาศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญาโท อักษรศาสตร์บัณฑิต (ประวัติศาสตร์เอกเขียนตะวันออกเฉียงใต้)

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาตรี อักษรศาสตร์บัณฑิต (สังคมศึกษา) ราชภัฏสวนดุสิต

ประวัติงานวิจัย งานวิจัยเดี่ยว

ศักยภาพและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
งานวิจัยกลุ่ม

บทบาทของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวบริเวณ

เกาะรัตนโกสินทร์

การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์ และ บ้านที่กษัตริย์พระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้า

มหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร

โครงการร่วมมือระหว่างศูนย์บริการวิชาการ กรมศิลปากร และสำนักงานอุทยาน

การเรียนรู้ TK PARK

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเส้นทาง

ทางน้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่ง

มรดกโลก : กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและ

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร